

LAPPEENRANNAN TEKNILLINEN YLIOPISTO

Kauppatieteellinen tiedekunta

Laskentatoimi

Niko Eerola

**YRITYSKAUPPAA SUUNNITTELEVAN PIENYHTIÖN NÄKÖKULMA
KÄYTTÖOMAISUUSOSAKKEIDEN VEROVAPAASEEN
LUOVUTUKSEEN**

Työn ohjaaja / 1.tarkastaja: prof. Mikael Collan

2.tarkastaja: prof. Satu Pätäri

TIIVISTELMÄ

Tekijä:	Eerola, Niko
Tutkielman nimi:	Yrityskauppaa suunnittelevan pienyhtiön näkökulma käyttöomaisuusosakkeiden verovapaaseen luovutukseen
Tiedekunta:	Kauppatieteellinen tiedekunta
Pääaine:	Laskentatoimi
Vuosi:	2014
Pro Gradu -tutkielma:	Lappeenrannan Teknillinen Yliopisto 127 sivua, 6 taulukkoa, 5 kuviota ja 1 liite
Tarkastajat:	Professori Mikael Collan Professori Satu Pätäri
Hakusanat:	Käyttöomaisuus, käyttöomaisuusosake, luovutusvoitto, verotus, osakekauppa

Tämän Pro Gradu -tutkielman keskeisimpänä tavoitteena oli tutkia käyttöomaisuusosakkeiden verovapaata luovutusta ja selvittää, löytyykö asiantuntijalausuntojen ja oikeuskäytännön perusteella sellaisia yleistettäviä rajoituksia, joita luovutusta harkitseva pienyhtiö voi hyödyntää luovutusta suunnitellessaan. Tutkimus yhdistää laadullisen tutkimuksen ja tapaustutkimuksen. Aineistonkeräystapana käytettiin haastattelua, ja tehtyjä havaintoja sovellettiin caseyhtiöön. Haastattelukysymykset laadittiin oikeuskäytännöstä esiin nousseiden havaintojen perusteella, ja osa havainnoista sai vahvistusta, kun taas osa kyseenalaistettiin varsin voimakkaastikin. Tutkimustulokset osoittavat, että lainsäädäntö on asian suhteen todella ympäripyöreä, eikä oikeuskäytäntökään tarjoa kuin erittäin leveitä rajoituksia. Nykyisten tietojen valossa luovutusta harkitsevista tai luovutuskelpoisista osakkeista omistavista pienyhtiöistä todella suuri osa on niin sanotulla harmaalla alueella, jolla he eivät voi olla varmoja luovutuksensa verokohtelusta. Tutkimustulosten perusteella olosuhteiden vaikutus luovutuksen verokohteluun on pienyhtiön verotuksen ennakoitavuuden kannalta kohtuuton.

ABSTRACT

Author:	Eerola, Niko
Title:	Fixed Assets Shares' Sale from the Viewpoint of a Small Company Planning Acquisition
Faculty:	LUT, School of Business
Major:	Accounting
Year:	2014
Master's Thesis:	Lappeenranta University of Technology 127 pages, 6 tables, 5 figures and 1 appendix
Examiners:	Professor Mikael Collan Professor Satu Pätäri
Keywords:	Fixed Assets, Fixed Assets Share, Capital Gains, Taxation, Stock Trade

The aim of this Master's Thesis was to study the tax-exempt capital gains of fixed assets shares and to find out if there are some applicable restrictions of tax-exemption that small companies can utilize in their planning. Restrictions are made based on experts' interviews and judicial decisions. The study combines qualitative and case study methods. The data collection method used was interviews and the findings made were adapted to case company. The questions asked in interviews were collected based on the decisions of judicial system. Experts confirmed most of the findings but some of these they strongly disagreed. The results show that in this case the law is very ambiguous and either judicial decisions give only very vague exclusions. Based on the current information most of the small companies can not be sure if their capital gains from sold fixed assets shares are taxable or tax-exempt. The main result of the study is that weight of the external conditions in different cases is unreasonable. At the moment the law is not enough predictable so small companies can not be sure of their transfer's tax effects.

ALKUSANAT

Pro Gradun valmistuminen näin nopeassa ja joustavassa aikataulussa ei olisi ollut mahdollista ilman loistavaa tukiryhmää ympärillä. Reilu neljä vuotta sitten alkanut elämänvaihe opiskelijana alkaa olla tämän työn myötä päätöksessään ja on aika kiittää tutkielman valmistumisessa apuna olleita ihmisiä.

Haluan kiittää tutkielmani ohjaajaa Mikael Collania, jonka kanssa yhteistyö alkoi jo kandidaatintutkielmasta. Mikaelin kehitysideat, ohjaus ja palaute sekä tapa antaa niitä kehittivät enemmän kuin yksikään kurssi opiskeluaikana.

Kiitän myös työnantajaani joustavuudesta vapaapäivien kanssa. Erityiskiitos veroasiantuntijallemme Jouko Rekolalle kullannarvoisista neuvoista ja vinkeistä, joiden avulla oli helppo pyöräyttää tutkielma käyntiin heinäkuun alussa. Oli myös hienoa huomata, että jokainen tutkielmaan tehty haastattelu toi työhön aidosti jotakin uutta, joten haastateltavia tulee myös kiittää.

Suurin kiitos kuuluu kuitenkin perheelleni, jotka ovat kannustaneet ja kuunnelleet minua opintojen kaikissa vaiheissa. Matkan varrella on syntynyt upeita ystävyys-suhteita ja kiitänkin kavereitani kaikesta yhteistyöstä, ymmärryksestä, kannustuksesta ja huikkeista hetkistä niin opiskeluun kuin kaikkeen muuhunkin liittyen. Viimeisimpänä, muttei suinkaan vähäisimpänä kiitän tyttöystävääni, jonka tuki nopeutti valmistumista varmasti enemmän kuin osaan ajatellakaan.

Lahdessa 24. syyskuuta 2014

Niko Eerola

LYHENNELUETTELO

EU	Euroopan Unioni
EVL	Laki elinkeinotulon verottamisesta (24.6.1968/320)
EVL-tulolähde	Elinkeinotoiminnan tulolähde
EY	Euroopan Yhteisö
HaO	Hallinto-oikeus
HE	Hallituksen esitys
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KL	Kauppalaki (27.3.1987/355)
KPL	Kirjanpitolaki (30.12.1997/1336)
KVL	Keskusverolautakunta
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
Oy	Osakeyhtiö
Oyj	Julkinen osakeyhtiö
OYL	Osakeyhtiölaki (21.7.2006/624)
SVOP-rahasto	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto
TVL	Tuloverolaki (30.12.1992/1535)
TVL-tulolähde	Muun toiminnan eli henkilökohtainen tulolähde
VaV	Valtiovarainvaliokunta
VML	Laki verotusmenettelystä (18.12.1995/1558)

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	8
1.1 Tutkimuksen aihe ja tausta.....	9
1.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet	11
1.2.1 Aiemmat tutkimukset aiheesta	13
1.3 Teoreettinen viitekehys ja tutkimuksen rajaukset.....	15
1.4 Tutkimusmetodologia ja tutkimusaineisto	18
1.5 Tutkimuksen rakenne.....	20
2. KÄYTTÖOMAISUUSOSAKKEEN LUOVUTUS.....	21
2.1 Katsaus yritysjärjestelyihin ja -kauppoihin	21
2.1.1 Osakkeiden luovutus	26
2.2 Käyttöomaisuusosakkeen määritelmä	27
2.3 Käyttöomaisuusosakkeen luovutus Suomessa.....	29
2.4 Käyttöomaisuusosakkeen verovapaa luovutus.....	29
2.4.1 Luovuttajaa koskevat edellytykset.....	30
2.4.2 Luovutettavaa koskevat edellytykset.....	33
2.4.3 Muut verovapaaseen luovutukseen liittyvät ehdot ja huomiot.....	34
2.5 Käyttöomaisuusosakkeen luovutus Euroopassa.....	36
2.5.1 Eroavaisuudet ja yhtäläisyydet Suomen lainsäädäntöön.....	38
3. KOTIMAISTA OIKEUSKÄYTÄNTÖÄ KÄYTTÖOMAISUUSOSAKKEEN LUOVUTUKSESTA	48
3.1 Pääomasijoitustoimintaa koskevia päätöksiä.....	50
3.1.1 Keskusverolautakunnan päätöksiä	51
3.1.2 Hallinto-oikeuden päätöksiä.....	53
3.1.3 Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiä.....	55
3.2 Toiminnalliseen yhteyteen ja elinkeinotoimintaan liittyviä päätöksiä	59
3.2.1 Keskusverolautakunnan päätöksiä	59
3.2.2 Hallinto-oikeuden päätöksiä.....	62
3.2.3 Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiä.....	64
3.3 Muita käyttöomaisuusosakkeen luovutukseen liittyviä päätöksiä	70
3.3.1 Keskusverolautakunnan päätöksiä	70
3.3.2 Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiä.....	71
3.4 Oikeuskäytäntöön perustuvat rajaukset.....	73

3.4.1 Pääomasijoitustoimintaan liittyvät rajaukset.....	74
3.4.2 Toiminnalliseen yhteyteen ja elinkeinotoimintaan liittyvät rajaukset....	78
4. EMPIIRINEN ANALYYSI VEROVAPAAN LUOVUTUKSEN RAJAUKSISTA..	84
4.1 Asiantuntijoiden näkemyksiä ja rajauksia haastatteluissa.....	84
4.1.1 Verohallinnon edustaja	85
4.1.2 Valtiovarainministeriön edustaja	88
4.1.3 Konsulttitoimiston johtaja	90
4.1.4 Konsulttitoimiston tuloveroasiantuntija	94
4.2 Oikeuskäytännön ja asiantuntijalausuntojen vertailu ja kootut rajaukset...	99
4.2.1 Todetut rajaukset tutkimusongelmakohtaisesti.....	100
5. HAVAINTOJEN SOVELTAMINEN CASEYHTIÖÖN	107
5.1 Konsernin esittely.....	107
5.2 Luovutuksen verovapauden arvioinnissa käytettävät tiedot	108
5.3 Näkemys tytäryhtiön osakkeiden luovutuksen verokäsittelystä.....	110
6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	115
LÄHTEET	120
LIITE 1.....	126

1. JOHDANTO

Yrityskauppoja tehdään Suomessa tuhansia vuodessa. Yrityskauppoja voidaan jaotella esimerkiksi niiden strategisten tavoitteiden tai toteutustavan perusteella. Etenkin toteutustavan osalta yksi tärkeimmistä vaikuttavista tekijöistä on kaupan verokohtelu. (Kaitramo et al. 2011, 26-28) Osakeyhtiöiden verotuksen juridiset päälinjaukset on kirjattu lakiin elinkeinotulon verotuksesta (1968). Sen tukena toimii muun muassa laki verotusmenettelystä, sekä kirjanpitolaki, jonka mukaan kirjanpitovelvollisen taseen mukainen omaisuus jaetaan pysyviin ja vaihtuviin vastaaviin (KPL 1997). Käyttöomaisuusosakkeella tarkoitetaan omistavan yhtiön taseessa pysyvien vastaavien käyttöomaisuuteen kirjattua omaisuuserää, joka nimensä mukaisesti koostuu osakkeista. Usein käyttöomaisuusosakkeet ovat joko tytäryhtiön tai omistusyhteyserityksen osakkeita, kun taas sijoitusmielessä hankitut osakkeet esitetään taseen vaihtuvissa vastaavissa joko rahoitusomaisuuden sijoituksissa tai vaihto-omaisuusvarastossa. Käyttöomaisuusosakkeiden myynti on Suomen lainsäädännön mukaan tietyissä tilanteissa verovapaa luovutus. (Kukkonen & Walden 2010, 355-356)

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tutkia aihetta yrityskauppaa suunnittelevan pieniyhtiön näkökulmasta. Asiaa koskevaa lainsäädäntöä sekä oikeuskäytäntöä tutkimalla pyritään löytämään rajanvetoja verollisen ja verovapaan luovutuksen välille. Tutkimusta täydennetään haastatteluilla ja tehtyjä havaintoja sovelletaan esimerkinomaisesti olemassa olevaan Casey-yhtiö A Oy:öön pitäen mielessä A:n mahdollisuuden käyttää myös ulkomaisia tytäryhtiöitä, mikäli vastaava lainsäädäntö on jossakin maassa yhtiön kannalta huomattavasti Suomea suotuisampi.

Oikeuskäytännöstä tehtyjen havaintojen perusteella laaditaan kysymyspatteristo, joka esitetään yrityksiä edustaville konsulttiyhtiön veroasiantuntijoille. Samat kysymykset esitetään myös täytäntöönpanoa hoitavalle Verohallinnon edustajalle sekä lainsäätäjätahoa edustavalle Valtiovarain-

ministeriön edustajalle sillä oletuksella, että heidän näkemyksistään saadaan tärkeää tukiaineistoa erilaisen lähestymiskulman myötä. Haastattelujen vastauksia vertaillaan keskenään sekä oikeuskäytäntöön ja tehtyjä havaintoja sovelletaan caseyhtiöön siten, että yhtiön tulevaisuudessa mahdollisesti tekemä käyttöomaisuusosakkeiden kauppa toteutuu verovapaana. Kootun teorian, tehtyjen haastattelujen ja omien havaintojen pohjalta muodostetaan johtopäätökset verovapaan luovutuksen kriteerien käytännön soveltamisesta sekä kyseisten kriteerien täytymisestä caseyhtiö A Oy:ssä. Tulokset pyritään kokoamaan siten, että niistä voi tehdä yleistyksiä pienyhtiöihin mahdollisimman laajasti.

Luovutuksiin liittyvät erilaiset kriteerit avataan erillisissä kappaleissa ja niitä tarkennetaan sekä olemassa olevan oikeuskäytännön, että haastattelujen avulla. Asiat pyritään avaamaan selkeinä kokonaisuuksina pitäen mielessä tutkimusongelma sekä alaongelmat.

1.1 Tutkimuksen aihe ja tausta

Idea tutkimuksesta aiheesta syntyi kirjoittajan palkkatyössä tekemien havaintojen pohjalta. Yritysten tilintarkastuksen yhteydessä tarkastuskohteissa ilmeni monenlaisia tapahtumia, joista tuli punnita olisiko jokin niistä tarpeeksi kiinnostava ja toisaalta aiheena ajankohtainen ja gradun tieteelliset reunaehdot täyttävä. Laki käyttöomaisuusosakkeen verovapaasta luovutuksesta on ollut Suomessa voimassa nyt kymmenen vuotta, joten oikeuskäytännön tutkiminen yhdessä työkokonaisuudessa tulee hyvinkin kyseeseen. Kirjoittajan ammattia pystytään hyödyntämään tässä tutkielmassa sen verran, että tutkielman idean lopullisena vahvistajana toiminut yhtiö toimii caseyhtiönä jäljemmissä luvuissa, ja näkökulma rakentuu osittain juuri tämän yhtiön käyttöomaisuusosakkeiden verovapaan luovutuksen onnistumisen ympärille unohtamatta pienyhtiöitä yleisellä tasolla.

Alun ideoinnin jälkeen aihetta hieman tarkemmin tutkiskeltua käy ilmi, että aihe on herättänyt varsin voimakasta keskustelua aika ajoin. Keskustelua

on herättänyt lähinnä verovapaan luovutuksen epäminen monissa tapauksissa. Keskustelua käytiin jo ennen koko verovapaan luovutuksen mahdollistavan lain säätämistä, sillä suuret suomalaiset yhtiöt painostivat tällaisen lain säätämiseen sillä verukkeella, että myös muista Euroopan maista vastaava lainsäädäntö löytyy (Rekola 2014a). Tämä tosiseikka huomioiden aiemmista aiheesta tehdyistä Pro gradu -tutkielmista poiketen työn teoriaosio esittelee lyhyen katsauksen vastaavasta lainsäädännöstä muualla Euroopassa. Keskustelua on herättänyt myös koko käyttöomaisuusosakkeen määritelmä. Esimerkiksi juuri tällä hetkellä valtion sijoitusyhtiö Solidiumilla on käynnissä peräti 600 miljoonan euron verokiista siitä, kuuluvatko sen omistamat osakkeet sen käyttöomaisuuteen (Turun Sanomat 2014).

Ernst & Youngin tuloveroasiantuntija Jouko Rekolan (2014a) mukaan valtaosa luovutuksista tehdään pienyhtiöiden välillä. Tämän vuoksi tutkielmaan päätettiin valita näkökulmaksi juuri pienyhtiön näkökulma. Rekolan mukaan lain sijaan oikeuskäytäntö on avainasemassa aihetta koskevissa päätöksissä, joten tutkielmassa kootaan aiheesta vuosien aikana kertynyt oikeuskäytäntö työn kannalta relevanteilta osin. Lopuksi kerättyä aineistoa sovelletaan vielä käytännössä Rekolan mukaan varsin tyypilliseen käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksen verotustapaukseen. Oikeuskäytännön tueksi hankitaan lisäksi asiantuntijalausuntoja.

Laki käyttöomaisuusosakkeiden verovapaasta luovutuksesta on siis ollut voimassa kymmenen vuotta, joten oikeuskäytäntöä aiheesta alkaa olla käytettävissä. Tutkielmaa syvennetään haastatteluilla, joiden hypoteesina on saada vahvistusta oikeuskäytännön koonnista kerättyihin havaintoihin. Tarkempaa hypoteesia ei laadullisen tutkimusmenetelmän vuoksi ole tarpeen asettaa. Lisäksi oikeilla haastattelukysymyksillä on tarkoitus päästä syventämään lain tarkoitusta ja vastaamaan siihen, miksi oikeuskäytäntöön on tietty toimintatapa vakiintunut.

Aihe sopii laajuudeltaan Pro gradu -tutkielmaan hyvin ja sopivien rajausten myötä kokonaisuus rakentuu selkeäksi. Aiheesta on tehty aiemmin noin parikymmentä kappaletta eritasoisia ja -laajuisia tutkimuksia, joita esitel-

lään tarkemmin luvussa 1.2.1. Erityisesti oikeuskäytäntöön puretuvalla näkökulmalla sekä sen soveltamisella käytäntöön pyritään tuomaan lisäarvoa aiheeseen. Oikeuskäytännön soveltaminen käytännön työssä on Verohallinnon asiantuntijoiden päivätyötä, mutta heidän tapauksessaan päätösten perusteluja tuodaan esiin hyvin suppeasti. Aihe liittyy olennaisesti kirjoittajan pääaineen laskentatoimen aihepiiriin ja näkökulmana juuri pienyritysten verotus saattaa hyvinkin toimia pohjana kirjoittajan tulevaisuuden siirroille työelämässä. Lisäksi motivaatiota tutkimukseen lisää aito kiinnostus aiheeseen.

1.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Aihe on tutkimisen arvoinen, sillä työkaluna käyttöomaisuuden verovapaa luovutus on Suomessa ja Euroopassa laajasti hyödynnetty, mutta vähintään kandidaatintutkielman laajuisia eri näkökulmista tehtyjä tutkimuksia löytyy internetin eri hakupalveluista vain noin parikymmentä. Aihe on ajankohtainen myös Suomen valtion lukuisten verouudistusten ja haastavan taloudellisen tilanteen vuoksi, vaikka viimeisimmissä uudistuksissa verovapaaseen luovutukseen ei olekaan puututtu. Muutosten puuttuminen puolestaan johtuneen lain samankaltaisuudesta Euroopan laajuisesti. Valtion intresseissä on pitää suurten suomalaisten yhtiöiden pääkonttorit Suomessa, mikä ei olisi ollenkaan itsestään selvää, mikäli Suomen verotus esimerkiksi tässä asiassa olisi merkittävästi muuta Eurooppaa tiukempi. (Rekola 2014a) Verovapaat luovutukset ovat tärkeitä ennen kaikkea suurille konserneille, mutta kuten myöhemmin esiteltävästä oikeuskäytännöstä käy ilmi, on niistä suurta hyötyä myös pienemmille yhtiöille ja niiden osakkeenomistajille.

Aiheeseen liittyvissä aiemmissä tutkimuksissa ei ole koottu oikeuskäytäntöä, vaan esitelty ainoastaan yksittäisiä päätöksiä liittyen tiettyyn osa-alueeseen. Tässä työssä puolestaan verovapaan luovutuksen vaatimukseen liittyvät oikeustapaukset kootaan yhteen osa-alueittain, ja niiden poh-

jalta pyritään löytämään säännönmukaisuuksia. Myöskään casenäkökulmaa ei aiemmin ole tuotu esiin, eli myös käytännön soveltamisen taso on tässä tutkimuksessa aiempia töitä voimakkaammin esillä. Tapaustutkimuksessa käytettävä yhtiö on konserniksi hyvin pieni, noin kymmenen työntekijän ja kolmen yhtiön maanrakennuskonserni, joka toimii todellisuudessa eteläisessä Suomessa. Johtuen caseyhtiön luonteesta sekä pieniyhtiöiden näkökulmasta, pääomasijoittamiseen liittyviä oikeustapauksia ei analysoida aivan niin tarkasti kuin muita tapauksia. Luonnollisesti pääomasijoitusyhtiöitä koskevista ratkaisuista esitetään silti tutkielman kannalta relevantit päätökset, mutta käytännössä pääomasijoitusyhtiöt eroavat luonteeltaan huomattavasti liiketoimintaa harjoittavista yhtiöistä.

Tutkimuksen tarkoituksena on pohtia käyttöomaisuusosakkeen luovutusta ja sen verovapautta monipuolisesti. Vastaus tutkimusongelmaan pyritään löytämään oikeuskäytäntöä kokoamalla, asiantuntijoita haastatteleamalla sekä tältä pohjalta saadun aineiston sisältöä vertailemalla. Huomioitavaa on, että tutkimusongelmaan ei saada absoluuttisesti oikeaa vastausta, vaan eri sidosryhmiä ja oikeuskäytäntöä tulkitsemalla pyritään löytämään säännönmukaisuuksia ja varmistumaan siitä, että caseyhtiö A Oy:n nykyinen liiketoiminta täyttäisi mahdollisimman varmasti käyttöomaisuusosakkeiden verovapaan luovutuksen kriteerit. Mikäli toiminta tällä hetkellä vaikuttaa verovapaan luovutuksen kannalta riskialttiilta, pohditaan mahdollisuuksia kehittää liiketoimintaa siten, että edellytykset täyttyvät kuitenkin niin, että fokus pysyy yhtiön todellisen liiketoiminnan loogisessa järjestämisessä. Ennen tätä vaihetta oikeuskäytäntö ja asiantuntijalausunnat analysoidaan ja niiden pohjalta pyritään löytämään yleistettäviä sääntöjä verovapaan luovutuksen erityiskysymyksiin liittyen. Mikäli eri sidosryhmien vastaukset eroavat toisistaan tai vallitsevasta oikeuskäytännöstä, on tarkoitus pohtia syitä eroavaisuuksille.

Tutkimuksella pyritään löytämään ratkaisu pääongelmaan, jonka voi tiivistää seuraavan kysymykseen:

- Liittyykö käyttöomaisuusosakkeen verovapaaseen luovutukseen oikeuskäytännön ja asiantuntijalausuntojen perusteella sellaisia yleis-

tettäviä rajanvetoja, jotka tulisi ottaa huomioon pienyhtiön harkitessa käyttöomaisuusosakkeidensa myyntiä tulevaisuudessa?

Pääongelma voidaan jakaa seuraaviin alaongelmiin, joihin haastatteluilla ja oikeuskäytännön avulla pyritään löytämään yleistettäviä vastauksia:

- Mitkä ovat verovapauden edellytykset ja miten niitä tulkitaan?
- Millaista luottamuksensuojaa luovutuksiin sovelletaan?
- Mitä verosuunnittelumahdollisuuksia järjestelmään liittyy joko kansallisesti tai kansainvälisesti?
- Onko caseyhtiö A Oy:n suunnitteilla oleva käyttöomaisuusosakkeen luovutus verollinen vai verovapaa?

Tutkimuksessa caseyhtiönä toimiva yhtiö ei erittäin suurella todennäköisyydellä täytä lain tarkoittaman pääomasijoitusyhtiön kriteerejä, joten asiantuntijoille esitetyt kysymykset painottuvat enemmän muihin lain kriteereihin. Pääomasijoitusyhtiöihin liittyvää oikeuskäytäntöä kuitenkin avataan, sillä päätöksissä viitataan myös muihin olennaisiin seikkoihin, kuten luottamuksensuojaan ja konsernirakenteen arviointiin.

1.2.1 Aiemmat tutkimukset aiheesta

Aiheeseen liittyvät aiemmat tutkimukset ovat keskittyneet pääasiassa yhtä lain kriteeriä ja sen ongelmallisuuksia pohtivaan tai näkökulmaan. Nämä ovat tietysti aiheen luonteen huomioon ottaen tärkeitä ja loogisia näkökulmia ja tämäkin tutkimus nojaa vahvasti juuri lakiin, mutta rajanvetoja haetaan ennen kaikkea oikeuskäytännöstä. Oma tutkimukseni ei kuitenkaan ole oikeusdogmaattinen, kuten Johanna Yli-Hietasen (2008) Pro Gradu *Osakeyhtiön käyttöomaisuusosakkeiden verovapaa luovutus*. Oikeuskäytäntöä kokoamalla ja soveltamalla sitä caseyhtiöön on tarkoitus tuoda muista tutkimuksista erilainen ja toivottavasti myös jotakin aivan uutta aiheen tutkimukseen tuova näkökulma. Tarkoitus on myös tuoda esiin haasteita, joita pienyhtiö kohtaa jo ennen luovutusta, kun se joutuu pohtimaan verotuskohteluaan.

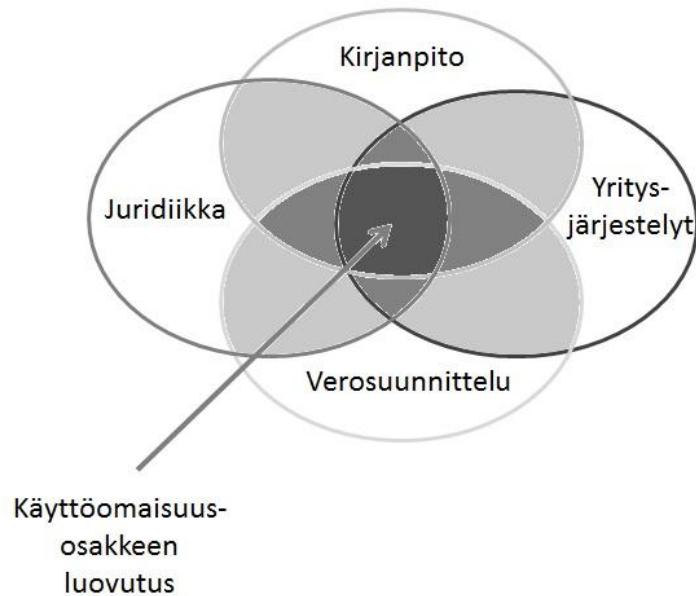
Yli-Hietasen Pro Gradun lisäksi aiheesta on tehty kymmenkunta Pro gradu –tason tutkielmaa maamme eri yliopistoissa. Muutamissa yritysjärjestelyjä käsittelevissä väitöskirjoissakin aihetta on sivuttu, mutta varsinainen pää-aihe se on ainoastaan Wisa M. Keskitalon (2012) teoksessa *Osakeyhtiön verovapaat osakeluovutukset*.

Suosituin näkökulma Pro Graduissa on ollut siis yhden Suomen lainsäädännön erityispiirteen valitseminen näkökulmaksi. Anna Laitisen (2014) Pro Gradu *EVL 6b §:n soveltamisedellytykset – Näkökulmana yritysten välinen yhteys* on julkaistu verkossa aivan hiljattain ja tämän työn aloittamisen jälkeen. Laitisen näkökulmana toimii Suomen lainsäädännön ominaispiirre, joka jakaa yhtiöt tulolähteittäin ja saattaa näin ollen poistaa lain vaatiman liiketoiminnallisen yhteyden. Laitinen pohtii järjestelmän tarpeellisuutta ja mahdollisia korvaavia järjestelmiä. Toiseksi esimerkiksi sopii Osku Eskelinen (2012), joka puolestaan on ottanut työssään *Elinkeinovelain mukainen pääomasijoitustoimintaa harjoittava osakeyhtiö: käyttöomaisuus-osakkeiden luovutusvoitot* hyvin kriittisen ja pääomasijoittajan roolia esiin tuovan näkökulman. Kumpikin näkökulma on lain kannalta erittäin tärkeä ja tutkimisen arvoinen.

Lisäksi aiheesta on tehty joitakin ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä sekä noin 30 artikkelia maamme eri ammattilehtiin. Tässä työssä viitataan vajaan kymmeneen näistä artikkeleista. Koska lainsäädäntö aiheesta on varsin samanlaista myös muualla EU:ssa, on aihetta käsitelty myös muissa EU-maissa. Käytännössä kaikki artikkelit on kuitenkin kirjoitettu kunkin maan omasta näkökulmasta ja rajat ylittäviä tutkimuksia ei ole tehty. Tässä työssä poimitaan muutamia artikkeleja myös kansainvälisistä julkaisuista.

1.3 Teoreettinen viitekehys ja tutkimuksen rajaukset

Osakekauppa on yksi yrityskauppamuodoista ja tytär- tai osakkuusyhtiön osakkeiden myynnillä on usein merkittävä vaikutus myös luovuttajayhtiön liiketoimintaan. Lisäksi luovutuksen yhteydessä tai läheisyydessä saataan tehdä muitakin yritysjärjestelyjä, kuten oikeuskäytännöstäkin käy ilmi. Käyttöomaisuusosakkeen verovapaa luovutus liittyy kiinteänä osana myös yrityksen verosuunnitteluun. Esimerkiksi mikäli osakkeen arvolle tapahtuu reilu arvonalentuminen ensimmäisen vuoden aikana, voi joissain olosuhteissa olla järkevää myydä osakkeet tappiolla vielä silloin, kun tappiot ovat vähennyskelpoisia, vaikka osakkeet olisivatkin alun perin pitkäaikaiseen käyttöön tarkoitettuja. Lisäksi se liittyy kirjanpitoon, sillä osakkeen tulee olla osa yhtiön pitkäaikaista käyttöomaisuutta. Etenkin luottamuksen suojan kannalta on erittäin olennaista, että kirjanpitoon ja veroilmoituksiin käyttöomaisuuteen kirjattua osaketta käsitellään käyttöomaisuusosakkeena myös luovutushetkellä. Neljäs verovapaisiin luovutuksiin kiinteästi liittyvä asia on juridiikka. Käyttöomaisuusosakkeiden verovapaat luovutukset perustuvat kokonaan omaan lakipykäläänsä, lain elinkeinotulon verotuksesta pykälään 6 b. Lisäksi verovapaat luovutukset liittyvät myös EU-lainsäädäntöön siinä mielessä, että luovutustappioiden vähennyskelpoisuus tilanteessa, jossa luovutusvoitto olisi verovapaa, olisi EU:n yritysverotuksen käytännösääntöjen vastaista haitallista verokilpailua (Juusela 2004, 204).

Kuvio 1. Käyttöomaisuusosakkeiden luovutukset osana yrityksen eri osa-alueita.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys rakentuu käyttöomaisuusosakkeiden verovapaata luovutusta käsittelevästä lainsäädännöstä ja oikeuskäytännöstä, joita on esitelty alan kirjallisuudessa sekä artikkeleissa. Tarkoituksena on esitellä hyvin lyhyesti yleisimmät yritysjärjestelyjen ja -kauppojen muodot. Näistä pureudutaan hieman tarkemmin osakekauppaan yleensä, jonka jälkeen siirrytään käsittelemään käyttöomaisuusosakkeiden luovutusta. Siitä jatketaan edelleen alan oikeuskäytäntöön, jonka pohjalta laaditaan kysymyspatteristo alan asiantuntijoille ja lopulta sovelletaan aineistoa käytännön käyttöomaisuusosakkeiden kauppaan.

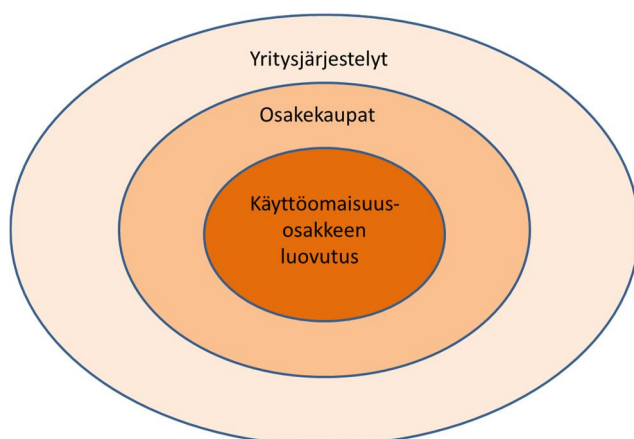

Kuvio 2. Teoreettisen viitekehysten eteneminen

Tutkimus on rajattu varsin tarkoin koskemaan pelkästään käyttöomaisuusosakkeen luovutusta. Yritysjärjestelyt ja muut kuin käyttöomai-

suuosakkeiden kaupat on työn laajuuden vuoksi esitetty varsin suppeasti, ja niistä esitellään ainoastaan tutkimuksen kannalta välttämättömät perusasiat. Kuten jo aiemmin mainittua, osakekauppa on yksi mahdollinen tapa järjestellä toimintaa yrityksissä tai yritysten kesken aivan kuin esimerkiksi liiketoimintasiirtokin. Käyttöomaisuusosakkeiden luovutus on kuitenkin osakekaupan erityismuoto, joten varsinkin osakekauppa tulee pääpiirteissään esitellä. Kuten myöhemmin esitellään, käyttöomaisuuteen kuuluvan osakkeen tulee olla kiinteä osa yrityksen liiketoimintaa, joten sen myynnilläkin on sillä perusteella aina jokin liiketoimintaan liittyvä tarkoitus, ei siis pelkkä verolta välttyminen.

Kuvio 3. Tutkimuksen rajaus.

Yritysjärjestelyjen lyhyen esittelyn jälkeen työssä määritellään ensin käyttöomaisuus huolellisesti ja sen jälkeen käsitellään kohta kohdalta verovapaan käyttöomaisuusosakeluovutuksen ehdot. Ehtoja liittyy niin luovuttajaan kuin luovutuskohteeseenkin. Tämän jälkeen Suomen osakeluovutusten lainsäädäntöä vertaillaan Euroopan vastaaviin lakeihin. Tämä vertailu tehdään, sillä yksi tutkimuksen alaongelmista liittyy lainsäädännön verosuunnittelumahdollisuuksiin niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Lisäksi caseosiossa pyritään löytämään caseyritykselle verotuksellisesti mahdollisimman edullinen, mutta toisaalta liiketoiminnallisesti järkevä toimintamalli, joka saattaa sisältää ulkomaisia yhtiöitä osana yrityskokonaisuutta.

Tämän jälkeen aiheeseen liittyvää oikeuskäytäntöä esitellään erittäin kattavasti, sillä oikeuskäytännön pohjalta pyritään löytämään yleistettäviä lakeja täydentäviä säännönmukaisuuksia. Kunkin ratkaisun esittelyn lopussa on lyhyt empiirinen pohdiskelu ja kommentointi siitä, mikä on päätöksen tuottama lisäarvo oikeuskäytäntöön.

Varsinainen empiriaosuus alkaa kuitenkin tämän jälkeen, kun oikeuskäytäntöä nidotaan yhteen. Oikeuskäytännöstä tehtyjen havaintojen perusteella laaditaan kysymyssarja, joka esitetään neljälle eri sidosryhmään kuuluvalla alan ammattilaiselle. Vastauksia verrataan keskenään ja oikeuskäytäntöön ja pyritään löytämään lisää yleistettävää käytäntöä lain tulkinnasta. Lopuksi saatuja havaintoja sovelletaan työn caseosiossa, joka luonnollisesti sisältää myös caseyhtiön esittelyn.

1.4 Tutkimusmetodologia ja tutkimusaineisto

Tutkimus yhdistää laadullisen- eli kvalitatiivisen tutkimuksen sekä case- eli tapaustutkimuksen. Empiirisen aineiston hankintamenetelmänä on käytetty haastatteluja, joita sovelletaan yhteen tapaukseen. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään pääosin varsin pieneen määrään tapauksia, joita pyritään analysoimaan mahdollisimman tarkasti. Laadulliselle tutkimuksen yksi ominaisuus on hypoteesittomuus, eli tutkijalla ei ole tutkimuskohteen tai tutkimuksen tuloksiin liittyviä vahvoja ennakko-olettamuksia. Tutkimuksessa on kuitenkin mahdollista ja jopa suotavaa tiedostaa niin sanottuja työhypoteeseja, eli tietynlaisia arvauksia siitä, millaisia vastauksia tutkimus voi tuoda tullessaan. (Eskola & Suoranta 2008, 18-20)

Haastattelu on yleisin kvalitatiivinen tapa kerätä tutkimusaineistoa (Eskola & Suoranta 2008, 85). Tämän tutkimuksen haastattelut koostuivat pääosin samoista kysymyksistä kaikille haastateltaville, mutta varsinkin konsulttiyhtiön edustajien kanssa aiheesta käytiin keskustelua myös varsinaisten kysymysten ulkopuolella. Haastattelukysymykset lähetettiin kaikille

haastateltaville etukäteen, ja kysymyksiin syntyi keskustelun aikana pieniä tarkennuksia. Haastateltaville lähetetyt kysymykset löytyvät tämän työn liitteestä 1.

Yrityskonsulttien haastattelut suoritettiin heidän työpaikoillaan häiriöttömässä tilassa. Henkilökohtainen tapaaminen konsulttien kanssa mahdollisti myös avoimen keskustelun varsinaisten haastattelukysymysten ulkopuolelta. Veroasiantuntijan sekä valtiovarainministeriön asiantuntijan haastattelut suoritettiin puhelimitse. Haastattelujen materiaalia ja tuloksia tarkastellaan luvussa neljä noudattaen haastattelurungon järjestystä. Haasteltavat suostuivat esiintymään omilla nimillään, joskin he korostivat, että heidän näkemyksiään ei kaikilta osin voida yleistää koko edustamansa instituution näkemykseksi.

Samojen kysymysten käytön tarkoituksena on saavuttaa asetelma, jossa haastateltavien vastauksia pystytään vertailemaan. Haastattelujen tuloksia vertaillaan ja mahdollisiin eroavaisuuksiin pyritään löytämään syitä. Triangulaation saamiseksi käytetään myös keskusverolautakunnan, hallinto-oikeuksien sekä korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiä. Triangulaatiolla tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on saada mahdollisuuden totuudenmukainen kuva tutkittavasta tilanteesta. Triangulaation muodostamiseksi tutkimuksessa käytetään erilaisia aineistoja, menetelmiä tai teorioita. (Eskola & Suoranta 2008, 68) Tässä tutkimuksessa käytetään aineistotriangulaatiota eli yhdessä tutkimuksessa käytetään useita eri aineistoja (haastatteluja ja oikeustapauksia).

Laadullisin menetelmin hankittua evidenssiä hyödynnetään tapaustutkimuksessa. Tapaustutkimuksen tarkoituksena on tutkia vain yhtä tai muutamaa kohdetta. Tapaus ymmärretään tavalla tai toisella rajatuksi omaksi kokonaisuudekseen. Tapaustutkimuksen pyrkimyksenä on tuottaa valitusta tapauksesta yksityiskohtaista ja spesifiä tietoa. Tapaustutkimusanalyysi ei varsinaisesti pyri yleistettävyyteen, vaan se pyrkii ymmärtämään ja tulkitsemaan syvällisesti yksittäisiä tapauksia. Kun haetaan tietoa ilmiöstä ja siihen liittyvistä mekanismeista, prosesseista tai lainalaisuuksista, saadaan usein sellaisia tuloksia, että niillä voidaan osoittaa olevan laajem-

paakin merkitystä ja siten jonkinlaista yleistettävyyttä tai siirrettävyyttä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006)

Tässä työssä laadullisella tutkimuksella saavutettuja havaintoja hyödynnetään tapaustutkimuksessa. Tapaustutkimuksen kohteena olevalle konsernille pyritään löytämään sellainen liiketoimintakokonaisuus, että sen tytäryhtiön osakkeiden luovutus olisi tulevaisuudessa verovapaa. Järjestelyä ei haluta kuitenkaan tehdä teennäisesti ja varsinaista liiketoimintaa olennaisesti monimutkaistamalla, joten turhien toimenpiteiden välttämiseksi yrityksessä on ensiarvoisen tärkeää, että laadullisen tutkimuksen aineisto on huolellisesti analysoitua ennen tapaustutkimuksen suorittamista.

1.5 Tutkimuksen rakenne

Tutkimus rakentuu kuudesta luvusta. Ensimmäisessä luvussa esitellään tutkimuksen aihetta ja taustaa, tarkoitusta ja tavoitteita, teoreettista viitekehystä ja tutkimuksen rajauksia sekä tutkimusmetodologiaa ja tutkimusaineistoa. Tutkimuksen teoriaosuudessa, luvuissa kaksi ja kolme, tarkastellaan tutkimusaihetta aikaisemman kirjallisuuden, tutkimuksen ja pohdintojen avulla. Luvussa kaksi keskitytään kattavasti pelkästään käyttöomaisuusosakkeisiin sekä niiden luovutukseen. Luvussa avataan myös aiheeseen liittyvää lainsäädäntöä Euroopan laajuisesti. Luvussa kolme esitellään olemassa olevaa oikeuskäytäntöä, jonka pohjalta havaintoja tehdään. Luvun lopuksi tehdään yhteenveto ja lain käytännön rajauksia oikeustapausten perusteella.

Empiriaosuudessa, luvussa neljä, esitellään haastattelujen materiaali ja niiden vertailu niin keskenään, kuin oikeuskäytäntöönkin nähden. Luvussa viisi sovelletaan hankittua aineistoa caseyhtiöön. Lopuksi luvussa kuusi kerrotaan tutkimuksen yhteenveto ja johtopäätökset sekä jatkotutkimustarpeet.

2. KÄYTTÖOMAISUUSOSAKKEEN LUOVUTUS

Yrityksen omistus pohjaa voidaan muokata monin tavoin. Omistusosuuksia voidaan myydä tai luovuttaa, uusia omistajia voidaan hankkia osakeanneilla tai optiojärjestelmillä tai vaikkapa osakevaihdolla (Immonen 2008, 5-6). Yritysjärjestelyillä puolestaan voidaan muokata olemassa olevien yritysten rakennetta ja luoda täysin uusia yhtiöitä. Tässä luvussa esitellään yritysjärjestelyt ja yrityskaupat pintapuolisesti. Tämän jälkeen siirrytään käsittelemään varsinaista tutkimusaihetta, käyttöomaisuusosakkeen luovutusta, eli tilannetta, jossa yhtiö luovuttaa omistamiaan osakkeita eteenpäin. Käyttöomaisuuteen kuuluessaan osakkeilta edellytetään myös toiminnallista yhteyttä luovuttajayhtiöön. Järjestelyä tutkitaan niin kirjanpidon, verotuksen kuin juridiikan näkökulmasta, eli selvitetään millaisia vaatimuksia ja toisaalta mahdollisuuksia vero-oikeudellinen järjestelmämme tarjoaa tällaisessa kauppamuodossa, ja miten kirjanpidon ja toisaalta lakien käyttöomaisuusluonteisuus vaikuttaa luovutukseen verrattuna normaaleihin osakeluovutuksiin.

Suomen verojärjestelmää uudistettiin radikaalisti vuonna 2004, ja muutokset astuivat voimaan vuoden 2005 alusta. Lakiin palautettiin pitkäaikaisten käyttöomaisuusosakkeiden verovapaat luovutukset, mutta jotta yrityskaupat eivät vuonna 2004 olisi pysähtyneet kokonaan, päätettiin käyttöomaisuusosakkeiden verovapaat luovutukset sallia heti hallituksen esityksen julkaisun jälkeen toukokuussa 2004. Luovutukset olivat olleet verovapaita vuoteen 1986 asti, tosin tällöin pitkäaikaisuuden aikajänne oli nykyistä yhtiötä vuotta huomattavasti pidempi viisi vuotta. (Kukkonen 2007, 15)

2.1 Katsaus yritysjärjestelyihin ja -kauppoihin

Tässä luvussa käydään hyvin pintapuolisesti läpi tyypillisimpiä yritysjärjestelyjä samalla peilaten sitä, miten ne käytännössä liittyvät pienyrityksiin ja käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksiin. Luvussa keskitytään hieman tar-

kemmin osakkeiden luovutukseen, sillä käyttöomaisuusosakkeiden verovapaa luovutus on yksi osakeluovutuksen muodoista. Erilaiset järjestelyt ja kaupat esitellään, sillä ne ovat yritystä tai sen omaisuutta myytäessä osittain vaihtoehtoisia käyttöomaisuusosakkeiden luovutukselle, tai ne saattavat edeltää tai seurata käyttöomaisuusosakkeiden luovutusta ja muodostaa näin yhden järjestelyjen kokonaisuuden. Työn laajuus huomioiden esittely pidetään kuitenkin lyhyenä.

Yritysjärjestelyt ovat keino muokata yritysten rakenteita ja omistussuhteita. Yritysjärjestelyille on tyypillistä, että niitä ei toteuteta markkinaehdoilla eikä yrityksen ulkopuolisen tahon kanssa. (Kukkonen 2010, 322) Yritysjärjestelyille on todella monia erilaisia syitä, joista esimerkkeinä käyvät uusille markkinoille laajentuminen, toiminnan tehostaminen, omistajan eläkkeelle siirtyminen tai myytävän liiketoiminnan eriyttäminen muusta liiketoiminnasta. (Kaitramo et al. 2011, 28-30) Yrityksen rakennesuunnittelussa olennaisimmat seikat ovat juridiset ja rahoitukselliset kysymykset, sekä niistä syntyvät verovaikutukset (Kaitramo et al. 2011, 184).

Yrityksille on tarjottu erilaisia yritysjärjestelyn muotoja, joilla yrityksen rakennetta voidaan muokata veroneutraalisti, eli ilman välittömiä verovaikutuksia. Veroneutraliteetin edellytyksenä on kuitenkin aina liiketoiminnallinen peruste, eli toimen yhtenä päätarkoituksena ei saa olla verolta välttyminen. (Kaitramo et al. 2011, 185) Jouko Rekolan (2014a) mukaan lakia on ennen tulkittu siten, että verolta välttyminen ei saa olla toimen päätarkoituksena, kun nyt lakia on alettu tulkita kirjaimellisesti, eli se ei saa olla ”yksi päätarkoituksista”. Tämä pieni muutos saattaa lähitulevaisuudessa muuttaa suuresti yritysjärjestelyiden veroseuraamuksia, kun riittää, että verolta välttyminen on järjestelyn yksi päätarkoituksista, ei ainoa päätarkoitus.

Yritysjärjestelyt eivät tarkoita samaa asiaa kuin yrityskaupat, mutta niiden keskinäinen yhteys on erittäin kiinteä. Yritysjärjestelyillä ennen kaikkea muokataan yrityksen olemassa olevaa rakennetta, kun taas yrityskaupoissa yrityksen omistajuus vaihtuu. Toisaalta rakenne muuttuu myös liiketoimintakaupassa, joka puolestaan luetaan enemmän yrityskauppoihin.

Vastaavasti jäljempänä lyhyesti esiteltävää osakevaihtoa pidetään yritysjärjestelynä, vaikka siinä yrityksen omistuspohja muuttuu. (Kaitramo et al. 2011, 26-30)

Yritysjärjestelyistä tyypillisimmät ovat jakautuminen, liiketoimintasiirto, yhtiön purkaminen, sulautuminen ja osakevaihto. Jakautuminen on tapa eriyttää liiketoimet eri yhtiöihin tai keventää yrityskaupan kohteeksi tulevan yhtiön tasetta. Jakautumisessa yhtiön varat ja velat siirretään joko kokonaan tai osittain yhdelle tai useammalle vastaanottavalle yhtiölle. Kokonaisjakautumisessa syntyy kaksi tai useampia uusia yhtiöitä, joihin taseen erät voidaan jakaa varsin vapaasti. Osittaisjakautumisessa puolestaan jakautuva yhtiö jää edelleen olemaan ja jatkaa itsenäisenä oikeushenkilönä. Näin ollen yhtiöstä pois siirrettävän osan on muodostettava niin sanottu liiketoimintakokonaisuus ja myös siirtäjäyhtiöön tulee jäädä vähintään yksi liiketoimintakokonaisuus. Koska jakautuvan yhtiön osakkaat saavat jakautumisvastineena vastaanottavan yhtiön osakkeita, tulee vastaanottavasta yhtiöstä tytär-yhtiö, mikäli jakautuvan yhtiön omistaa kolmas yhtiö. (Kaitramo et al. 2011, 186-187) Näin ollen jakautumisessa syntyneen vastaanottajayhtiön osakkeet voidaan luovuttaa verovapaasti eteenpäin, mikäli myöhemmin esiteltävät verovapaan luovutuksen muut ehdot täyttyvät.

Myös liiketoimintasiirto on veroneutraali yritysjärjestely. Liiketoimintasiirrolla on mahdollista siirtää yksi liiketoimintakokonaisuus tytär-yhtiöön esimerkiksi juuri yrityskauppaa varten. Myös konsernin eri yksiköistä voidaan koota yksi kokonaisuus eli yksi yhtiö. Kuten myöhemmin tarkemmin kerrotaan, ovat järjestelyllä syntyneen yhtiön osakkeet luovutettavissa verovapaasti, mikäli pystytään osoittamaan, että verojen välttäminen ei ollut liiketoimintasiirron yksi päätarkoituksista. (Kaitramo et al. 2011, 195-196) Tutkielmassa käsiteltävä case-yhtiö tehnyt hiljattain tällaisen liiketoimintasiirron, jonka merkitystä osakkeiden luovutukseen arvioidaan tarkemmin työn luvussa 5.

Purkaminen puolestaan on veronalainen toimenpide. Siinä purkautuvan yhtiön omaisuus arvostetaan käypään arvoon ja katsotaan luovutetuksi osakkeenomistajille. Näin ollen käyvän arvon ja poistamattoman hankin-

tamenon erotuksesta syntyy purkautuvalle yhtiölle veronalaista purkuvoittoa tai -tappiota. Purkautuvan yhtiön omaisuus siirtyy osakkeenomistajille jako-osana. Mikäli osakkeenomistajana on purkautuvan yhtiön emoyhtiö, saa emoyhtiö lisätä purkautuvan yhtiön omaisuuden taseeseensa käyvässä arvoissa. Näin ollen se pääsee myöhemmin vuosina tekemään purkautunutta yhtiötä suuremmat poistot ja maksaa näin ollen vähemmän veroa myöhemmistä voitoistaan. (Kairtamo et al. 2011, 197) Onkin varsin tyypillistä, että käyttöomaisuusosakkeet ostava yhtiö purkaa hankkimansa yhtiön pian hankinnan jälkeen. Toinen vaihtoehto on yhtiön sulauttaminen emoyhtiöön, joskin tietysti myös erillisenä yhtiönä jatkaminen on mahdollista.

Sulautuminen eli fuusio tarkoittaa siis yritysjärjestelyä, jossa yksi tai useampi yhtiö sulautuu vastaanottavaan yhtiöön. Vastaanottava yhtiö voi olla valmiiksi toimiva yhtiö tai sulautumista varten perustettu yhtiö. Sulautuvat yhtiöt purkautuvat sulautumisen jälkeen ja sulautuvien yhtiöiden osakkaat saavat sulautumisvastikkeena vastaanottavan yhtiön osakkeita entisen omistuksensa suhteessa. Vastiketta ei kuitenkaan anneta tytäryhtiösulautumisessa, jossa tytäryhtiö sulautuu emoyhtiöönsä, eikä sisaryhtiösulautumisessa, jossa kaksi saman omistajan omistamaa yhtiötä sulautuvat keskenään. Osakekaupan jälkeen saattaa hyvinkin tulla kyseeseen sulautuminen, jos osakkeet hankkinut yhtiö ei näe erilliselle tytäryhtiölle tarvetta. Sisaryhtiösulautuminen saattaa puolestaan tulla kyseeseen ennen osakekauppaa, jos ostajayhtiö on kiinnostunut kahdesta tai useammasta sisaryhtiöstä ja haluaa ostaa nämä yhtenä kokonaisuutena. (Penttilä 2012, 34)

Myös pienyhtiötasolla hyvin suunnitelluilla yritysjärjestelyillä voidaan säävuttaa merkittäviä verohyötyjä. Esimerkiksi kahden omistajan puoliksi omistama lähinnä kiinteistöjä omistama yhtiö voidaan jakautumismenettelyssä jakaa kahteen eri yhtiöön. Jakautumisessa kumpikin omistaja saa kummankin jakautuneen yhtiön osakkeita samassa suhteessa. Kun ideana on se, että omistajat jatkavat liiketoimintaansa täysin erillään toisistaan, he voivat tehdä osakevaihdon. Osakevaihdossa omistaja A luovuttaa toisen jakautumisessa syntyneen yhtiön osakkeet omistaja B:lle ja vastikkeena

niistä saa toisen samalla hetkellä syntyneen yhtiön osakkeita. Järjestelyn jälkeen kummallakin entisen yhtiön omistajista on omat yhtiöt, ja osakevaihtosäännösten perusteella vaihdossa ei synny välittömiä tuloverovaikutuksia.

Yrityskaupat puolestaan jaetaan tyypillisesti toteutustapansa mukaan kahteen ryhmään. Ensimmäisen tyyppin kaupoissa ei liiku yrityksen osakkeita ja niitä kutsutaankin substanssikaupoiksi, kun taas toisen ryhmän muodostavat osake- ja yhtiöosuuskaupat, joissa yhtiön osakkeet tai osuudet vaihtavat omistajaa. Liiketoiminta- eli substanssikaupassa omistajaa vaihtaa aineellisista ja aineettomista tuotannontekijöistä muodostuva yrityksen itsenäinen toiminnallinen kokonaisuus, osakekaupassa puolestaan yhtiön osakkeet tai osuudet. (Kaitramo et al. 2011, 28)

On huomioitava, että yrityskauppa on usein vain osa yritysjärjestelyä, eli kiinteänä osana yrityskauppaan saattaa liittyä sulautuminen, jakautuminen tai yhtiön purkaminen. On siis varsin tyypillistä, että yrityksen osakkeiden kauppaa edeltää tai seuraa yritysjärjestelyitä. Esimerkiksi ennen osakekauppoja yritysjärjestelyillä muodostetaan myyntikelpoinen kokonaisuus. Tämä kokonaisuus voidaan muodostaa esimerkiksi tekemällä liiketoimintasiirto, jolla ennen yhtenä kokonaisuutena toiminut yhtiö perustaa itselleen tytäryhtiön, johon siirtää myytäväksi tarkoitetun liiketoiminnan. Näin on toiminut myös tässä työssä käsiteltävä caseyhtiö. Samoin on mahdollista, että useista eri yhtiöistä muodostetaan kombinaatiofuusiolla yksi kokonaisuus. Kombinaatiofuusio on yksi sulautumisen muodoista.

Yrityskaupoissa syntyy usein tilanne, että liiketoiminnan kauppa on toiselle kaupan osapuolelle edullisempi, kun taas osakekauppa on toiselle osapuolelle edullisempi. Myyjä hyötyy osakekaupasta, jos osakkeiden kaupassa syntyy luovutusvoittoa, kun taas tappiolla on järkevämpää myydä liiketoiminta. Osakkeiden luovutustappiot eivät ole verotuksessa vähennyskelpoisia, mikäli kyseessä on luovuttajayhtiön käyttöomaisuuteen kuuluvat osakkeet, mutta liiketoimintakaupassa syntyneet tappiot saa vähentää yhtiön elinkeinotoiminnan tulolähteessä. Vastaavasti osakkeiden luovutusvoitot ovat verovapaita, mikäli kyseessä on käyttöomaisuusosake,

kun taas substanssikaupan voitto on veronalaista tuloa. (Kaitramo et al. 2011, 200) Tärkeä huomio on myös, että liiketoimintakaupassa välitön veroaikutus tulee yhtiölle, kun taas osakekaupassa osakkeenomistajalle, joka voi olla luonnollinen henkilö tai konserniyhtiötä myydessä emoyhtiö (Kukkonen 2010, 370). Veronäkökulman lisäksi on huomioitava, että liiketoiminnan kaupassa vastuut jäävät myyjäyhtiölle, kun taas osakekaupassa yhtiö vastaa edelleen velvoitteistaan erillisenä oikeushenkilönä (Kaitramo et al. 2011, 200). Osakekauppa eroaa liiketoimintakaupasta myös siinä mielessä, että sen katsotaan olevan normaali irtaimen omaisuuden kauppa, jossa noudatetaan kauppalaain säännöksiä (Kukkonen 2010, 373).

Mikäli yhtiössä on ylimääräisiä rahavaroja, on mahdollista, että yhtiö luovuttaa osan osakkeista itselleen ja mitätöi ne, tai jättää ne yhtiön itsensä haltuun odottamaan mahdollista myöhempää käyttötarkoitusta (Kaitramo et al 2011, 180). Tämä ei varsinaisesti tule kyseeseen käyttöomaisuusosakkeen luovutustapauksessa, sillä ylimääräiset rahavarat voidaan jakaa verovapaina osinkoina omistajayhtiöille (siinä määrin kun omistajina on yhtiöitä). (Kukkonen 2010, 371) Kyseessä onkin esimerkiksi tietyn liiketoimintakokonaisuuden yhtiöittämiselle vaihtoehtoinen tapa, jolla yrityksestä voidaan muotoilla myyntikelpoinen kokonaisuus.

2.1.1 Osakkeiden luovutus

Osakkeiden luovutus tarkoittaa yksinkertaisimmillaan sitä, että luovuttaja luovuttaa osakkeiden omistuksen vastaanottajalle joko vastiketta vastaan tai vastikkeetta. Vero-oikeuden kannalta olennaisin selvitettävä seikka osakkeiden luovutuksessa on siirtyvän omaisuuden luovuttajan luovutuksesta saama hinta, sekä vastaavan omaisuuserän hankintahinta silloin, kun luovuttaja on kyseiset osakkeet haltuunsa hankkinut. Toisaalta on tärkeää selvittää myös luovutuksen saajan eli osakkeiden maksajan käyttämä osakkeiden hankintahinta. Tämä on tärkeää sen vuoksi, että vero kohdentuu oikein ja vältetään veroa kiertävältä siirtohinnoittelulta. Osake-

kaupan yhteydessä tapahtuvaa peiteltyä osingonjakoa, siirtohinnoittelun oikaisua sekä veron kiertämistä käsitellään Laissa verotusmenettelystä (VML) pykälissä 28 - 31. (Immonen 2008, 8-10)

Osakekauppaa säädellään edellä mainitun VML:n lisäksi laissa elinkeinotulon verottamisesta (EVL) sekä tuloverolaissa (TVL). Lisäksi osakekauppa rakentuu luonnollisesti osakeyhtiölain peruseriaatteiden varaan ja irtaimen omaisuuden kauppana siinä noudatetaan myös kauppalain (KL) peruseriaatteita. Myös Euroopan Yhteisön (EY) yritysjärjestelydirektiivi luo tiettyjä reunaehtoja osakekaupalle. (Immonen 2008, 10) Yrityksen tulot jaetaan siis EVL:n ja TVL:n alaisiin tuloihin. Tulolähdejaossa huomioitava seikka on se, että tulot ja menot kohdistetaan tietyille tulolähteelle. Eri tulolähteiden tulot ja kulut eivät siis ole keskenään vähennyskelpoisia. Elinkeino toiminnan tulolähde koostuu liike- ja ammattitoiminnan tulosta ja vain tähän toimintaan kohdistuvien osakkeiden kauppa voi olla verovapaata. (KPMG 2012, 12-13)

Osakkeiden omistaminen voi olla siis omistajalleen EVL:n tai TVL:n alaista liiketoimintaa. Osakkeiden myyjän verotus perustuu luonnollisesti siihen lainsäädäntöön, jonka alaista toimintaa osakkeiden omistuskin on. EVL:n nojalla verotetaan myyntivoitosta ja TVL:n nojalla luovutusvoitosta. Kaikki vaihto-, sijoitus- ja rahoitusomaisuuteen kuuluvien osakkeiden myynnit ovat myyjälleen veronalaista tuloa riippumatta siitä, kummassa tulolähteessä niitä verotetaan. Sen sijaan käyttöomaisuusosakkeiden myynti voi olla tietyin edellytyksin myyjälleen verovapaata. (Immonen 2008, 61) Näitä edellytyksiä esitellään seuraavissa luvuissa.

2.2 Käyttöomaisuusosakkeen määritelmä

Käyttöomaisuus määritellään EVL 12§:ssä, jonka mukaan ”Käyttöomaisuutta ovat elinkeinossa pysyvään käyttöön tarkoitettut maa-alueet, arvopaperit, rakennukset, koneet, kalustot ja muut esineet, patentit ja muut

erikseen luovutettavissa olevat aineettomat oikeudet sekä soran- ja hiekanottoaikat, kaivokset, kivilouhokset, turvesuot ja muut sellaiset hyödykkeet. Maa-alue, arvopaperit ja muut sellaiset hyödykkeet ovat kulumatonta käyttöomaisuutta.”

Käyttöomaisuusosakkeet ovat elinkeinotulon verotuksesta säädetyn lain mukaan siis arvopapereita, jotka on hankittu yritykseen pysyvästi ja niillä on jokin yhtiön elinkeinonharjoittamiseen liittyvä käyttötarkoitus. Lisäksi lain kirjaus kulumattomasta käyttöomaisuudesta viittaa siihen, että käyttöomaisuusarvopapereista (sisältäen käyttöomaisuusosakkeet) ei tehdä poistoja. Raimo Immosen (2008, 60–61) mukaan tällainen käyttötarkoitus on esimerkiksi silloin, kun omistetut osakkeet lisäävät omistavan yhtiön tarjoaman suorituksen menekkiä, tai kun omistavan yhtiön tuotannontekijöiden saanti helpottuu. Tyypillistä on siis, että osinkojen tai lyhyen aikavälin kurssinousun sijaan osakkeiden hallinnalla tavoitellaan liiketoimintaa edistäviä hyötyjä pitkällä aikavälillä.

Käyttöomaisuusosakkeen määrittelyyn liittyy Nils Hellbergin mukaan käytännön ongelma, sillä kirjanpitolaista poistui termi käyttöomaisuus kokonaan vuonna 2004, eli samana vuonna kuin EVL:n mukaiset verovapaat käyttöomaisuusosakkeen luovutukset tulivat mahdolliseksi. Hänen mukaansa pelkkä osakkeiden sijoittaminen pysyvien vastaavien käyttöomaisuuteen ei näin ollen käy kannanottona suuntaan eikä toiseen, sillä kirjanpito ei edellä ilmi käyneen lakipykälän poistumisen jälkeen ilmaise osakkeen käyttöomaisuusluonnetta. (Hellberg 2013, 88-89) Tämä käytännön ongelma käy ilmi myös myöhemmin esiteltävissä oikeustapauksissa, joissa juuri kirjanpidon esityspaikan perusteella on pyritty hakemaan luottamuksensuojaa osakeluovutuksen verokohtelulle.

Käyttöomaisuusosakkeen määrittely on tärkeää vuoden 2004 verouudistuksen jälkeen johtuen käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutuksen verovapaudesta jäljempänä esitellyn EVL 6 b§:n mukaisesti. Käyttöomaisuusosakkeet ovatkin käytännössä tytä-, sisar-, tai osakkuusyhtiön osakkeita. Jos toiminnallinen yhteys muutoin syntyy, ei luovuttajan ja luovutettavan yhtiön välttämättä tarvitse toimia samalla toimialalla.

(KPMG 2012, 42-43) Oikeuskäytännön perusteella samalla toimialalla toimimisesta on kuitenkin kiistatta hyötyä. Käyttöomaisuusosakkeen määrittely on tärkeää myös joissakin muissa verotukseen liittyvissä kysymyksissä. Näistä hyvänä esimerkkinä käy valtionyhtiö Solidiumin kiista, jossa käyttöomaisuusluonne kohdistaisi osinkotulot ainoastaan valtiolle, kun taas muutoin kunnat saavat niistä osansa (Turun Sanomat 2014).

2.3 Käyttöomaisuusosakkeen luovutus Suomessa

Kuten edellä jo todettiin, Suomen lainsäädännön puitteissa käyttöomaisuusosakkeiden luovutus ja siinä mahdollisesti syntyvä myyntivoitto voivat olla tietyissä tilanteissa verovapataata tuloa saajayhtiölle. Ero vaihto- ja sijoitusomaisuusosakkeisiin on siis merkittävä, mikäli muut verovapaan luovutuksen edellytykset täyttyvät. Luovutus voi olla verovapaa, mikäli luovuttaja ei ole pääomasijoitustoimintaa harjoittava osakeyhtiö, osuuskunta, säästöpankki tai keskinäinen vakuutusyhtiö. (KPMG 2012, 43) Mikäli seuraavassa luvussa esiteltävät edellytykset eivät täyty, luovutusvoittoa käsitellään kuin mitä tahansa tuottoa. Tämä tarkoittaa sitä, että osakkeen luovutushinnasta voi vähentää poistamattoman hankintamenon tai TVL-tulolähteen kyseessä ollessa hankintameno-olettaman, ja erotus on veronalaista luovutusvoittoa. Tällainen tilanne on siis esimerkiksi silloin, kun yhteisö harjoittaa pääomasijoitustoimintaa tai yhteisömuoto ei ole osakeyhtiö, osuuskunta, säästöpankki tai keskinäinen vakuutusyhtiö vaan esimerkiksi henkilöyhtiö tai säätiö. (KPMG 2012, 436)

2.4 Käyttöomaisuusosakkeen verovapaa luovutus

Vuonna 2005 Suomen elinkeinoverolakeihin tehtiin reiluja muutoksia, ja yksi muutoksista kosketti käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoiton verotusta. Näistä voitoista tehtiin tiettyjen edellytysten täytyessä verovapaita.

Tämä verovapaus kirjattiin lakiin elinkeinotulon verottamisesta ja tarkemmin vielä sen 6 b pykälään. Kyseinen pykälä sisältää niin luovuttavaa kuin luovutettavaa yhtiötä koskevia ehtoja, joita esitellään seuraavien alaotsikoiden alaisuudessa. (KPMG 2012, 436).

2.4.1 Luovuttajaa koskevat edellytykset

Käyttöomaisuusosakkeiden kauppa on verovapaata, jos osakkeet luovuttavat yhteisö täyttää alla kuvatun taulukon mukaiset kriteerit.

Luovuttajayhtiöltä vaadittavat edellytykset lyhyesti
1) Ei saa harjoittaa pääomasijoitustoimintaa
2) On harjoitettava EVL-tulolähteen mukaista liiketoimintaa
3) Ei saa olla ainoastaan omistajan henkilökohtaisen varallisuuden hallintaan perustettu holdingyhtiö
4) Tulee omistaa vähintään 10 % luovutettavan yhtiön osakekannasta
5) Tulee olla omistanut luovutettavan yhtiön osakkeet yhtäjaksoisesti vähintään yhden vuoden ennen luovutusta

Taulukko 1. Luovuttajayhtiöltä vaadittavat edellytykset lyhyesti

Luovuttava yhtiö ei saa olla pääomasijoitustoimintaa harjoittava yhtiö. Lakiteksti ei tarkenna pääomasijoitustoimintaa lainkaan, mutta KPMG:n Elinkeinoverotus (2012) -teoksen mukaan lain esitöissä pääomasijoitusyhtiö on määritelty yhtiöksi joka ”etsii, rahoittaa ja edistää sellaisia korkean tuotto-odotuksen riskihankkeita, joiden on usein vaikea saada rahoitusta muista rahoituslähteistä.” Rajausta on perusteltu sillä, että pääomasijoitustoiminnan tuotot koostuvat käytännössä kokonaan osakkeiden myyntivoitoista ja näin ollen kokonainen toimiala muodostuisi verovapaaksi. (KPMG 2012, 437) Tämä tosin hillitsee pääomasijoittamista ja jarruttaa mahdollisesti jopa yrittäjyyttä. Keuschnigg ja Nielsen (2002) ovat tämän jopa matemaattisesti ja tilastollisella analyysillä todenneet. Heidän mukaansa pääomasijoittajien tiukempi verottaminen nostaa sijoittajien tuottovaatimuksia ja sen vuoksi osa aloittavista firmoista saattaa jäädä

rahoittajaa vaille. Lisäksi se nostaa heidän mukaansa uusien tuotteiden kuluttajahintoja.

Sen sijaan konsernin osakkeita hallitseva emoyhtiö ei ole pääomasijoittamista harjoittava yhteisö. Verohallinnon yhteisön osakkeita luovutusta koskevan ohjeen (Dnro 1292/345/2005) mukaan pääomasijoitusyhteisö on perustettu ainoastaan sijoittamista varten. Normaalin konsernin tilanteessa Verohallinnon ohjeistus pitää luonnollisena sitä, että osakeomistus on keskittynyt yhteen yhtiöön, eikä sitä tämä keskittymisen perusteella pidetä pääomasijoitusyhtiönä. Sama pätee myös osakkuusyhtiöiden osakkeisiin sekä konsernissa alaspäin tytäryhtiön edelleen omistamiin toisten tytäryhtiöiden osakkeisiin. Poikkeuksen tähän sääntöön muodostaa konsernin emoyhtiö, jolla ei ole palkattua henkilökuntaa ja jolla on osakassopimuksia tai vastaavia, joilla sitoudutaan myymään tytäryhtiöt tietyn ajan kuluttua pääomasijoitustoiminnan luontoisesti. (KPMG 2012, 437) Tätä rajanvetoa käsitellään tarkemmin tämän työn oikeuskäytäntöä avaavassa luvussa sekä caseyhtiön tapaukseen sovellettaessa.

Tärkeä kriteeri on myös se, että luovutusvoiton saajan on harjoitettava EVL:n mukaista liiketoimintaa (KPMG 2012, 438). Varsinkin konsernien emoyhtiöt saattavat toisinaan olla pelkästään tytäryhtiöiden voitot kerääviä holdingyhtiöitä. Tällaisen yhtiön liiketoiminnan harjoittaminen on usein varsin kyseenalaista ja ilman liiketoimintaa verotus EVL-tulolähteessä ei siis ole mahdollista. Liiketoiminnan harjoittamisella on myös muita (esimerkiksi sukupolvenvaihdokseen liittyviä) etuja, joten ongelma on ratkaistu KHT-tilintarkastaja Pauli Hirviniemen mukaan yrityksissä usein siten, että jokin tietty tytäryrityksen osa-alue on siirretty emoyhtiön hoidettavaksi. Hirviniemi on tilintarkastajan työssään esimerkiksi joskus suositellut, että osa taloushallinnosta siirretään emoyhtiölle ja näin ollen emoyhtiön liiketoimintana on myydä taloushallinnon palveluita tytäryhtiöilleen. Verotuksen puitteissa tällainen liiketoiminta riittää verotukseen EVL-tulolähteessä, mutta kuten case-esimerkissä tarkemmin tutkitaan, ei se välttämättä ole riittävää liiketoimintaa verovapaiden osakeluovutusten kannalta. (Hirviniemi 2012)

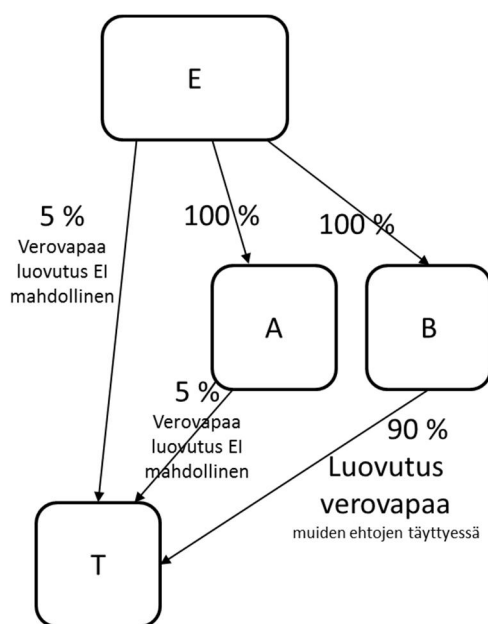
Suurten konsernien vastapainona EVL:n mukaisen liiketoiminnan harjoittamisen arviointi on huomattavasti vaikeampaa pienissä konserneissa, joissa on esimerkiksi ainoastaan emoyhtiö, ja sen käyttöomaisuudessa yhden tai kahden tytäryhtiön osakkeita. Selkeimmissä tapauksissa kyse on yksityisen henkilön osakeomistuksen pukemisesta osakeyhtiömuotoon. Jos toiminta ei yksityishenkilönä olisi elinkeinotoiminnan kriteerit täyttävää, ei pelkkä osakeyhtiömuoto tee siitä elinkeinotoimintaa. (Myrsky 2010, 907) Näissä tapauksissa päätökset verovapaan luovutuksen epäämisestä tehdäänkin lähinnä verotoimistotasolla, eikä näistä juuri valiteta eteenpäin (Rekola 2014b).

Lisäksi myytävien osakkeiden tulee olla myyjän omaisuutta vähintään yhden vuoden ennen kauppaa. Perustettavan yhtiön tapauksessa omistusaika katsotaan siitä, kun osakemerkintä on suoritettu. Sulautumisen ja jakautumisen yhteydessä yhden vuoden aika lasketaan ”alkuperäisten” yhtiöiden omistusajasta. (KPMG 2012, 440-441)

Osakkeet luovuttavan yhteisön tulee ennen luovutusta omistaa vähintään 10 prosenttia luovutettavan yhteisön osakkeista, jotta luovutus olisi verovapaa. Koko kymmenen prosentin osuutta ei kuitenkaan ole pakko myydä. Jos kaupan jälkeen yhtiön haltuun jää alle 10 prosenttia osittain myydyin yhtiön osakkeista, ovat nämä loput osakkeet verovapaasti luovutettavissa vuoden ajan siitä, kun omistusosuus laskee alle kymmeneen prosenttiin. Osakkeiden myynti voidaan siis porrastaa esimerkiksi kahdelle eri tilikaudelle, jos se muista kuin verotuksellisista syistä on järkevää. (KPMG 2012, 440-441)

Seuraavan sivun kuvan tapauksessa konsernin emoyhtiö E omistaa suoraan 5 % tytäryhtiö T:n osakkeista, ja välillisesti tytäryhtiö A:n kautta 5 % T:n osakkeista ja tytäryhtiö B:n kautta loput 90 %. Mikäli koko T:n osakekanta myydään, on luovutus verovapaa ainoastaan tytäryhtiö B:lle. Välillisesti emoyhtiö E omistaa myytävän T:n kokonaan, mutta E:n ja A:n kohdalla lain vaatima 10 % omistus ei täyty ja näin ollen luovutusvoitto on verollinen. Toki konsernin sisäiset kaupat vähintään vuosi ennen luovutusta ovat mahdollisia. (Mukaillen KPMG 2012, 440-441)

Kuvio 4. Verovapaa luovutus tietyssä konsernirakenteessa

2.4.2 Luovutettavaa koskevat edellytykset

Verovapaan luovutuksen kohteena oleva yhtiö ei saa olla kiinteistö- tai asunto-osakeyhtiö. Myös yhtiö, jonka tosiasiallinen liiketoiminta on kiinteistön omistamista ja hallintaa, on rajattu verovapaan luovutusvoiton ulkopuolelle. (KPMG 2012, 439). Tosiasiallinen liiketoiminta arvioidaan muun muassa yhtiössä työskentelevän henkilömäärän sekä kiinteistöomaisuuden ja muun omaisuuden suhteen perusteella (KPMG 2012, 441). Tämä perustuu siihen, että jälleen yksi toimiala jätettäisiin kokonaan verotuksen ulkopuolelle, jos rakennuksen saisi rakentaa asunto- tai kiinteistöosakeyhtiönä ja sen jälkeen myydä verovapaasti, mikäli vuoden omistusraja on täyttynyt.

Lisäksi luovutuksen kohteen tulee olla kotimainen, EU-maassa tai muussa Suomen kanssa kahdenkertaisen verotuksen poistavan verosopimuksen tehneessä maassa asuva yhteisö. (KPMG 2012, 441-442) Tätä osuutta tarkastellaan tarkemmin tämän työn luvussa 2.5, jossa Suomen osake-

luovutusten verolainsäädäntöä verrataan muun Euroopan vastaavaan lainsäädäntöön.

2.4.3 Muut verovapaaseen luovutukseen liittyvät ehdot ja huomiot

Käyttöomaisuusosakkeen on täytettävä sille asetetut kriteerit, eli sillä on oltava elinkeinotoimintaan liittyvä käyttötarkoitus. Pelkkä kirjaaminen kirjanpidon käyttöomaisuuteen ei siis riitä. KHO:n päätöksen mukaan käyttöomaisuusluonteisuus voi katketa myös kesken omistusajan, mikäli yhtiöiden toiminnallinen yhteys katkeaa. Näin voi tapahtua esimerkiksi silloin, jos tytäryhtiö muuttaa täysin toimialaansa ja emoyhtiö jatkaa vanhalla toimialalla siten, että ne eivät tarjoa toisilleen minkäänlaisia (ei edes hallinnollisia) palveluja. Toisaalta asia voidaan kääntää myös toisinpäin, eli osakkeita on pidettävä käyttöomaisuusosakkeina, jos niitä ei voida luonnehtia rahoitus-, vaihto- tai sijoitusomaisuusosakkeiksi. (KPMG 2012, 439–440)

Tärkeä huomioitava seikka on se, että mikäli käyttöomaisuusosakkeista on tehty poistoja tai vähennyskelpoisia arvonalennuskirjauksia, on luovutusvoitto poiston tai arvonalentumisen suuruiselta määrältä verotettavaa tuloa. Mikäli käyttöomaisuusosakkeista on käyty kauppaa konsernin sisällä siten, että toiselle konserniyhtiölle on syntynyt verotuksessa vähennyskelpoista luovutustappiota, on luovutustappion suuruinen osuus luovutusvoitosta verollista osakkeet eteenpäin luovuttavalle konserniyhtiölle. Näin toimitaan konsernin sisäisten keinokeinoisten tappioiden ehkäisemiseksi, vaikka luovutettavat osakkeet kuuluisivat yhtiön käyttöomaisuuteen ja täyttäisivät muutoin verovapaan luovutuksen kriteerit. (KPMG 2012, 441)

Myös vähennyskelpoiset luovutustappiot on tässä yhteydessä hyvä huomioida. Mikäli verovapaan osakeluovutuksen ehdot täyttyvät, ei ole mahdollista, että tappiolla luovutettujen osakkeiden luovutustappiota voisi tulevaisuudessa vähentää luovutusvoitosta, vaan tappio on vähennyskelpoton. (KPMG 2012, 442-443)

Lakiin on säädetty poikkeus myös siinä tapauksessa, mikäli verovapaan luovutuksen ehdot eivät jostain syystä täyty. Tällöin syntynyt luovutustappio on kyllä vähennyskelpoinen, mutta tappiot voidaan vähentää ainoastaan osakkeiden luovutuksesta saaduista veronalaisista voitoista, ei siis mistä tahansa voitoista. (KPMG 2012, 442-443) Tämä malli on tuotu lain-säädäntöön edellisen uudistuksen yhteydessä vuonna 2004, ja mallia lie-nee otettu Yhdysvalloista, jossa vastaava käytäntö on Gerald Autenin (1999) artikkelin mukaan ollut käytössä jo vuodesta 1987.

Ehling et al. (2008) ovat tutkineet tätä luovutustappion rajoitetta Yhdysval-loissa, ja päätyneet siihen tulokseen, että se saattaa johtaa täysin väärän-laisiin sijoituksiin, kun osakkeita hankitaan siten, että verovapaan luovutuksen ehdot eivät täyty (siis alle 10 prosenttia tai alle vuodeksi). Osakkeet myydään siis joko alle vuoden pitämisen jälkeen, vaikka ne on alun perin tarkoitettu pitkäaikaiseksi sijoitukseksi tai ostetaan pieni omis-tusosuus ja kasvatetaan sitä vain, jos se on verotuksellisesti järkevää. Ve-ronäkökulma ohjaa liikaa yhtiön päätöksentekoa, ja päätökset eivät ole liiketaloudellisesti ole järkeviä, vaikka toisenlaisella toiminnalla voitaisiin vapautua veroista kokonaan ja vain tappiot jäisivät vähentämättä. (Ehling et al 2008, 21-22). Seuraavassa luvussa esiteltävän oikeuskäytännön pe-rusteella Suomessa tämän tyyppiset tapaukset tulevat kyseeseen lähinnä silloin, kun luovuttava yhtiö on verovelvollinen pääomasijoitus- tai holding-yhtiö.

Lisäksi yhtenä huomiona on vielä se, että osakkeiden kaupan yhteydessä mahdollisesti sovittava kilpailukiello on katsottu osaksi osakkeiden kaup-pahintaa. Jos kyseessä on verovapaa luovutus, myös tämä osa kauppa-hintaa on verovapaata. Huomioitavaa toki on, että kilpailunrajoitusta ei useimmiten edes hinnoitella erikseen. Sen sijaan muut kauppaan liittyvät seikat kuten kauppakirjan laadinnasta saadut tulot tai konsulttipalkkiot en-nen tai jälkeen kaupan ovat myyjälle aina verotettavaa tuloa. (KPMG 2012, 450)

Oikeuskäytäntöä käsittelevästä luvusta kolme käy hyvin ilmi, että käyttö-omaisuusosakkeiden verovapaaseen luovutukseen liittyy myös luottamuk-

sensuojaan liittyviä kysymyksiä. Luottamuksensuoja on kirjattu lakiin verotusmenettelystä, ja sillä tarkoitetaan lain mukaan sitä, että ”asia on ratkaistava verovelvollisen eduksi, jos asia on tulkinnanvarainen tai epäselvä, tai jos verovelvollinen on toiminut vilpittömässä mielessä viranomaisen noudattaman käytännön tai ohjeiden mukaan, jos erityisistä syistä ei muuta johdu”. Luottamuksensuojalla pyritään siis siihen, että yritys voi luottaa viranomaisen toiminnan oikeellisuuteen sekä päätösten pysyvyyteen, kunhan verovelvollinen itse on toiminut vilpittömässä mielessä. Käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksen kohdalla asia nousee esiin esimerkiksi silloin, jos osakkeet on veroilmoituksilla ilmoitettu käyttöomaisuuteen kuuluviksi ja verottaja on tämän hyväksynyt, mutta osakkeita myydessä käyttöomaisuusluonnetta ei hyväksytäkään. (Myrsky 2010, 902-903)

2.5 Käyttöomaisuusosakkeen luovutus Euroopassa

Keskustelussa Ernst & Youngin tuloveroasiantuntija Jouko Rekolan (2014a) kanssa oli hänen näkemyksensä se, että verovapaaseen käyttöomaisuusosakkeiden luovutukseen siirryttiin suomalaisten kansainvälisillä markkinoilla toimivien yhtiöiden paineessa. Muun muassa Nokia painosti nykyisen kaltaiseen malliin, sillä se on käytössä myös lukuisissa muissa maissa. Samoilla linjoilla oli oppositio lain säätämisvaiheessa ja vastalauseiden mukaan lakiin siirryttiin ”ase ohimolla” ja ”koska maailma on tullut hulluksi, ei Suomessakaan voi toimia järjellisen tavoin” (Kukkonen 2007, 16). Vastaava näkemys kansainvälisestä paineesta ja verokilpailusta löytyy myös lukuisista tässä työssä viitatuista artikkeleista.

Lähtökohtana on se, että yritys on verovelvollinen asuinvaltiossaan. Esimerkiksi Suomessa asuvalla eli pääkonttoriaan pitävällä yhtiöllä voi olla tytäryhtiöitä tai sisaryhtiöitä toisissa maissa ja usein nämä muodostavat vieläpä konsernin. Konsernien verotus perustuu erillisyyhtiömalliin, eli jokaista yritystä verotetaan kotimaassaan. (Äimä & Kujanpää 2013, 13-14)

Euroopan Unionin myötä talouden isoja suuntaviivoja on yritetty yhtenäistää Euroopan laajuisesti. Näin ollen myös yrityskauppoihin liittyviä seikkoja on koottu Yritysjärjestelydirektiivin alaisuuteen. Sen tarkoituksena on ollut keventää yrityskauppoihin liittyvää tuloverorasitusta sekä tasata maiden välisiä eroja kilpailukyvyssä. Suomessa direktiiviä sovelletaan sekä kansallisiin yrityskauppoihin, että sellaisiin kauppoihin, joissa vastapuoli tai kaupan kohde toimii jossakin toisessa EU-maassa. (Immonen 2008, 467) Lainsäädäntö ulottuu myös muihin sellaisiin maihin, joiden kanssa Suomella on kahdenvälinen tuloverosopimus. Euroopan maista näitä ovat mm. Norja, Islanti ja Liechtenstein. (Äimä & Kujanpää 2013, 176) Verosopimuksettomista valtioista saadut osakkeiden luovutusvoitot ovat siis saajalleen aina veronalaista tuloa.

Yritykset saavat siis varsin vapaasti valita pääkonttorinsa ja yhtiöidensä sijainnin EU-alueella ja valtioiden on tämä hyväksyttävä. Aiheesta on laadittu jopa käyttöomaisuusosakkeisiin liittyvä ennakkoratkaisu KHO:ssa (ratkaisu 2007:30). Siinä Suomessa ennen kotipaikkaansa pitänyt yhtiö vaihtoi ensin yhtiömuodokseen eurooppayhtiön ja sen jälkeen se halusi muuttaa kotipaikakseen Luxemburgin kuitenkin niin, että se perustaa sivuliikkeen Suomeen. Kun yhtiön siirtyvän osan hallussa olleet osakkeet siirtyivät kotipaikan siirron myötä luxemburgilaisen yhtiön alaisuuteen (eli ne lakkasivat kuulumasta suomalaiseseen toimipaikkaan), uudelleen kohdistamiseen sovellettiin EVL 6 b§:ä, eli osakkeet siirtyivät luovutusvoiton osalta verovapaasti pois Suomen verotuksen piiristä.

Vastaavasti osa osakkeista jäi Suomen sivuliikkeen alaisuuteen. Suomen sivuliikettä käsitellään kiinteänä toimipaikkana, jonka tuottama tulo verotetaan Suomessa. Näin ollen mikäli osakkeiden kuuluminen suomalaiseen toimipaikkaan lakkaa tulevaisuudessa esimerkiksi osakekaupan vuoksi, luovutusta käsitellään Suomen sen hetken käyttöomaisuusosakkeiden luovutuslainsäädännön mukaan. Vuoden omistusaika lasketaan alkuperäisen Suomen yhtiön hankinta-ajankohdasta, eikä siis kotipaikan muutoksessa syntyneen sivuliikkeen omistussuhteen alusta. KHO noudatti näin ratkaisussaan EY:n perustamissopimuksen syrjintäkieltoartikkelia, vapaata

sijoittautumisoikeutta koskevaa artiklaa ja pääomien vapaata liikkuvuutta koskevaa artiklaa. Suuretkin siirrot on siis EU:n sisällä tehty mahdolliseksi.

Toisaalta valtiot myös kilpailevat yritysten sijoittumisesta. Verokilpailu on yksi tärkeimmistä yritysten ja pääomien sijoittumista ohjaavista ja valtion kilpailukykyä mittaavista seikoista. Verokilpailun selkein tekijä on yhteisöverokanta, mutta myös julkisilla tuilla ja verolainsäädännön pienillä seikoilla on merkitystä yrityksille. Yksi tällainen pienempi seikka on käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoittoverotus, jossa oli vielä vuosittain alussa huomattavia eroavaisuuksia maiden välillä johtuen verotuksen koordinoimattomuudesta EU:n sisällä. (Myrsky 2013, 400-409) Käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoittoverotuksen eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä EU:n alueella sekä Norjassa esitellään seuraavassa luvussa.

2.5.1 Eroavaisuudet ja yhtäläisyydet Suomen lainsäädäntöön

Vuonna 2001 Euroopan komission tekemästä tutkimuksesta kävi ilmi, että eri EU maiden verojärjestelmät eroavat suuresti toisistaan. Tämä aiheutti ongelmia etenkin konsernien tapauksessa, kun yhtiöt painivat eri maiden lainsäädäntöjen kanssa. Tämä aiheutti tietysti pohdintaa siitä, mihin maahan kannattaa perustaa tytäryhtiö tai sivuliike, ja kannattaako jonkin maan myynti hoitaa kokonaan jossakin toisessa maassa toimivasta tytäryhtiöstä käsin. Tämän vuoksi EU:ssa on laadittu lukuisia tutkimuksia yhteisestä yhtenäisestä yhtiöverotuksesta. (Bettendorf et al. 2009, 2)

Yhtenäistä yritysverojärjestelmää pyritään ajamaan käyttöön muun muassa vetoamalla Amsterdamin (1997) ja Nizzan (2003) yhteistyösopimukseen. Koska verotus muodostaa niin merkittävän osan valtioiden tuloista, valtioille on toistaiseksi pakko antaa mahdollisuus jättäytyä järjestelmän ulkopuolelle. Bettendorf et al esittelevät artikkelissaan (2009) yhtä mahdollista järjestelmää. He korostavat yritysten hyödyn näkökulmaa ja tuovat kattavasti esiin heidän esityksensä vaikutukset eri valtioille. (Bettendorf et al.

2009, 2, 16-28) Jo ennen tätä esitystä juuri käyttöomaisuuden luovutusvoittolainsäädäntö oli yhtenäistynyt huomattavasti eri maissa yritysten paineen vuoksi ja aika näyttää onko heidän esittämänsä malli joskus yhtenäisen yritysverotuksen pohjana.

Suomalaisen yhtiön myydessä ulkomaisen tytäryhtiönsä osakkeet mahdollinen syntyvä luovutusvoitto verotetaan Suomessa. Tämä perustuu EVL 5§:ään, jonka mukaan luovutushinnat ovat veronalaista tuloa. Kiristyvän maidenvälisen verokilpailun vuoksi samaiseen lakiin on kuitenkin laadittu edellä esitetty pykälä 6 b, jonka perusteella myyntivoitot ovat tiettyjen edellytysten täytyessä verovapaita. Suomessa nämä edellytykset ovat siis edellä luetellut vähintään vuoden omistusaika ja vähintään 10 prosentin omistusosuus, käyttöomaisuusluonne sisältäen toiminnallisen yhteyden luovuttajan elinkeinotoiminnan harjoittaminen (ei kuitenkaan pääomasijoitustoimintaa) sekä se, että luovutuksen kohde ei pääasiallisesti omista ja hallitse kiinteistöjä.

Edellytykset vaihtelevat suuresti maiden välillä. OECD on laatinut malliverosopimuksen, jonka 13 artiklan 5 kohdan mukaan irtaimesta omaisuudesta saatu luovutusvoitto on veronalaista tuloa vain saajan asuinvaltiossa, ellei omaisuus liity toisessa sopimusvaltiossa liittyvään kiinteään toimipaikkaan. Käytännössä tämä tarkoittaa siis sitä, että mikäli ulkomainen yhtiö saa voittoa myydessään esimerkiksi suomalaisen tytäryhtiön osakkeet, Suomi ei tätä myyntivoittoa verota millään lailla. Suomen solmimat verosopimukset noudattavat pääpiirteissään OECD:n mallia, joten myös Suomen kanssa sopimuksen tehnyt valtio noudattaa verotuksessaan edellä esiteltyä mallia suomalaisen yhtiön ollessa kaupan osapuolena. (Äimä & Kujanpää 2013, 180–181)

Pääpiirteissään noudattelu tarkoittaa kuitenkin sitä, että pieniä eroavaisuuksia detaljeissa löytyy. Koska laki ja yrityskauppadirektiivi määrittävät ainoastaan verotusvaltion, jää jokaisen valtion oman lainsäädännön päättäväksi se, mikä on todellinen verotuskohtelu.

Suomi pyrkii rajaamaan kiinteistöyhtiöiden myyntivoitot sopimusten ulkopuolelle, eli kiinteistöistä saatava myyntivoitto verotetaan Suomessa riippumatta myyjän asuinvaltiosta. Poikkeuksen muodostavat sopimukset Espanjan ja Portugalin kanssa, eli näitä maita asuinvaltioonan pitävän yhtiön osakehuoneistoista ja kiinteistöistä saamia myyntivoittoja ei veroteta Suomessa. Muiden maiden osalta myös asuinhuoneistojen osakkeet rinnastetaan kiinteään omaisuuteen, jonka myyntivoittoa on oikeus verottaa kiinteän omaisuuden sijaintivaltiossa. Tämä kiinteän omaisuuden verotus omaisuuden sijaintivaltiossa löytyy OECD:n malliverosopimuksen 13 artiklasta. (Äimä & Kujanpää 2013, 182-183) Tulee kuitenkin huomata, että kyseessä ovat vain kiinteistöt ja osakehuoneistot, eli muiden käyttöomaisuusosakkeiden myynti on verosopimuksen puitteissa normaalisti verovaapaata myös muualla kuin Espanjassa ja Portugalissa.

Vastaavasti verosopimukset mahdollistavat sen, että Suomi verottaa suomalaisen yhtiön ulkomaisesta tytäryhtiöstä saatuja myyntivoittoja Suomessa. Tämä ei olisi mahdollista, mikäli myytävän yhtiön kotimaa verottaisi myyntivoitoista, sillä OECD:n malliverosopimuksen 23 artikla poistaa kaksinkertaisen verotuksen. (Äimä & Kujanpää 2013, 183-184)

Kuten alla olevasta taulukosta näkyy, osakkeiden luovutusvoittoja käsittelevä verotus vaihtelee voimakkaasti Euroopan alueella. Lista on koottu Euroopan suurimpia talouksia sekä Suomea lähellä olevia valtioita. Eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä avataan tarkemmin taulukon jälkeen.

Valtio	Min. omistusaika	Min. omistusosuus	Muut huomiot
Suomi	1 vuosi	10 %	- liiketoiminnallinen yhteys (käyttöomaisuus) - ei kiinteistöyhtiö - myyjän harjoitettava liiketoimintaa - ei holding- /pääomasijoitusyhtiö
Viro	ei rajoitettu	10 %	- ei kiinteistöyhtiö
Ruotsi	1 vuosi	10 %	
Tšekki	1 vuosi	10 %	
Iso-Britannia	1 vuosi	10 %	- kummankin harjoitettava liiketoimintaa
Luxemburg	1 vuosi	10 % / kauppahinta yli 6 M€	- pääomasijoitusyhtiön luovutusvoitto verovapaa, jos maksaa muista tuotoista veron Luxemburgiin
Espanja	1 vuosi	25 %	- luovutuskohteen varat pääosin Espanjassa sijaitsevaa varallisuutta
Saksa	1 vuosi	ei rajoitettu	- liiketoiminnallinen yhteys - kiinteistöos. luovutusvoitto verovapaa, jos tilalle uusi 4 vuoden kuluessa - verollista aina 5 % kauppahinnasta (ei siis luovutusvoitosta)
Italia	1 vuosi	ei rajoitettu	- ei kiinteistöyhtiö - kummankin harjoitettava liiketoimintaa - veroa vastaava summa siirettävään vararahastoon - verollista aina 5 % kauppahinnasta (ei siis luovutusvoitosta)
Ranska	2 vuotta	ei rajoitettu	- liiketoiminnallinen yhteys
Norja	2 vuotta	10 %	- luovuttaja ei vakuutusyhtiö tai eläkerahasto
Tanska	3 vuotta	10 %	- ei holdingyhtiö
Belgia	3 vuotta	ei rajoitettu	

Taulukko 2. Käyttöomaisuusosakkeen luovutus Euroopan alueella

Luovuttajalta vaadittava omistusaika vaihtelee hieman valtioittain, mutta yleisin on Suomenkin käyttämä yhden vuoden aika. Tämä on käytössä myös esimerkiksi Ruotsissa ja Iso-Britanniassa. Aineiston perusteella pisin

aika on Tanskassa, jossa osake tulee olla omistettu kolme vuotta, jotta sen luovutus voi olla verovapaa. (Kukkonen 2007, 168) Kolmen vuoden sääntö on käytössä myös Belgiassa (EY 2013, 132-134), kun taas Italia kuuluu yhden vuoden omistujan valtioihin (Oropallo & Parisi 2005, 8). Yhden vuoden kassissa ovat tarkasteluun otetuista maista myös Tšekin tasavalta, Saksa, Espanja ja Luxemburg (EY 2013, 325-1206). Kahden vuoden omistusaikarajaa käyttävät muun muassa Ranska ja Norja (EY 2013, 421, 954). Poikkeuksen omistuksen aikarajoihin tekee Viro, joka vaatii ainoastaan 10 prosentin omistusosuutta myytävästä yhtiöstä sekä rajaa kiinteistöyhtiöt verovapaan luovutuksen ulkopuolelle. Virossa ei siis ole omistusaikaa koskevia rajoitteita. (EY 2013, 384-385)

Viron ohella kymmenen prosentin minimiomistusraja on käytössä suurimmassa osassa tarkasteltuja valtioita. Minimiraja on kirjattu niin Ruotsin, Norjan, Tanskan, Tšekin tasavallan kuin Ison-Britanniankin lainsäädäntöön. Myös matalan verotuksen maana tunnetussa Luxemburgissa on vastaava kymmenen prosentin minimiomistuksen vaatimus, mutta osuus voi kuitenkin olla pienempi, mikäli kauppahinta on vähintään 6 miljoonaa euroa. Joukosta poikkeaa selkeästi Espanja, joka vaatii peräti 25 prosentin omistusosuuden. Sen sijaan Keski-Euroopan suuret maat Saksa, Ranska ja Italia ovat jättäneet omistuksen minimirajan säätämättä, ja näissä maissa onkin puututtu enemmän myyjäyhtiön ja myytävän yhtiön väliseen toiminnalliseen yhteyteen. (EY 2013, 325-1361)

Eri maissa on lukuisa määrä erilaisia yksityiskohtaisempia ohjeistuksia Suomen tapaan. Poikkeukset on esitetty lyhyesti taulukossa 1. Kuten jo aiemmin mainittua, Viron lainsäädäntö rajaa ulos kiinteistöyhtiöiden luovutusvoitot. Lisäksi he ovat tarkentaneet määritelmää siten, että luovutus on verollinen, mikäli viimeisen kahden vuoden aikana kiinteistöjen omistus ja hallinta on muodostanut yli 50 % yhtiön toiminnasta. (EY 2013, 384-385) Iso-Britannian lainsäädäntö puolestaan linjaa, että sekä ostajan, että myyjän tulee olla liiketoimintaa harjoittavia yhtiöitä (EY 2013, 1361).

Suomen kaltainen järjestelmä siitä, että verollisissa luovutuksissa osakkeiden luovutustappiot ovat vähennettävissä ainoastaan osakkeiden luo-

vutusvoitoista, on käytössä muutamissa maissa. Suurin ja merkittävin näistä on Iso-Britannia, kun taas muita tällaisia maita ovat Tšekin Tasavalta sekä Tanska (EY 2013, 325-326) (OECD 2011, 30-31).

Saksa ei siis vaadi 10 prosentin omistusta, mutta vaatii kyllä toiminnallista yhteyttä. Saksassa maksetaan veroa viidestä prosentista koko kauppahinnasta. Loppu 95 prosenttia kauppahinnasta on verovapaata riippumatta siitä, paljonko luovutusvoittoa syntyy, mikäli toiminnallinen yhteys on olemassa. Saksassa myös kiinteistöjen luovutusvoitot ovat verovapaita, mikäli tilalle hankitaan neljän vuoden kuluessa uusi kiinteistö. Käytännössä siis yhtiön myydessä viimeistä kertaa toimitilansa, lankeaa vero osakkeiden myyntivoitoista maksuun. (EY 2013, 467)

Myös Italia vaatii toiminnallista yhteyttä ja noudattaa 95 prosentin verovapautta. Italiassa vaaditaan myös liiketoiminnan harjoittamista, mikä tarkoittaa että kiinteistöyhtiöt on rajattu verovapaan luovutuksen ulkopuolelle. Italian lainsäädännöstä löytyy myös muihin maihin nähden mielenkiintoinen poikkeus. Siellä käyttöomaisuusosakkeiden myynnistä saatu voitto on verovapaata, mikäli myyjäyritys siirtää veroa vastaavan summan oman pääoman vararahastoon. Ilmeisesti tällä pyritään siihen, että koko voittoa ei kerralla realisoida ulos yrityksestä. (Äimä & Kujanpää 2013, 233-234) Italia noudattelee monen muun maan tavoin sitä, että luovutus ei ole verovapaa, mikäli kohteena on kiinteistöyhtiö (Oropallo & Parisi 2005, 8).

Myöskään Ranskan lainsäädäntö ei siis edellytä 10 prosentin omistusosuutta. Kahden vuoden omistusajan lisäksi Ranskalla on erityinen ehto "titres de participation", mikä tarkoittaa sitä, että myyjäyhtiö on osallistunut myytävän yhtiön päätöksentekoon ja että omistettavaan yhtiöön on muutenkin ollut muu kuin hallinnollinen yhteys. Tämä on hyvin verrattavissa Suomen lainsäädännön vaatimukseen toiminnallisesta yhteydestä. (EY 2013, 421) Sääntöä on yhä tarkennettu vuoteen 2014 (OECD Tax Database, 2014).

Tanska rajaa Suomen tapaan holdingyhtiöt verovapaan luovutuksen ulkopuolelle. (EY 2013, 338). Yleensä EU:n sisällä matalan verotuksen valtio-

na tunnetussa Luxemburgissa myös pääomasijoitusyhtiö voi luovuttaa osakkeitaan verovapaasti, mikäli se on muutoin verovelvollinen tuotoistaan Luxemburgiin. (EY 2013, 767-768) Suomesta poiketen Norja on rajannut vakuutusyhtiöt verovapaan luovutuksen ulkopuolelle. Samoin eläkerahastot eivät voi verovapaata luovutusta käyttää. (EY 2013, 954-955) Muiden valtioiden osalta ei tämän työn laajuudessa ole selvitetty esimerkiksi vakuutusyhtiöiden oikeutta verovapaisiin luovutuksiin, sillä se ei ole tarkoituksenmukaista huomioiden työn laajuus sekä pienyhtiönäkökulma.

Espanja on halunnut välttää Espanjassa vain nimellisesti toimivien väliyhtiöiden käytön. Verovapaaseen luovutukseen se vaatii vähintään 25 prosentin omistusosuutta ja sitä, että myytävän yhtiön varat koostuvat suurimmalta osin (primarily) espanjalaisista varoista. Toisaalta siis myös kiinteistöyhtiön osakkeiden myynti on verovapaa, mikäli yhtiön omistama kiinteistö sijaitsee Espanjassa. (EY 2013, 1206)

Samoin yhteistä kaikissa EU-valtioissa on se, että jos tietyssä tilanteessa luovutusvoitot tulkitaan verovapaiksi, vastaavissa tilanteissa myös luovutustappiot ovat vähennyskelvottomia. Tästä poikkeaminen olisi EU:n käytänteiden valossa haitallista verokilpailua ja siten jopa kiellettyä. (Kukkonen 2007, 189) Sen sijaan aineiston perusteella muissa maissa ei tunneta Suomen kaltaista jakoa eri tulolähteisiin liiketoiminnan luonteen perusteella.

Yhteinen tekijä EU:n laajuisesti on myös väliyhteisölainsäädäntö. Väliyhteisöllä tarkoitetaan yleensä matalan verorasituksen valtion rekisteröityä yhteisöä, joka omistaa yhteisöjä EU-maissa, ja jonka tosiasiallinen omistus on yli 50-prosenttisesti muissa valtioissa kuin väliyhteisön rekisteröintivaltiossa. Kyseessä on siis useimmiten varsin keinotekoinen holdingyhtiörakenne. EU-tuomioistuin on ottanut asiaan kantaa ja sen mukaan olisi yhteisön liikkumisenvapauden vastaista, mikäli yhteisö ei saisi valita kotimaataan. Tuomioistuimen mukaan vapaata liikkumisoikeutta voidaan kuitenkin rajoittaa ”täysin keinotekoisissa yritysrakenteissa”. (Äimä & Kujanpää 2013, 264-266) Tarkempi rajanveto jätetään siis määrittämättä,

ja kuten usein kansallisellakin tasolla yksittäiset tapaukset jäävät oikeuslaitoksen arvioitavaksi.

Osakas on velvollinen ilmoittamaan välilliset ja välittömät omistuksensa ulkomaisissa väliyhteisöissä. Väliyhteisön tuloista maksetaan vero emoyhtiön verotusvaltioon. Tästä vähennetään kuitenkin väliyhteisön asuinvaltiolle tai muulle vieraalle valtiolle suoritetun veron määrä.

Aineiston perusteella vaikuttaisi olevan merkittävää eroa siinä, milloin tiettyin edellytyksin verovapaat osakeluovutukset mahdollistava lainsäädäntö on tullut voimaan. Suomessa laki astui siis voimaan 19.5.2004. Ei ole täysin perusteeton väite, että Suomi muutti lainsäädäntöään paineessa, sillä vastaavantyyppinen luovutusvoittojen verovapaus astui voimaan Ruotsissa 1.7.2003 ja toisessa naapurissa Norjassa vuoden 2005 alussa. Edelläkävijänä tällaisessa lainsäädännössä toimi Hollanti, jonka johdolla käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksen verovapaudesta tuli Euroopan laajuinen käytäntö. (Kukkonen 2007, 18). Hollannin lisäksi verovapaat luovutukset olivat olleet pidempään mahdollisia Luxemburgissa, Belgiassa, ja Espanjassa. Pohjoismaista etunenässä oli Tanska, jossa verovapaat luovutukset astuivat voimaan 1999. Saksa ja Iso-Britannia seurasivat perässä vuonna 2002. (Juusela 2004, 20) Myös esimerkiksi Italiassa laki tuli voimaan vuonna 2004 osana Italian suurempaa verouudistusta (Oropallo & Parisi 2005, 8).

Valtio	Lain voimaanastumisvuosi
Hollanti	ennen 1995
Luxemburg	ennen 1995
Belgia	ennen 1995
Espanja	ennen 1995
Tanska	1999
Saksa	2002
Iso-Britannia	2002
Ruotsi	2003
Italia	2004
Suomi	2004
Norja	2005

Taulukko 3. Verovapaan osakeluovutuksen mahdollistavan lainsäädännön voimaanastumisvuosi.

Yhteenvetona Euroopan laajuisesta vertailusta voidaan viitata Ehlingin, et al (2008) tutkimukseen, jonka mukaan luovutusvoittojen verotus sisältää valtavan määrän detaljeja muun muassa sijoitusaikaan, tappioiden vähennyskelpoisuuteen, kiinteistösijoituksiin ja vastaaviin liittyen, ja nämä detaljit vieläpä vaihtelevat maittain. Ne liittyvät esimerkiksi eroihin listattujen ja listaamattomien yritysten osakkeiden välillä tai sijoituksiin kolmansiiin maihin ja kaikkia niitä ei ole mahdollista tämän työn puitteissa käydä läpi. Yksiselitteisesti parhaan maan valinta on mahdotonta ja lisäksi sijoittumiseen liittyy lukuisia muita verotuksesta riippumattomia seikkoja.

Kokonaisuudesta voisi kuitenkin mainita sen, että lukuisista lakeihin kirjatusta erityisseikoista päätellen myös muissa maissa tällainen verovapaa luovutus poikkeaa päälinjauksesta, jonka mukaan kaikki tulot ovat veronalaisia. Varmasti juuri tämän vuoksi verovapaata luovutusta on haluttu rajata erinäisin seikoin. Suomen pääomasijoitusyhtiöiden verovapaat luovutukset estävä pykälä näyttäisi olevan ainoa laatuaan, ja se ei varmasti houkuttele pääomasijoittajia sijoittamaan Suomessa toimivan osakeyhtiön kautta. Toisaalta pääomasijoittajat toimivatkin Suomessa syystä tai toisesta useimmiten henkilöyhtiömuotoisen rahaston kautta, ja henkilöyhtiöitä ei veroteta EVL:n mukaan.

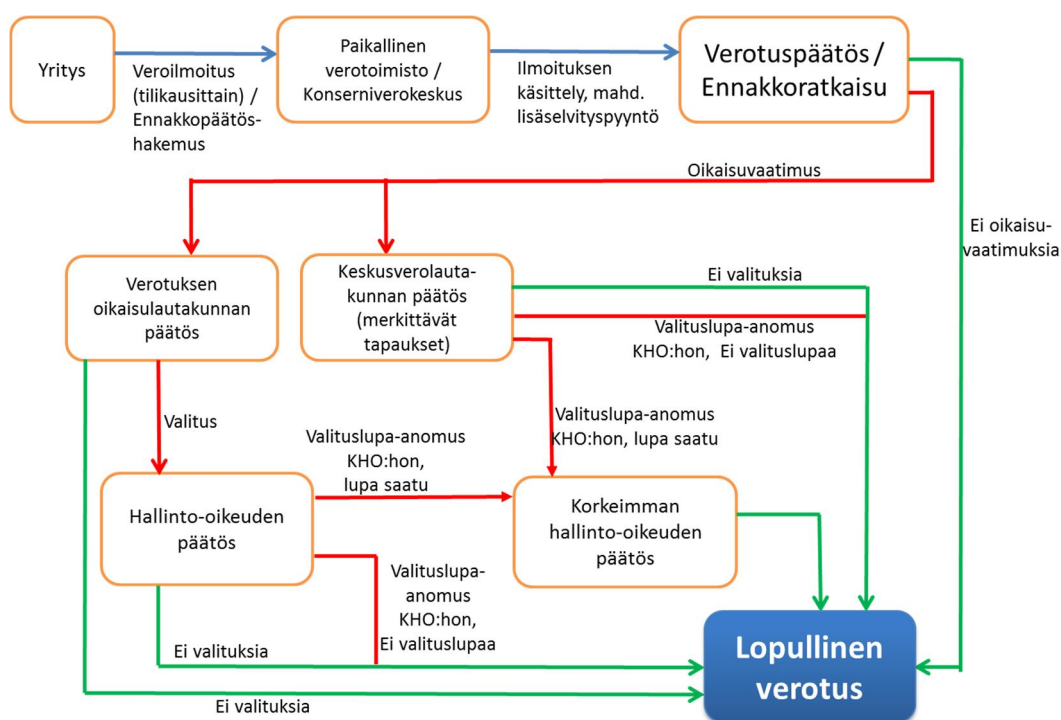
Suurin osa valtioista rajaa Suomen tapaan kiinteistöyhtiöiden osakkeiden luovutukset verovapauden ulkopuolelle. Listauksesta löytyy kuitenkin valtioita, joiden lainsäädäntö mahdollistaa myös kiinteistöjen hallintaan oikeutavien osakkeiden luovutuksen verovapaasti. Tämä puolestaan voisi mahdollistaa esimerkiksi suomalaiselle yhtiölle toimintamallin, jossa kaikki kiinteistöt omistaisi yhtiö, joka on rekisteröity sellaiseen maahan, jossa kiinteistöosakkeiden luovutukset ovat verovapaita. Lisäksi järjestely vaatisi, että kukin kiinteistö on erillinen yhtiö. Käytännössä harvat yhtiöt omistavat useampia kiinteistöjä, eli kyseessä tulisi olla lähestulkoon kiinteistösijoitusyhtiö, sillä muutaman kiinteistön vuoksi hallinnollinen taakka saattaa kasvaa korkeammaksi kuin järjestelyllä saatava hyöty. Lisäksi tulee ottaa huomioon myös se, vaaditaanko myyjäyhtiöltä liiketoiminnan harjoittamista. Mikäli vaaditaan, pelkkä ulkomaille perustettu holdingyhtiö

ei näin ollen tule kyseeseen. Lisäksi tulee varmistua onko maissa Suomen EVL 52 h§:n kaltainen linjaus, jonka mukaan tietyt toimet eivät ole mahdollisia, mikäli yhtenä pääasiallisista tarkoituksista on veron kiertäminen tai veron välttäminen.

Vaikka muista maista puuttuu Suomen kaltainen jako eri tulolähteiden mukaiseen liiketoimintaan, vaativat monet maat silti liiketoiminnan harjoittamista joko luovuttajayhtiöltä tai molemmilta yhtiöiltä. Lisäksi on olemassa maita, joissa holdingyhtiön luovutukset ovat verollisia. Tämän työn puitteissa ei ole selvitetty sitä, miten liiketoiminta on määritetty ja onko tulkinta aiheuttanut yhtä suuria ongelmia kuin Suomessa. Muissa maissa ei tunneta lainkaan termiä ”käyttöomaisuusosake”, eli osakkeen liiketoiminnallinen yhteys arvioidaan jollakin toisella tavalla. Eri tulolähteet ja käyttöomaisuuden määritelmä tekevät Suomen lainsäädännöstä muiden maiden vastavia raskaamman ja monimutkaisemman, ja lopulta näyttäisi myös siltä, että erilaisia poikkeuksia verovapauteen on eniten juuri Suomessa. Silti konsernin koon tulee olla varsin merkittävä ennen kuin on syytä todella harkita ulkomaisia väli- tai holdingyhtiöitä, joihin omistus olisi keskitetty. Harkintaa omistuksissa kannattaa kuitenkin käyttää etenkin silloin, kun yhtiöllä on joka tapauksessa tytäryhtiö jossakin toisessa EU-maassa.

3. KOTIMAISTA OIKEUSKÄYTÄNTÖÄ KÄYTTÖOMAI-SUUSOSAKKEEN LUOVUTUKSESTA

Tietyissä tilanteissa verovapaat käyttöomaisuusosakkeiden luovutukset mahdollistava lakipykälä EVL 6 b§ on nyt ollut voimassa kymmenisen vuotta. Näin ollen näiden vuosien aikana on ehtinyt kertyä oikeuskäytäntöä erilaisista tulkinnanvaraisista ja kiistanalaisista tapauksista. Alla on kuvattu lyhyesti verotuskäsittelyn eteneminen erilaisissa skenaarioissa. Huomionarvoista on, että oikaisuvaatimuksen tai valituksen verotuksesta voi tehdä niin verotettava yhtiö kuin myös veronsaajaosapuoli.

Kuvio 5. Verokäsittelyn vaiheet

Ernst & Youngin tuloveroasiantuntija Jouko Rekolan mukaan ensimmäisessä vaiheessa verotuspäätös tulee paikalliselta verotoimistolta tai Konserniverokeskukselta sen jälkeen, kun vuotuinen veroilmoitus on annettu. Yritykset usein ilmoittavat luovutuksen verovapaana, ja mikäli verotoimisto on eri mieltä, antavat he lyhyehkön määräajan tehdä lisäselvityksiä. Selvityksen jälkeen luovutus joko hyväksytään verovapaana, tai se tulkitaan verolliseksi ja siitä kannetaan vero korkoineen. Jouko Rekolan mukaan

verolliseksi tulkitut luovutukset ovat lähes kaikki sellaisia, joissa myyvä yhtiö on tulkittu pienimuotoiseksi holdingyhtiöksi. Kyseessä on siis useimmiten yritys rakenne, jossa myyjäyhtiön ainoa toiminta on omistaa tytäryhtiön osakkeet ja sen ympärille on yritetty rakentaa pienimuotoista liiketoimintaa esim. hallintopalvelujen tarjoamisen muodossa. Verottaja on tulkinnut nämä holdingyhtiöiksi ja tarkemmin ”omistajan henkilökohtaisten varojen hallinnaksi”. (Rekola 2014a) Näitä päätöksiä käsitellään tässä työssä lähinnä asiantuntijoiden haastattelujen pohjalta, sillä päätökset eivät ole julkisia ja näin ollen niiden käyttäminen ei mahdollistaisi työn toistettavuutta. Lisäksi ne ovat Rekolan mukaan keskenään hyvin samankaltaisia ja yrityksissä useimmiten itsekin tunnistetaan realiteetit ja tiedetään ehdot, joten niissä tyydytään verotoimiston päätökseen ja maksetaan verot. Mikäli taas yritykset ovat aidosti eri mieltä ja luovutuksen tulisi heidän mielestään olla verovapaa, ne valittavat päätöksistä seuraaviin portaisiin. Näitä päätöksiä puolestaan tulee julkisesti saataville ja näitä analysoidaan seuraavissa luvuissa.

Päätökseen tyytymätön yritys voi hakea oikaisua verotuksen oikaisulautakunnalta. Oikaisulautakunnan päätökset eivät ole julkisia, mutta etenkin ennakkoratkaisut ja osa muista päätöksistä viedään keskusverolautakunnan päätettäväksi. Tapaus ohjataan Keskusverolautakunnan päätettäväksi, jos ”asia on periaatteellisesti merkittävä tai jos siinä annettava päätös edistää verotuskäytännön yhtenäisyyttä. Myös hakijan esittämä muu painava syy voi olla ratkaisun antamisen perusteena.” (Verohallinto 2014) Keskusverolautakunta julkaisee osan päätöksistä, ja julkisia päätöksiä käsitellään tämän työn seuraavassa luvussa. On huomionarvoista mainita, että paikallisista verotoimistoista ja keskusverolautakunnalta voi hakea myös ennakkoratkaisua jo ennen varsinaisen kaupan suorittamista. Ennakkoratkaisua haetaan Rekolan mukaan kuitenkin varsin harvoin, sillä yritykset haluavat antaa etukäteen ulkopuolisille tietoa yrityskaupoista mahdollisimman vähän. Myös ennakkoratkaisusta voi valittaa ja on mahdollista, että jostakin luovutuksesta on olemassa jopa KHO:n ratkaisu ennen kuin luovutusta on edes tehty. (Rekola 2014a) Ennakkoratkaisun

hakeminen voi kuitenkin olla erittäin hyödyllistä pienyhtiöiden tapauksessa, sillä pienyhtiöiden suunnittelemat järjestelyt eivät välttämättä ole niin salaisia ja ulkopuolisten saama hyöty yhtiön suunnitelmista jää useimmiten vähäiseksi. Vastaavasti päätöksestä saatava informaatio yhtiön tulevasta verokohtelusta saattaa osoittautua erittäin tärkeäksi tekijäksi kauppaa suunniteltaessa ja tehtäessä.

Verotuksen oikaisulautakunnan päätöksistä voi valittaa hallinto-oikeuteen. Keskusverolautakunnan antamista ennakkoratkaisu puolestaan valitetaan suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. (Verohallinto 2014) Kaikki hallinto-oikeuden päätökset eivät ole julkisia, mutta muutamia niistä on käsitelty erilaisissa suomalaisten ammattijulkaisujen artikkeleissa. Näitä käsitellään näin ollen mahdollisuuksien mukaan myös tässä työssä. Toisinaan asian käsittely ei jää vielä tähänkään vaiheeseen, vaan asia viedään korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valituslupaa pitää kuitenkin hakea erikseen KHO:lta.

Korkein hallinto-oikeus on tässä asiassa myöntänyt varsin vähän valituslupia alempien oikeusasteiden päätöksistä, mutta myös KHO:n päätöksiä on vuosien varrella kertynyt kuitenkin yli kymmenen kappaletta. Vastapainona valitusluvan epäämiselle toiset tapaukset on nimenomaan Verohallinnon puolelta haluttu korkeimman hallinto-oikeuden päätettäväksi, jotta erilaisiin tapauksiin saataisiin ennakkoratkaisu. Myöskään kaikkiin Verohallinnon haluamiin tapauksiin ei ole saatu valituslupaa KHO:sta. (Rekola 2014a) Tässä työssä kattavimmin tuodaan esiin juuri korkeimman hallinto-oikeuden päätökset.

3.1 Pääomasijoitustoimintaa koskevia päätöksiä

Pääomasijoitustoimintaa koskevia päätöksiä on eri oikeusasteissa annettu lukuisia. Monet niistä koskevat tavalla tai toisella myös pienyhtiöitä. Yritykset saatetaan määritellä pääomasijoitusyhtiöiksi varsin herkästikin, ja myös pienehköillä yhtiöillä tämä määrittelykysymys saattaa olla ajankoh-

tainen. Lisäksi tapauksissa on arvioitu myös sitä, millaisen liiketoiminnan harjoittaminen täyttää EVL 6 b§:n vaatimat kriteerit. Mikäli keskusverolautakunnan päätöksistä on valitettu korkeampiin oikeusasteisiin, on päätökset esitelty korkeimman asiasta päättäneen oikeusasteen otsikon alaisuudessa. Samalla mallilla toimitaan myös muissa kappaleissa.

<u>Luvussa esiteltävät oikeustapaukset</u>
Luku 3.1.1: Keskusverolautakunta
KVL 2005/26
KVL 2005/41
KVL 2008/31
Luku 3.1.2: Hallinto-oikeus
Helsingin HaO, taltionumero 10/1509/3
Helsingin HaO, taltionumero 11/0680/6
Luku 3.1.3: Korkein hallinto-oikeus
KHO:2005:74
KHO:2009, taltionumero 1619
KHO:2009:64
KHO:2010:12
KHO:2013:29

Taulukko 4. Luvussa esiteltävät oikeustapaukset

3.1.1 Keskusverolautakunnan päätöksiä

2005 on tehty päätös numerolla 26 ja se käsitteli pääomansijoitustoimintaa. A Oy oli teknologiakeskus, jonka liiketoimintaa oli yrityskehitys, liiketoiminnan arviointi, yrityshautomotoiminta sekä uudehkojen yritysten rahoitusjärjestelyissä auttaminen. Yritys oli sijoittanut lukuisiin teknologia-alan yhtiöihin oman pääoman ehtoisia sijoituksia eli käytännössä ostanut niiden osakkeita. Sijoitukset oli tarkoitettu määräaikaisiksi ja ne oli kirjattu A Oy:n käyttöomaisuuteen. Keskusverolautakunta tulkitsi tämän pääomansijoitus-toiminnaksi, joten luovutusvoitot tulkittiin verollisiksi tuotoiksi ja luovutustappiot vähennyskelpoisiksi tappioiksi. (KVL 2005a)

Päätöksessä mainitaan erikseen, että ”A Oy odotti saavansa osakesijoituksista tuoton arvonnousun muodossa osakkeita myytäessä.” Erikseen ei ole mainittu, oliko tämä ainoa tuotto, mitä A sai osakkuusyhtiöistään. Mikäli A sai tuottoja myös liiketoiminnan arvioimisesta tai kehittämisestä, on päätös varsin mielenkiintoinen. Siinä tapauksessa päätös nimittäin asettaa rajoja sille, mikä on luovuttajan osalta riittävää liiketoimintaa ja tämän tyyppinen neuvonta ei siis päätöksen mukaan ole. Toisaalta lautakunta saattoi vedota päätöksessään myös sijoitusten määräaikaisuuteen, joka oli tärkein vaikuttava tekijä myös samana vuonna päätöksessä 2005/41. Tapaus 2005/26 on kuitenkin haasteellisempi johtuen luovuttajan harjoittamasta muustakin liiketoiminnasta. (KVL 2005a)

Edellisessä kappaleessa mainitun päätöksen 2005/41 lähtökohtana oli se, että pääomasijoitusrahastot omistivat 80 % A Oy:n osakekannasta. A puolestaan omisti suoraan tai välillisesti useita samalla toimialalla toimivia yhtiöitä, jotka sen mielestä muodostavat kiinnostavan sijoituskokonaisuuden. A ei harjoittanut aktiivista liiketoimintaa, sen palveluksessa ei ollut työntekijöitä ja sen osakkeenomistajien kesken oli solmittu osakassopimus, jonka mukaan sijoituskokonaisuus realisoidaan viiden vuoden kuluessa. (KVL 2005b)

Ottaen huomioon yhtiön omistuspohjan sekä sijoitusten määräaikaisuuden KHO piti A Oy:tä pääomasijoitusyhtiönä, jonka käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoitot eivät ole verovapaita (KVL 2005b). Päätös on hyvin linjassa edellisen päätöksen kanssa, ja se noudattelee linjaa, jonka mukaan pääomasijoitusyhtiöt tai -rahastot myyjäyhtiön osakkaana johtavat yhtiön tulokintaan pääomasijoitusyhtiöksi. Myös osakeomistuksen määräaikaisuus ja muun liiketoiminnan puuttuminen ovat varmasti vaikuttaneet päätökseen.

Päätöksessä 2008/35 oli kyse pääomasijoitusyhtiön tekemästä luovutuksesta. Yhtiö oli vedonnut siihen, että sen käyttöomaisuuteen hankkimat osakkeet olivat alun perin oikeasti tarkoitettu pysyvästi yhtiölle. Tämä ei kuitenkaan myydessä ollut verovapautta antava seikka, vaan osakkeiden luovutusta käsiteltiin verollisena luovutuksena kuten mitä tahansa muuta pääomasijoitusyhtiön osakeluovutustakin. (KVL 2008) Puhtaasti lakitekstiä

tulkiten keskusverolautakunta ei voinut muunlaista päätöstä tehdä, sillä pääomasijoitusyhtiön poisrajaaminen on lain perusteella yksiselitteinen eikä tulkinnanvarainen. Lisäksi toisenlainen päätös olisi ollut omiaan lisäämään pääomasijoitusyhtiön tekemiä vaatimuksia verovapaista luovutuksista.

3.1.2 Hallinto-oikeuden päätöksiä

Pääomasijoitustoimintaa punnittiin Helsingin hallinto-oikeuden päätöksessä 8.10.2010 taltionumerolla 10/1509/3. C Oyj oli konsernin emoyhtiö, jonka pääliiketoimintana oli kommandiittiyhtiömuotoisten pääomarahastojen hallinnointi tytär- ja osakkuusyhtiöitä käyttäen. On tyypillistä, että pääomasijoitusyhtiöt toimivat juuri henkilöyhtiömuotoisten rahastojen kautta. Tytäryhtiöt hallinnoivat rahastoja toimimalla niiden vastuunalaisina yhtiömiehinä. C Oyj:n tuotot koostuivat pääosin tytär- ja osakkuusyhtiöiden pääomasijoitustoiminnasta saamista tuloista. C Oyj oli myös itse sijoittanut ja sitoutunut sijoittamaan varoja lähes kaikkiin tytäryhtiöidensä hallinnoimiin pääomarahastoihin toimien näin rahastoyhtiöiden äänettömänä yhtiömiehenä. (HaO 2010)

Kun C Oyj myi ulkomaisen kumppanuusyhtiönsä osakkeet, joita se piti käyttöomaisuusosakkeinaan, tulkittiin luovutusvoitto verolliseksi, vaikka myydyt osakkeet eivät suoranaisesti olleetkaan hankittu pääomasijoitustarkoituksessa (HaO 2010). Tämä on yhtiön toiminta huomioiden ainoa mahdollinen toimintatapa, sillä erottelu sijoitustarkoituksessa ja muussa tarkoituksessa ostettujen osakkeiden välillä olisi erittäin haastavaa pääomasijoitusyhtiöiden tapauksessa. Lisäksi päätös on hyvin linjassa keskusverolautakunnan päätöksen 2008/35 kanssa. Raja on selkeästi vedetty siten, että mikäli yhtiö harjoittaa pääomasijoitustoimintaa, ovat kaikki sen osakeluovutukset verollisia riippumatta niiden todellisesta käyttötarkoituksesta. Näin sanoo toki lakitekstikin.

Helsingin hallinto-oikeuden päätös 17.6.2011 taltionumerolla 11/0680/6 määritteli jälleen tarkemmin pääomasijoitustoimintaa. A Oyj oli pörssiin listattu yhtiö, jolla oli noin 4000 omistajaa ja keskimäärin 7 työntekijää. A Oyj omisti välillisesti tai välittömästi 47 yhtiötä, joiden ”taloushallinnon, rahoituksen, konsernijohdon ja konsernin organisoinnin, konsernin ulkoisen ja sisäisen raportoinnin sekä muiden vastaavien yhteisten tehtävien järjestämisestä” se huolehti. Varsinaisen emoyhtiön A Oyj:n liikevaihto oli marginaalinen ja sen tuotot koostuivat käyttöomaisuuden myyntivoitoista ja osingoista. (HaO 2011a)

A:n toimintamallina oli hankkia pienten yrittäjävetoisten yhtiöiden osakkeita haltuunsa siten, että vanhoille omistajille jää vähemmistöosuus, tai siten, että 20-30 prosenttia omistuksesta siirtyy jollekin toiselle A Oyj:n ulkopuoliselle taholle. Tytäryhtiöitä kehitettiin ja kasvatettiin siten, että niiden avainhenkilöriippuvuus väheni huomattavasti. Tätä työtä tehtiin esimerkiksi siten, että A Oyj:n toimitusjohtaja, talouspäällikkö ja johtoryhmä toimivat hallitustehtävissä tytäryhtiöissä. Omistusajat vaihtelivat ja pisimmät omistukset olivat jopa 20 vuotta. Osa yhtiöistä myös jakoi osinkoa, josta A Oyj luonnollisesti sai osuutensa. Osakkeiden kauppahinnat kohosivat vuosittain miljooniin ja jopa 20 miljoonan euron raja ylittyi yhtenä vuonna. (HaO 2011a)

Hallinto-oikeus katsoi päätöksessään, että todellisuudessa yhtiön pääasiallinen tulonmuodostus koostuu osakeomistusten luopumisessa syntyvistä myyntivoitoista. Näin ollen se on rinnastettavissa pääomasijoitustoimintaan, joka on rajattu EVL 6 b§:n mukaisen verovapaan luovutuksen ulkopuolelle. Asiaan eivät vaikuttaneet tyttäriltä osinko-, korko- ja muut rahoitustuotot tai luovutustuottojen voimakas vaihtelu tilikausittain. (HaO 2011a)

Katsottaessa yhtiön todellista liiketoimintaa sen itse ilmoittaman päätösmialan ohitse, täyttää toiminta selkeästi pääomasijoitustoiminnan kriteerit. Yhtiön toiminta (konsultointi, rahoitus ja muu vastaava) täyttää kyllä EVL:n mukaisen liiketoiminnan vaatimuksen, mutta kuten päätöskin toteaa, yhtiön varsinaiset tuotot tulevat hyvin suurelta osin osakkeiden luovutusvoi-

toista. Samoin pääomasijoitustoiminnalle tyypillistä on vähemmistöosuuden jättäminen yrittäjälle sekä yrityksen koon kasvattaminen lyhyehkössä ajassa. Pääomasijoitusyhtiölle epätyypillisesti emoyhtiö A Oyj oli kuitenkin pörssinoteerattu yhtiö, jonka omistus oli hyvin hajallaan. Tämä ei kuitenkaan ollut eikä sen tulekaan olla vaikuttava seikka, kun arvioidaan toiminnan tosiallista luonnetta. Päätös ei kuitenkaan ota kantaa siihen, olisiko yhtiö tulkittu pääomasijoitusyhtiöksi myös, mikäli muiden tuottojen osuus liikevaihdosta olisi selkeästi suurempi.

3.1.3 Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiä

Todella mutkikas pääomasijoitusyhtiörakenne oli käsittelyssä tapauksessa KHO:2005:74. Siinä pääomasijoitusrahastot omistivat 80-prosenttisesti A Oy:n, joka puolestaan oli hankkinut haltuunsa lukuisten muiden yhtiöiden osakkeita. Lisäksi osakkailla oli osakassopimus, jonka mukaan osakkeet realisoidaan noin viiden vuoden kuluessa sijoitushetkestä. A ei harjoittanut muuta liiketoimintaa eikä sillä ollut työntekijöitä. Keskusverolautakunta otti päätöksessään huomioon A Oy:n osakkaat sekä hankinnan tosiasiallisen luonteen osakassopimuksen perusteella ja tulkitsi yhtiön toiminnan pääomasijoitustoiminnaksi. KHO oli yksimielinen eikä muuttanut päätöstä. (KHO 2005a)

A tarjosi myös vaihtoehtoa, jossa se olisi luottanut tytäryhtiöidensä osakkeet jollekin tytäryhtiöiden alan toimijalle (olkoon X) siten, että kauppahintana se saa vastaanottaja X:n osakkeita. Kun tyttärien osakkeet ovat olleet vastaanottajan hallussa vuoden (ja X:n osakkeet A:n hallussa), A voisi myydä X:n osakkeet verovapaasti. Keskusverolautakunta tyrmäsi idean ja KHO vahvisti KVL:n kannan, sillä se ei poista pääomasijoitustoiminnan tosiasiallista luonnetta. (KHO 2005a) Lisäksi toiminnallinen yhteys syntyisi X:n ja myydyn yhtiön välille, mutta ei X:n ja A:n välille, mutta sitä oikeuden ei ollut tarpeen punnita.

Kuten muutamassa muussakin tapauksessa, myös tässä verovapauden epäämiseen johti osakassopimus, joka osoitti, että osakkeet oli hankittu vain tietyksi ajaksi riippumatta toiminnan kehittymisestä. Suurempien konsernien emoyhtiöitä ei käsitellä niin kriittisesti arvioitaessa liiketoiminnan harjoittamisen kriteeriä, joten tässä tapauksessa merkittävää on täytynyt olla A:n tulojen koostuminen luovutusvoitoista. Tämän perusteella A Oy katsottiin perustetuksi ainoastaan eri yhtiöiden osakkeiden hallintaa varten. Vaikka A olisi luovuttanut tytäryhtiönsä osakevaihdolla ja tämän jälkeen luovuttanut vaihdossa saamansa X:n osakkeet rahavastikkeella, puuttuisi emoyhtiöltä edelleen toiminnallinen yhteys, joka on siis verovapaan luovutuksen ehtona. Myös KHO (2005a) lausui, että ”Mikäli A Oy:tä ei olisi olemassa, konserniyhtiöiden osakkeet kuuluisivat epäilemättä muiden osakkaiden (fyysisiä osakkeenomistajia lukuun ottamatta) liikeomaisuuteen.”

KHO:n päätöksestä 23.6.2009 taltionumerolla 1619 on saatavilla ainoastaan lyhyt ratkaisuseloste. Sen mukaan pääomasijoitusyhtiön myydessä käyttöomaisuusosakkeet myynti tulkitaan verolliseksi siitä huolimatta, että osakkeet on alun perin tarkoitettu kyseisen yhtiön pitkäaikaiseen käyttöön. (KHO 2009b) Tämä päätös noudattelee keskusverolautakunnan päätöstä 2008/35 ja näin ollen vahvistaa sen pitävyyttä. Päätös on looginen ja toisin päin tuomittuna se lisäisi rutkasti tulkinnanvaraisuutta siitä, mihin käyttöön pääomasijoitusyhtiö todella osakkeensa hankkii.

KHO:n päätöksessä 2009:64 pääomasijoitusrahastojen hiljattain perustama A Oy osti normaalia liiketoimintaa harjoittavan B Oy:n osakekannan. Tarkoituksena oli purkaa B Oy ja siirtää sen varat, velat ja operatiivinen toiminta A Oy:hyn siten, että purettaessa syntyvä purkutappio on verotuksessa vähennyskelpoinen johtuen A Oy:n statuksesta pääomasijoitusyhtiönä. (KHO 2009a)

Keskusverolautakunta oli päättänyt, että A Oy on pääomasijoitustoimintaa harjoittava yhtiö, ja näin ollen purkutappiot ovat verotuksessa vähennyskelpoisia. KHO otti kuitenkin päinvastaisen kannan. KHO:n mukaan A Oy ei ole pääomasijoitusyhtiö sillä perusteella, että se on perustettu aikomuk-

sena hankkia liiketoimintaa harjoittava yhtiö, joka puretaan ja jonka toiminta siirretään A Oy:n hoidettavaksi. (KHO 2009a)

Sinänsä KHO:n perustelu on hyvin looginen, mutta näyttää aivan siltä kuin KHO olisi unohtanut tai jättänyt huomioimatta A Oy:n enemmistöomistajana toimivan pääomasijoitusrahaston. Päätös onkin siten suurella ristiriidassa päätöksen 2005:74 ja seuraavana esiteltävän päätöksen 2010:12 kanssa. Niissä kummassakin yhtiö katsottiin pääomasijoitusyhtiöksi omistuspohjansa perusteella. Toki kummassakin näistä päätöksistä yhtiö olisi todennäköisesti katsottu myös holdingyhtiöksi, joka ei harjoita EVL:n mukaista liiketoimintaa, mutta päätöksissä ei vedottu tähän vaan nimenomaan pääomasijoitusyhtiö-statukseen. Päätösten eroavaisuutta analysoidaan tarkemmin työn luvussa 3.4.

Edelliseen päätökseen liittyy kiinteästi siis KHO:n päätös 2010:12. Siinä A Oy oli pääomasijoitusrahastojen omistama yhtiö, jonka liiketoimintaa oli eri yhtiöiden osakkeiden hallinta ja niillä kaupankäynti. A Oy haki ennakkoratkaisua siihen, saako se vähentää tytäryhtiöidensä B Oy:n ja C Oy:n purkamisessa syntyneet purkutappiot, mikäli se purkaa kyseiset yhtiöt ja jatkaa niiden liiketoimintaa A Oy:n nimissä. Keskusverolautakunta oli linjannut, että mahdollinen syntyvä purkutappio on verotuksessa vähennyskelpoinen, sillä yhtiö on pääomasijoitustoimintaa harjoittava yhtiö. KHO pysyi samassa kannassa (KHO 2010a).

Päätös sisältää useita mielenkiintoisia näkökohtia. KHO linjasi päätöksellään, että ”normaalin” elinkeinotoiminnan aloittaminen heti purkamisen jälkeen ei poista pääomasijoitus-statusta ja näin ollen se ei mahdollista verovapaata luovutusta, vaikka puolestaan elinkeinotoiminnan lopettamisen jälkeen verovapaa luovutus on mahdollinen jonkin aikaa. Lisäksi KHO linjasi A:n pääomasijoitusyhtiöksi ilmeisesti ainoastaan sen takia, että sen omistajat olivat pääomasijoitusrahastoja. A:lla ei ollut mitään sopimusta tytäryhtiöiden osakkeiden myynnistä ja se omisti ainoastaan kolme tytäryhtiötä, joista yhdenkään osakkeita se ei ollut koskaan myynyt. Yksi KHO:n päättäjäistä oli ratkaisun kanssa eri mieltä siitä, onko yhtiö pääomasijoitusyhtiö vai holdingyhtiö. Päätös noudattelee todella tiukkaa linjaa

pääomasijoitusyhtiöiden osalta, mutta toisaalta se vetää pääomasijoitusyhtiöksi yhtiöitä pelkän omistuspohjan perusteella arvioimatta yhtiön tosiasiallista luonnetta. Tämä päätös ei varmasti kannusta pääomasijoittajia sijoittamaan varojaan suomalaisen yhtiön kautta, ja vastaavia päätöksiä pitävät ongelmallisina myös tähän työhön haastatellut yritysconsultit.

Päätöksessä 2013:29 KHO:n käsittelyssä oli haastava konsernirakenne. A Oyj toimi konsernin emoyhtiönä omistaen tytär- ja osakkuusyhtiöitä, jotka puolestaan hallinnoivat henkilöyhtiömuotoisia pääoma- ja kiinteistösijoitusrahastoja. Hallinnointi tapahtui toimimalla kyseisten rahastoyhtiöiden yhtiömiehenä. Listattu A Oyj toimi tytäryhtiöiden hallinnoinnista, rahoituksesta ja markkinoinnista vastaavana tahona. A-konsernin tuotot koostuivat siis lähinnä rahastojen hallinnointipalkkioista ja niiden voitto-osuuksista, sekä rahastojen arvonnousuista, sillä A Oyj oli tehnyt myös suorasijoituksia rahastoihin. (KHO 2013)

A Oyj perusti kumppanien kanssa ulkomaille yhtiöt B S.A:n ja B Ltd:n, jotka myös toimivat rahastojen hallinnointiyhtiöinä. Näin ollen myös B-yhtiöryhmän toimiala oli pääomasijoitustoiminta, eli A Oyj:n yritysportfolioon ei tullut muuta liiketoimintaa harjoittavia yhtiöitä. A Oyj sai B-yhtiöryhmältä osinkotuottoja sekä neuvontapalkkioita sijoitusneuvontaan liittyen. A Oyj:n myydessä B S.A:n osakkeita, myynti katsottiin verolliseksi myynniksi vedoten siihen, että A Oyj on pääomasijoitustoimintaa harjoittava yhtiö. (KHO 2013)

A Oyj:n yhtiörakenne huomioon ottaen se on hyvin tyypillinen pääomasijoitusyhtiö, joiden osakeluovutukset eivät ole EVL 6 b§:n mukaisesti verovapaita. Vaikka B-yhtiöryhmä olikin perustettu toiminnan laajentamiseksi ulkomaille eikä pääomasijoitustarkoituksessa, tulee myyntiä käsitellä verollisena A Oyj:n päätoimialan vuoksi. Kuten jo aiemmissa päätöksissä mainittua, yksittäisen osakkeen käyttötarkoitus ei ole pääomasijoitusyhtiön tapauksessa merkityksellinen luovutuksen verovapautta arvioitaessa, vaan kaikki luovutukset ovat verollisia. Myöskään pääomasijoitustoiminnan määritelmää päätös ei juuri tarkenna, sillä A-konsernin yhtiörakenne täyttää niin selkeästi pääomasijoitusyhtiön kriteerit.

3.2 Toiminnalliseen yhteyteen ja elinkeinotoimintaan liittyviä päätöksiä

Tässä luvussa käsitellään yhtiöiden väliseen toiminnalliseen yhteyteen, myyjäyhtiön liiketoiminnan harjoittamiseen sekä holdingyhtiömäärittelyyn liittyviä tapauksia. Tapaukset ovat erityisen relevantteja pienyhtiöiden näkökulmasta, sillä juuri edellä mainitut kolme seikkaa ovat olennaisimpia arvioitaessa pienyhtiön tekemän luovutuksen verotuskohtelua.

<u>Luvussa esiteltävät oikeustapaukset</u>
Luku 3.2.1: Keskusverolautakunta
KVL 2004/63
KVL 2005/11
KVL 2012/19
KVL 2012/53
Luku 3.2.2: Hallinto-oikeus
Helsingin HaO, taltionumero 08/1306/6
Rovaniemen HaO, taltionumero 11/0273/1
Luku 3.2.3: Korkein hallinto-oikeus
KHO:2010:50
KHO:2010:64
KHO:2010, taltionumero 2675
KHO:2012:73
KHO:2012:74

Taulukko 5. Luvussa esiteltävät oikeustapaukset

3.2.1 Keskusverolautakunnan päätöksiä

KVL:n päätös 2004/63 koski selvitystilaan asetettua yhtiötä. Yhtiö asetettiin selvitystilaan marraskuussa 2003, jolloin sen liiketoiminta lopetettiin ja sen omaisuutta alettiin realisoida. Omaisuuteen kuului myös käyttöomaisuusosakkeita, jotka realisoitiin muutaman kuukauden kuluessa liiketoiminnan lopettamisesta. Myyntien jälkeen A Oy:lle jäi vain kiinteistö ja

rahavaroja. Keskusverolautakunta katsoi, että vaikka liiketoiminta oli lopunut ennen osakkeiden myyntiä, kyseinen yhtiö ei ollut kiinteistöjen omistusta ja hallintaa harjoittava yhtiö, vaan se täytti normaalit verovapaan luovutuksen ehdot. (KVL 2004) Päätöksellään keskusverolautakunta siis tarkensi määritelmää siitä, miten pitkään luovutus on verovapaa vielä liiketoiminnan lopettamisen jälkeen.

Päätös 2005/11 käsitteli julkisten osakeyhtiöiden osakeluovutuksia. A Oyj oli konsernin emoyhtiö ja B Oyj oli A Oyj:n osakkuusyhtiö, vaikkei varsinaiseen konserniin kuulunutkaan. A Oyj omisti B Oyj:stä noin 20 prosenttia ja oli B Oyj:n suurin yksittäinen osakkeenomistaja. A Oyj:n liiketoimintaa oli konsernin hallinnointi, rahoitus, konsernistrategian suunnittelu ja konserniyhtiöiden operatiivisen toiminnan johtaminen. A Oyj:llä oli kymmeniä työntekijöitä ja A:n johto osallistui B:n toimintaan toimimalla jälkimmäisen hallituksessa. (KVL 2005c)

A Oyj:tä ei katsottu sen liiketoiminnan perusteella pääomasijoitustoimintaa harjoittavaksi yhtiöksi. Myös osakkeiden käyttöomaisuusluonteisuus hyväksyttiin, sillä A Oyj:n johto otti osaa B:n liiketoimintaan hallituksen jäsenenä ja omistukset olivat pitkäaikaisia. Näin ollen luovutushinnat tulkittiin verovapaiksi. Liiketoiminnan harjoittamisessa otettiin varmasti huomioon konsernirakenne ja yhtiön toiminta suuren konsernin hallintoyhtiönä, vaikka B ei konserniin kuulunutkaan. Lisäksi merkittävä tekijä oli työntekijöiden määrä, joka oli useita kymmeniä. (KVL 2005c) Päätös osoitti hyvin myös sen, että suurella konsernilla varsin kevytkin liiketoiminnallinen yhteys katsotaan riittäväksi. Myöskään sillä ei vaikuttaisi olevan merkitystä, onko luovutuksen kohde pörssiin listattu vai listaamaton yhtiö.

Keskusverolautakunta on antanut kaksi käyttöomaisuusosakkeiden luovutukseen liittyvää päätöstä vuonna 2012. Ensimmäinen niistä on annettu päätösnumerolla 19. Päätöksen taustalla oli konserni, jossa A Oy omisti 30 prosenttia yhtiöstä B Oy sekä kokonaan yhtiöt C Oy ja D Oy. A Oy:llä oli palkkalistoilla kaksi työntekijää, toimitusjohtaja ja talouspäällikkö. Toimitusjohtaja toimi B Oy:n hallituksen puheenjohtajana ja B Oy osti taloushallinnon palveluja A:n talouspäälliköltä. Lisäksi A Oy oli vuokrannut neljä

toimitilaa B Oy:lle. A:n tytäryhtiöistä C Oy tuotti palveluja B:lle ja tytäryhtiö D Oy teki tutkimus- ja kehitystoimintaa B:lle siten, että D:n liikevaihdosta noin 30 prosenttia koostui myynnistä B:lle. (KVL 2012a)

Keskusverolautakunnan päätös oli, että A voi luovuttaa B Oy:n osakkeet verovapaasti EVL 6 b§:n mukaisesti. Lautakunta otti huomioon koko yrityskokonaisuuden, jonka perusteella B:n osakkeet todella olivat luonteeltaan käyttöomaisuusosakkeita. Kyseessä oli ennakkoratkaisu, jolle Keskusverolautakunta antoi voimassaoloajaksi vuodet 2012-2014. (KVL 2012a)

Ratkaiseva tekijä tapauksessa täytyy olla nimenomaan A:n, B:n, C:n ja D:n muodostama yrityskokonaisuus. Vaikka B ei omistanut prosenttiakaan C tai D Oy:stä, ne voitiin katsoa kuuluvan samaan yritysrppäeseen. A:n B:lle tarjoama hallinnollinen työ sekä kiinteistöjen vuokraus eivät muodosta riittävää liiketoiminnallista yhteyttä muiden työssä esiteltyjen päätösten sekä paikallisten verotoimistojen päätösten perusteella. Verrattuna päätöksiin, joissa hallinnollista yhteyttä ei ole katsottu riittäväksi, nimenomaan C:n ja D:n rooli B:n palveluntuottajina on täytynyt olla ratkaiseva verovapaan luovutuksen mahdollistava tekijä.

Tuorein käyttöomaisuusosakkeiden luovutukseen liittyvä keskusverolautakunnan päätös on vuodelta 2012, päätös numero 53. Siinä A Oy omisti noin 16 prosenttia X Oy:stä. A ja X Oy toimivat samalla toimialalla eri valtioissa ja lisäksi niiden kanssa samaan konserniin kuului kolmaskin samalla toimialalla kolmannessa valtiossa toimiva yhtiö. Ottaen huomioon koko konsernin yhteisen toimialan keskusverolautakunta piti X Oy:n osakkeita käyttöomaisuuteen kuuluvana ja hyväksyi näin ollen niiden verovapaan luovutuksen. (KVL 2012b) Tämä päätös antaa siis selkeän signaalin, että yhtiöiden sama toimiala ainakin konsernitasolla johtaa osakkeiden käsittelyyn käyttöomaisuutena.

3.2.2 Hallinto-oikeuden päätöksiä

Osakkeiden käyttöomaisuusluonnetta ja liiketoiminnan harjoittamista punnittiin Helsingin hallinto-oikeuden päätöksessä 5.12.2008 (taltionumero 08/1306/6). A Oy oli tuotannollista toimintaa harjoittava yhtiö, joka oli ostanut listatun, myös tuotannollista toimintaa harjoittavan yhtiön B Oyj:n osakkeiden lähes kokonaan. Myöhemmin A alkoi hiljalleen myydä B:n osakkeita pois ja samalla siirsi hiljalleen tuotannollisen toiminnan ainoastaan B Oyj:lle. A jäi siis B:hen ainoastaan omistajaksi ja aktiiviseksi toimivallan käyttäjäksi.

Hallinto-oikeus katsoi luovutukset EVL 6 b§ mukaisiksi verovapaiksi käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksiksi. Se otti huomioon omistuksen pitkäaikaisuuden, yhtiöiden välisen toiminnallisen ja hallinnollisen yhteyden, sekä sen, että A Oy oli ennen harjoittanut aktiivista tuotannollista toimintaa. Verohallinto olisi halunnut tapauksen korkeimpaan hallinto-oikeuteen, mutta valituslupaa ei annettu. Tapauksessa toiminnallinen yhteys ja sitä myötä käyttöomaisuusluonteisuus on selkeä yhteisen tuotannollisen toiminnan harjoittamisen vuoksi. Päätös on hyvin linjassa keskusverolautakunnan päätöksen 2004/63 kanssa. Päätös vahvistaa sitä, että luovutus on verovapaa, jos elinkeinotoimintaa on harjoitettu ennen luovutushetkeä, mutta luovutushetkellä toiminta on jo loppunut. Tämäkään päätös ei kuitenkaan tarkenna sitä, kuinka pitkä aika varsinaisen elinkeinotoiminnan loppumisesta saa olla.

Rovaniemen hallinto-oikeus teki rajanvetoa EVL:n tarkoittaman liiketoiminnan harjoittamiseen päätöksessään 6.7.2011, joka löytyy taltionumerolla 11/0273/1. Päätöksessä A Oy oli kolmen henkilön omistama, ja se harjoitti liikkeenjohdon konsultointia, sijoitustoimintaa sekä kiinteän ja irtaimen omaisuuden omistusta ja hallintaa. A Oy omisti yhdessä kahden muun yhtiön sekä kolmen henkilöosakkaan kanssa E Oy:n. Osakkaiden välillä oli osakassopimus, jonka mukaan E Oy hankkii tytäryhtiönsä F Oy:n kanssa mahdollisimman paljon osakkeita, jotka realisoidaan viimeistään

vuonna 2013. Sekä E että F harjoittavat myös konepajatoimintaa. (HaO 2011b)

A Oy:n liikevaihto on todella vähäistä, nolasta eurosta 25.000 euroon eikä sillä ole palkattua henkilöstöä tai laskutusta E Oy:n kanssa. Ainoastaan A:n pääosakas toimi E Oy:n hallituksen puheenjohtajana ja konsultoi näin yhtiötä. Hallinto-oikeuden päätös oli että A Oy:n liiketoiminnassa on kyse vain vähäisesti muusta kuin E Oy:n osakkeiden omistuksesta ja hallinnasta. Näin ollen E Oy:n osakkeet tulkittiin sijoitukseksi, eikä käyttöomaisuusosakkeiksi, ja näin ollen E:n osakkeiden luovutusvoittoa käsiteltiin A Oy:n verotuksessa verollisina luovutusvoitoina. (HaO 2011b)

Päätöksestä ei saatu valituslupaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tämä tapaus on linjassa yksittäisten verotoimistojen päätösten kanssa sen suhteen, että pieni liikevaihto ulkopuoliselle ei tee yhtiöstä vielä EVL:n tarkoittamaa liiketoimintaa harjoittavaa yhtiötä. Lisäksi päätös linjaa selkeästi sitä, että pelkästään myyvän osapuolen osakkaan toimiminen myytävän yhtiön hallituksessa ei riitä muodostamaan toiminnallista yhteyttä yhtiöiden välille. Lisäksi vielä luovutusajankohdan ilmaiseva osakassopimus on omiaan lisäämään osakkeiden sijoitusluonteisuutta, eikä näillä perusteilla ole syytäkään hyväksyä verovapaata luovutusta, sillä etenkin KHO:n päätöksissä huomattavasti laajempikin yhteistyö on tulkittu riittämättömäksi toiminnalliseksi yhteydeksi. Toisaalta mielenkiintoista päätöksessä on, että verollisuuden peruste oli se, että osakkeet eivät olleet käyttöomaisuutta vaan sijoituksia. Hyvin paljon samalta muistuttavin perustein (esimerkiksi suuren osakeomistuksen hallinnointi ja osakassopimus osakkeiden myynnistä) on luovuttajayhtiötä tulkittu myös pääomasijoitusyhtiöksi, mikä osoittaa että pääomasijoitusyhtiön määritelmä on hyvin häilyvä ja yhtiöt eivät aina voi olla täysin varmoja siitä, milloin pääomasijoitusyhtiön kriteerit täyttyvät ja milloin eivät.

3.2.3 Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiä

Aiemminkin tässä työssä esitellyn tyyppiseen toiminnallisen yhteyden katkeamista (esimerkiksi liiketoiminnan lopettamisen vuoksi) seuranneeseen käyttöomaisuusosakkeiden kauppaan otti kantaa myös päätös KHO:2010:50. Siinä luovuttajayhtiö A Oy:n ja tytäryhtiöiden B Oy ja C Oy:n toiminnallinen yhteys oli ollut koneiden ja kaluston vuokrausta A:lta B:lle ja C:lle. Toiminnallinen yhteys oli katkennut vuonna 1999 ja A Oy oli myynyt osakkeet vuonna 2005. Tämä katsottiin liian pitkäksi toiminnallisen yhteyden katkoajaksi, eli osakkeet olivat menettäneet käyttöomaisuusluonteensa ja näin ollen niiden luovutusvoitot tulkittiin verollisiksi tuloiksi. (KHO 2010b)

Ainoat perusteet luovutuksen verovapaudelle olivat A Oy:n oma käsitys siitä, että osakkeet säilyttävät käyttöomaisuusluonteensa sekä se, että aiempien päätösten perusteella toiminnallisen yhteyden katkeaminen ei heti johda verovapaan luovutuksen kriteerien poistumiseen. Nyt KHO kuitenkin selkeästi linjasi, että yli viisi tilikautta on liian pitkä aika, eikä päätös ole ristiriidassa aiempien päätösten kanssa. Myöskään se, että osakkeiden on annettu olla käyttöomaisuudessa veroilmoituksilla, ei siis tarkoita sitä, että luovutustilanteessa verottajan olisi automaattisesti pidettävä osakkeita käyttöomaisuuteen kuuluvina. Lisäksi tulee huomata, että osakkeiden luovutus olisi vanhan lainsäädännön perusteella ennen vuotta 2004 ollut joka tapauksessa verollinen luovutus, joten osakkeiden käyttöomaisuusluonteisuuteen puuttuminen olisi ollut käytännössä tarpeetonta. Päätös rajaakin hyvin aikaa, minkä verran toiminnallinen yhteys säilyy toiminnan muuttaessa luonnettaan.

Toiminnallista yhteyttä ja EVL:n mukaista liiketoiminnan harjoittamista punnittiin myös päätöksessä KHO 2010:64, jonka lopputulema on varsin yllättävä. G Oy Ab omisti yli 10 % A Oyj:n osakekannasta ja möi osakkeet vuonna 2004. KHO päätti ainoastaan, että A:n osakkeet kuuluvat G:n käyttöomaisuuteen, ja palautti asian Verohallinnolle muiden EVL 6 b§:n ehtojen soveltamisen tutkimiseksi. Tätä ennen verotuksen oikaisulautakunta ja

hallinto-oikeus olivat pitäneet G Oy Ab:n luovutusta verollisena, sillä yhtiö ainoastaan hallinnoi yksityishenkilöiden varoja eikä siten harjoita elinkeinotoimintaa. (KHO 2010c)

KHO päätti, että osakkeet kuuluvat G:n käyttöomaisuuteen, mutta hyväksyi kantajana olleen veronsaajien oikeudenvilvontayksikön vaatimuksen asian palautuksesta Verohallinnon arvioitavaksi. Oikeudenvilvontayksikön mukaan edelleen saattaa tulla kyseeseen, että G onkin pääomasijoitusyhtiö eikä näin ollen täytä EVL 6 b§:n vaatimuksia. (KHO 2010c)

A Oyj oli 1990-luvun puolivälissä työntekijöidensä ja muutaman pääomasijoittajan perustama yhtiö, joka osti liiketoiminnan olemassa olevalta yhtiöltä (perustavat työntekijät siis siirtyivät liiketoimintakaupan mukana). Työntekijät sijoittivat yhtiöön päätöksessä valittajana olleen G Oy Ab:n kautta, ja hankintahetkellä A Oyj ei vielä ollut listattu yhtiö. Vuodesta 1997 G:llä oli 44 osakasta ja se hankki A:n osakkeita vuosina 1996-1998 ja möi niitä vuosina 1998-2003 siten, että omistusosuus vaihteli tänä aikana 14,78 ja 36,30 prosentin välillä. (KHO 2010c)

G:n toimialana oli omistaa ja hallita sekä käyttää kauppaa osakkeilla, arvosuuksilla ja muilla sijoitusinstrumenteilla. G:n yhtiöjärjestyksessä oli lunastuslauseke, jolla estettiin omistuspohjan laajeneminen ja muuttuminen. Sopimusta A:n osakkeiden myynnistä ei kuitenkaan ollut. G on selvityksensä mukaisesti toiminut aktiivisesti A Oyj:ssä ja G:llä on ollut vahva edustus A Oyj:n hallituksessa. Lisäksi G:n tulo oli vuosina 1998 - 2003 jaettu elinkeinotuloon ja muuhun tuloon, ja tällöin A Oyj:n osakkeiden käyttöomaisuusstatukseen ei ollut puututtu. (KHO 2010c)

KHO katsoi G Oy Ab:n toimiala huomioiden, että sen elinkeinotoimintaa on A Oyj:ssä ja sen hallinnossa toimiminen. Samainen seikka muodostaa G:n ja A:n välille toiminnallisen yhteyden. Lisäksi kokonaisuudessa otettiin huomioon yhtiön status elinkeinotoimintaa harjoittavana yhtiönä aiempina vuosina. Päätöksen hyväksyi kolme edustajaa. Yksi edustaja olisi vienyt asian kokonaisuudessaan uudelleen Verohallinnon päätettäväksi. Hänen mukaansa yhtiön toiminta vaikutti holdingyhtiön toiminnalta, mutta luotta-

muksensuojan (vuosien 1998 – 2003 EVL:n mukaisen verotuksen) vuoksi verotus olisi arvioitava kokonaan uudelleen. Yksi edustaja oli taas sitä mieltä, että G on holdingyhtiö, mutta luottamuksensuojan vuoksi yhtiötä on verotettava EVL:n mukaan ja näin ollen KHO voi päättää luovutuksen verovapaudesta. (KHO 2010c)

Päätös on siis jakanut mielipiteitä KHO:ssa asti. Lopulta kaikki viisi päätökseen osallistunutta jäsentä oli sitä mieltä, että G:tä on pidettävä elinkeinotoimintaa harjoittavana yhtiönä. Kaksi oli sitä mieltä ainoastaan luottamuksensuojan vuoksi ja todellisessa toiminnassa he näkevät holdingrakenteen. Päätös on kaikin puolin erikoinen. Kahden edustajan esittämä luottamuksensuojaan vetoaminen on loogista, vaikka muissa päätöksissä luottamuksensuojaan vetoaminen ei ole käynyt perusteluna luovutusvoittoverosta vapautumiseen. Tässä luottamuksensuojaan voidaan vedota sen vuoksi, että yhtiötä on osittain verotettu TVL-tulolähteessä, mutta tapauksessa luovutettujen osakkeiden aiempia tuottoja on verotettu EVL-tulolähteessä. Varsinaisessa päätöksessä puolestaan erikoista on pelkän aktiivisen hallitustyöskentelyn riittäminen toiminnalliseksi yhteydeksi ja elinkeinotoiminnaksi. Lisäksi KHO on varmasti hyväksynyt perustelun, jonka mukaan G Oy Ab:n perustaneet työntekijät saavat enemmän määräysvaltaa toimimalla yhdessä G:n kautta, kuin jokainen henkilökohtaisesti sijoittamalla. Päätökseen on saattanut vaikuttaa myös yhtiön yhtiöjärjestyksen mukainen toimiala, jota se kyllä harjoitti. Päätöksestä oli yllättynyt myös tapauksessa yritystä edustanut konsultti, joka uskoi tapauksen kääntyvän yrityksen hyväksi nimenomaan luottamuksensuojan vuoksi, ei riittävän toiminnallisen yhteyden vuoksi (Järvenoja 2014). Tätä päätöstä verrataan muihin päätöksiin tarkemmin työn oikeuskäytäntöä kokoavassa luvussa 3.4, sekä haastattelujen yhteydessä pääluvussa 4.

Hieman vastaavantyyppinen tapaus oli KHO:n yhdenmiehenyhtiöstä tekemä ennakkoratkaisu vuonna 2010, taltionumerolla 2675. Vuonna 2001 perustetun A Oy:n koko osakekannan omisti yksi henkilö ja yhtiön toimialana oli muun muassa osakkeiden, kiinteistöjen ja muiden arvopaperei-

den hallinta sekä kaupankäynti niillä. Lisäksi toimintaa kuului vakuutusten markkinointi, sijoitus- ja veroneuvonta sekä muunlainen konsultointi. A omisti yli 10 % myös vuonna 2001 perustetusta B Oy:stä, joka harjoitti vakuutusten markkinointia ja myyntiä, sijoituksiin, rahoitukseen, vakuutuksiin ja verotukseen liittyvää konsultointia sekä arvopaperi- ja kiinteistökauppaa. A myi osakkeet vuonna 2005 ja ilmoitti myynnin EVL 6 b§:n mukaisena verovapaana luovutusvoittona. (KHO 2010d)

Yhtiötä kuitenkin verotettiin TVL:n mukaan holdingyhtiönä, sillä sen ei katsottu harjoittavan minkäänlaista liiketoimintaa. Verotuksen oikaisulautakunta oli sitä mieltä, että luottamuksensuojan vuoksi verotus tulee toimittaa EVL:n mukaan ja näin ollen luovutusvoitto on verovapaata. A Oy oli myynyt pienen osan B:n osakkeista jo vuonna 2002 ja luovutusta oli tällöin verotettu EVL-tulolähteessä. Hallinto-oikeuden päätöksen mukaan luottamuksensuoja koskee vain tulolähdejakoja, mutta osakkeet eivät kuulu yhtiön käyttö- vaan vaihto-omaisuuteen. Korkein hallinto-oikeus taas määritteli asian niin, että ei ole mitään sellaista tekijää, joka määrittelisi osakkeet rahoitus-, vaihto- tai sijoitusomaisuudeksi ja näin ollen ne ovat käyttöomaisuutta. Luottamuksensuojan perusteella toimintaa oli verottava EVL:n mukaisesti, vaikka toiminta vaikuttaakin holdingyhtiön toiminnalta. KHO palautti asian Verohallinnolle vielä muiden EVL 6 b§:n ehtojen täyttymisen tarkastamiseksi. (KHO 2010d)

Kyseessä oli toinen päätös, jossa luottamuksensuoja oli ratkaisevassa roolissa päätettäessä yhtiön liiketoiminnan laatua. Muissa tapauksissa luottamuksensuoja ei ole perusteluksi kelvannut. Lisäksi päätös määritteli toiminnallisen yhteyden eri lähtökohdista kuin muut päätökset. Kun muissa päätöksissä on pohdittu todellista toiminnallista yhteyttä, tässä päätöksessä lähestyttiin asiaa siitä näkökulmasta, kuuluisivatko osakkeet johonkin muuhun omaisuuslajiin kuin käyttöomaisuuteen. Koska vaikuttaa selkeältä, että myyjäyhtiö A on perustettu ainoastaan hallitsemaan B:n osakkeita ja se on myös A:n yhtiöjärjestyksen mukaista liiketoimintaa, kuuluvat ne todella A:n käyttöomaisuuteen. Olisi todella epäloogista, mikäli vuonna 2002 luovutuksen tulolähde olisi eri kuin vuonna 2005. Näin ollen koska

aiempien vuosien verotuksen perusteella voidaan vedota luottamuksensuojaan, ei KHO:lla ole muuta mahdollisuutta kuin hyväksyä verovapaa luovutus, vaikka se itsekin päätöksessä toteaa holdingrakenteen.

KHO:n päätös 2012:74 käsitteli käyttöomaisuuden määritelmää. A Oy omisti 12,6 prosenttia C Oy:n osakkeista ja A:n pääomistaja toimi C:ssä konsulttina ja hallituksen puheenjohtajana. Yhtiön vetoomuksen mukaan hallitustoiminta on ollut aktiivista ja konsultointi on sisältänyt muun muassa rahoituksen järjestämistä. A Oy oli sijoitustoimintaa harjoittava yhtiö ja sen ainoa varsinainen liiketoiminta koostui C:n konsultoinnista. A oli vuonna 2006 esittänyt C:n osakkeet veroilmoituksella käyttöomaisuudessa, kun aikaisempina vuosina osakkeet olivat vaihto-omaisuutta. Tämä muutos oli mennyt läpi verotuksessa huomautuksetta. (KHO 2012a)

Tästä huolimatta C:n osakkeiden myyntivoitto tulkittiin verolliseksi. Päätöksen mukaan riittävää toiminnallista yhteyttä ei ollut, ja sen vuoksi C Oy:n osakkeet eivät kuuluneet A Oy:n käyttöomaisuuteen. Päätös otti kantaa myös yrityksen luottamuksensuojaan, sillä A olisi voinut olettaa osakkeiden kuuluvan käyttöomaisuuteen, kun niiden siirto sinne oli verotuksessa hyväksytty. Verotusmenettelystä annetun lain 26 §:n 6 momentin mukaisen tutkimisvelvollisuuden perusteella tämän siirron hyväksyminen ilman selvityksiä ei kuitenkaan muodosta verottajan kantaa osakkeiden luonteesta. (KHO 2012a)

Päätös on selkeä ja linjassa muiden päätösten kanssa sen osalta, että pelkkä konsultointi- ja hallitustyösuhte ei ole riittävä toiminnallisen yhteyden muodostaja. Lisäksi konsultointi vaikuttaa todella teennäiseltä ja hallitustyöskentelyä on kestänyt ainoastaan yhden vuoden, vaikka osakkeita on omistettu yli viisi vuotta. Osakkeiden ilmoittaminen eri omaisuusryhmässä veroilmoituksella on lähinnä tekninen toimenpide, ja Verohallinnossa on nähty, ettei tässä kohtaa ole tarpeen lähteä käyttämään resursseja osakkeiden luonteen arviointiin. Samoilla linjoilla oli myös KHO, joka lisäksi mainitsee, että asia olisi noussut merkitykselliseksi, mikäli osakkeiden tyyppistä olisi erikseen annettu jonkinlainen lausunto A:n omistusaikana.

Edellisen päätöksen kanssa samaan aikaan annettiin päätös KHO:2012:73, joka myös linjaa käyttöomaisuuden määritelmää. Tässä tapauksessa A Oy oli perustanut kumppanien kanssa tytäryhtiökseen B Oy:n vuonna 1998. Hieman tämän jälkeen A Oy oli luovuttanut varsinaisen liiketoimintansa B Oy:lle. A Oy:lle jäivät koneet ja kalusto, joita se vuokrasi B Oy:lle. Lisäksi A sai B:ltä sopimukseen perustuvia myyntipohjaisia rojalteja, jotka A rinnasti ilmaisen luovutuksen kauppahinnaksi. A hankki toimitilat ja remontoi ne B:lle sopiviksi ja vuokrasi niitä B:lle. Lisäksi A vuokrasi B:n työntekijöille huoneistoja ja henkilöautoja. A:n ainoa osakas toimi B:ssä toimitusjohtajana ja hallituksen jäsenenä B:n perustamisesta lähtien. Vielä näiden lisäksi A oli rahoittanut B:n toimintaa ja toiminut B:n ulkopuolisten lainojen takaajana. A:lla ei kuitenkaan ollut vakituista palkattua henkilökuntaa. (KHO 2012b)

Kaikki tämä toiminta yhdessä katsottiin A:n ja B:n väliseksi toiminnalliseksi yhteydeksi. Näin ollen B:n osakkeet katsottiin A:n käyttöomaisuudeksi ja A:n myydessä nämä osakkeet oli luovutusvoittoa pidettävä verovapaana. Lisäksi pohdittavana oli myös se, katsotaanko A:n harjoittavan liiketoiminnan luovutuksen jälkeen yhä EVL:n mukaista liiketoimintaa. Rojaltitulon perusteena olleet tietotaito ja asiakasrakenne sekä henkilöautojen vuokraus katsottiin EVL:n mukaiseksi toiminnaksi, kun taas kiinteistön ja asuntojen vuokraus olivat TVL-toimintaa. (KHO 2012b)

Päätös on erittäin mielenkiintoinen ja se luo uutta rajanvetoa käyttöomaisuusosakkeen ja muun toiminnan osakkeiden välille. Pelkkä tytäryhtiön perustaminen ja liiketoiminnan siirtäminen saattaisi kuulostaa keinotekoiselta, mutta tässä tapauksessa selkeä peruste toimelle on annettu. Liiketoiminta siirrettiin B Oy:lle, jotta toimintaa saadaan laajennettua. B Oy oli perustettu muiden samalla alalla toimivien kumppaneiden kanssa ja synergiaetujen ja paremman omistuspohjan avulla toimintaa todella pystytään ainakin teorian tasolla laajentamaan. Väistämättä mieleen nousee myös ajatus siitä, onko päätökseen vaikuttanut se seikka, että myyjä A on aiemmin harjoittanut liiketoimintaa todella pitkän ajan. Muissa tässäkin työssä esitellyissä päätöksissä on todettu, että luovutus voi olla verovapaa

myös jonkin aikaa varsinaisen EVL-toiminnan päättymisen jälkeen. Päätös on jossain määrin jopa hieman yllättävä, sillä kaikki A:n B:lle tarjoamat palvelut lukuun ottamatta lainojen takausta olisivat olleet mahdollista järjestää myös B:n itsensä kautta. Samaa mieltä oli myös yksi korkeimman oikeuden eriävän lausunnon jättänyt edustaja.

3.3 Muita käyttöomaisuusosakkeen luovutukseen liittyviä päätöksiä

Käyttöomaisuusosakkeiden luovutukseen liittyen on tehty myös muutamia edellisten lukujen ryhmiin kuulumattomia päätöksiä, joista tutkielman kannalta relevanteimmat esitellään tässä luvussa. Päätökset liittyvät muun muassa sulautumisen ja konsernisuhteiden muuttumisen aiheuttamiin vaikutuksiin luovutuksen verokohtelussa.

<u>Luvussa esiteltävät oikeustapaukset</u>
Luku 3.3.1: Keskusverolautakunta
KVL 2005/50
KVL 2010/24
Luku 3.3.2: Korkein hallinto-oikeus
KHO:2005:24
KHO:2012:19

Taulukko 6. Luvussa esiteltävät oikeustapaukset

3.3.1 Keskusverolautakunnan päätöksiä

Keskusverolautakunnan päätös 2005/50 vahvistaa aiemmin esitettyä käsitystä siitä, miten sulautuminen vaikuttaa laskettavaan yhden vuoden luovutusaikaan. A, B, ja C Oy sulautuivat yhtiöön D Oy ja A:n, B:n ja C:n omistanut yhtiö sai sulautumisessa D Oy:n osakkeita. Mikäli sulautumisen

jälkeen D Oy:n osakkeita omistava yhtiö Y Oy haluaa myydä D Oy:n osakkeet, se voi tehdä sen heti verovapaasti. Tähän ei vaikuta edes se, että B Oy:n ja C Oy:n yhtiömuoto on hiljattain muutettu kommandiittiyhtiöstä osakeyhtiöön. Vuoden määräaika lasketaan siitä, kun A Oy:n osakkeet ja B Ky:n ja C Ky:n yhtiöosuudet on hankittu. Tämä päätös sinällään ei ole yllättävä, ja on loogista, että vuoden määräaika lasketaan siitä hetkestä kun myyjäyhtiö todella on alkanut hallita myynnin kohdetta. (KVL 2005d)

Keskusverolautakunnan päätös 2010/24 puolestaan vahvistaa sitä, että EVL 6 b§:ä sovelletaan riippumatta yritysten kotipaikasta. Tapauksessa suomalaisyhtiö omisti Brittiläisillä Neitsytsaarilla kotipaikkaansa pitävän yhtiön, joka puolestaan omisti kyproslaisia yhtiöitä siten, että niiden osakkeet olivat Neitsytsaarille rekisteröidyn yhtiön käyttöomaisuutta. Koska Brittiläisiä Neitsytsaaria pidetään veroparatiisivaltiona ja näin ollen siellä kotipaikkaansa pitävää yhtiötä väliyhteisönä, verotetaan siellä kotipaikkaansa pitävän yhtiön tulot väliyhteisölainsäädännön perusteella sen suomalaisen emoyhtiön tulona. (Järvenoja 2011a, 311)

KVL katsoi, että niiltä osin kun EVL 6 b§:n ehdot täyttyvät, Neitsytsaarille rekisteröidyn yhtiön käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksista saama voitto katsotaan verovapaaksi luovutusvoitoksi. Vastaavasti kun yksi kyproslainen yhtiö oli tosiasiallisesti kiinteistöjä hallitseva yhtiö, siitä saatu luovutusvoitto katsottiin verolliseksi ja se verotettiin väliyhteisölainsäädännön perusteella Suomessa. (Järvenoja 2011a, 311) Päätös sinällään ei sisällä mitään yllättäviä seikkoja EVL 6 b§:n soveltamisen suhteen, mutta se vahvistaa hyvin sitä, että myös väliyhteisöjä verotettaessa otetaan huomioon kaikki Suomen lainsäädännön pykälät ja huojennukset ja niitä sovelletaan myös väliyhteisöön.

3.3.2 Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiä

KHO:n päätös 2005:24 laajentaa käyttöomaisuusosakkeen verovapaata luovutusta myös muuhun sidotun oman pääoman jakoon. A Oy oli omista-

nut yli vuoden yli 10 prosenttia B Oy:n osakkeista. B Oy päätti jakaa pois ylikurssirahaston ja osan osakepääomasta alentamalla osakkeiden nimellisarvoa. KHO rinnasti sidotun oman pääoman pääomanpalautuksen osakkeen luovutukseen ja piti pääomanpalautusta A Oy:lle verovapaaseen luovutukseen rinnastettavana tuottona. (KHO 2005b) Päätös on varsin irrallinen muista aiheista koskevista päätöksistä, mutta se tarkoittaa hyvin lain sisältöä. Päätös on tehty hyvin pian lain voimaantulon jälkeen, joten se on saatu osaksi oikeuskäytäntöä hyvin aikaisessa vaiheessa. Päätös ei sisällä edes mitään tulkinnanvaraisuuksia, sillä se laajentaa verovapautta muuhun oman pääoman jakamiseen. Avoimeksi kuitenkin jää, koskeeko päätös ainoastaan sidotun oman pääoman jakoa, vai soveltuuko se myös muun vapaan oman pääoman kuin voittovarojen jakamiseen. Kyseinen päätös saattaa kuitenkin tarjota verosuunnittelun mahdollisuuden, johon palataan työn seuraavassa pääluvussa.

EVL 6 b§:n 3 momentti sisältää poikkeuksen, jonka mukaan myös käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoitot ovat ”veronalaista tuloa siihen määrään asti, joka vastaa näiden osakkeiden aikaisemmin konserniyhtiöiden välillä tapahtuneesta luovutuksesta toiselle konserniyhtiölle syntyneitä verotuksessa vähennyskelpoista luovutustappiota.” (EVL 1968) KHO otti päätöksessään 2012:19 kantaa luovutuksiin, jotka tapahtuivat kahden eri konsernin sisällä, eli kahden eri kaupan välillä konsernisuhde oli olennaisesti muuttunut.

A Oy oli ostanut X Oy:n osakkeet samaan konserniin kuuluvalta B Oy:ltä siten, että B Oy:lle oli sen aikaisen lainsäädännön (vuoden 2000) perusteella syntynyt vähennyskelpoista luovutustappiota. A Oy oli yrityskauppojen myötä siirtynyt eri konserniin vuonna 2002. Kun A Oy myi osakkeet vuonna 2006, oli koko luovutusvoitto verovapaata, eikä siitä siis vähennetty B Oy:lle aikanaan syntyneitä luovutustappiota. Huomionarvoinen seikka on kuitenkin se, että A:n ostaessa X Oy:n osakkeet oli 45 % A:n osakkeista jo uuden konsernin hallussa. Vanhan konsernin, johon kuuluivat siis sekä A Oy että B Oy, osuus oli näin ollen vain 55 %. (KHO 2012c) A:n uut-

ta enemmistöomistajaa ei siis rankaistu edellisen konsernin sisäisissä kaupoissa syntyneistä tappioista.

Päätös on sinällään varsin looginen ja tuntuisi erikoiselta, mikäli A:n osakkeet nykyisin omistava konserni saisi veroseuraamuksia edellisen konsernin sisäisistä kaupoista. Lisäksi kauppojen väliin mahtuu lainsäädännön muutos, eli nykyisen lainsäädännön puitteissa myös konsernin sisäinen kauppa olisi verovapaa ja siinä syntyisi B:lle vähennyskelvotonta luovutus-tappiota.

Huomionarvoista päätöksessä on myös se, että päätöksessä erikseen todetaan, että sopimus A:n osakkeiden kaupasta on tehty vuonna 2002, jolloin uudesta verovapaa luovutukset mahdollistavasta laista ei vielä ollut edes tietoa. KHO mainitsee päätöksessään, että näin ollen luovutustappioiden pysyvyys ei voinut olla kaupan perusteena. (KHO 2012c) Varmasti täysin tarkoituksellisesti tämä kappale jättää oikeudelle mahdollisuuden päättää toisin, mikäli omistuksia konsernien välillä järjestellään muuhun kuin käypään arvoon päätarkoituksena välttää luovutusvoittoverotukselta. Tämän mahdollistaa toki myös laki verotusmenettelystä, jonka mukaan liiketoimen yhtenä päätarkoituksena ei saa olla veron välttäminen. (VML 1995)

3.4 Oikeuskäytäntöön perustuvat rajaukset

Tässä luvussa käydään läpi edellä esitellyn oikeuskäytännön perusteella löydetyt keskeiset havainnot. Havaintojen pohjalta pyritään tekemään oikeuden soveltamia linjauksia, joita luovutusta harkitseva yhtiö voi soveltaa ja hyödyntää jo ennen tekemäänsä luovutusta. Tehtyjä havaintoja hyödynnetään myös seuraavassa luvussa litteroitujen asiantuntijahaastattelujen kysymyksissä.

Wisa M. Keskitalo esittää väitöskirjassaan, että tietyissä tapauksissa luovutuksen verovapautta arvioitaessa arvioitavaksi voi tulla jopa neljä tärkeää seikkaa. Sekä Keskitalo, että Markku Järvenoja ovat sitä mieltä, että

ensimmäisenä tulee arvioida pääomasijoitustoiminnan tunnusmerkkien täyttyminen. (Järvenoja 2011b, 577) Tämän jälkeen tulee arvioida subjektin eli luovuttajan tulolähdettä, jonka jälkeen tulee tehdä vastaava tarkastelu luovutettavan yhtiön osalta. Tämän jälkeen tulee arvioida vielä osakkeiden omaisuuslaji, eli kuuluvatko ne luonteensa perusteella käyttöomaisuusosakkeisiin. Nämä kaikki seikat saattavat siis tulla arvioinnin kohteeksi esimerkiksi silloin, kun myyjäyhtiö on omistuspohjaltaan harvainyhtiö, jonka osakas toimii aktiivisesti noteeraamattomassa kohdeyhtiössä esimerkiksi hallituksen kautta ja vielä toimii selkeästi motiivinaan kehittää yhtiötä. (Keskitalo 2012, 1232-1233)

Oikeudessa päätösten analysointiin on kuitenkin otettu täysin toisenlainen lähestymistapa. Esimerkiksi tässä työssä paljon esillä ollut tärkeä päätös KHO 2010:64 palautettiin Verohallinnon käsittelyyn niiltä osin, täyttääkö se EVL 6b §:n ehdot sisältäen kysymyksen pääomasijoittamisesta. KHO otti siis kantaa vain kysymykseen käsittelyssä olleiden yhtiöiden EVL:n mukaisen liiketoiminnan harjoittamisesta sekä osakkeiden käyttöomaisuusluonteisuudesta. (Järvenoja 2011b, 576-577) Myös pääomasijoitustoiminnan harjoittaminen saattaa tapauksen luonne huomioiden tulla kyseeseen, joten lopullisen päätöksen saaminen venyy yrityksen näkökulmasta kohtuuttoman pitkäksi, kun prosessi pitää KHO:n päätöksen mukaisesti aloittaa tietyiltä osin alusta.

3.4.1 Pääomasijoitustoimintaan liittyvät rajaukset

Pääomasijoitustoimintaa harjoittavien yhtiöiden rajaaminen verovapaan luovutuksen ulkopuolelle saattaa aiheuttaa näiden yhtiöiden sijoittumista muihin maihin, vaikka omistuspohja olisi suomalainen. Tämän on todennut täysin suoraan jopa Valtiovarainvaliokunta mietinnössään 12/2004, jonka mukaan ”Sääntelyä on arvosteltu valiokunnan asiantuntijakuulemisissa mm. sillä perusteella, että se tulisi ohjaamaan yhtiöitä esimerkiksi Ruotsiin, jossa vastaavat luovutusvoitot ovat verovapaita. Lisäksi itse käsitettä on

pidetty epäselvänä.” Silti valiokunta piti esitettyä sääntelyä perusteltuna. (VaV 2004)

Pääomasijoittamiseen liittyviä päätöksiä on esitelty tässä työssä eri päätösasteet huomioiden yhdeksän kappaletta. Keskusverolautakunnan päätös 2008/35, hallinto-oikeuden päätös 2010/1509/03 sekä korkeimman hallinto-oikeuden päätös taltionumerolla 1619 käsittelivät pääomasijoitusyhtiön hankkimien osakkeiden todellista luonnetta. Kaikissa tapauksissa yhtiö vetosi siihen, että sen hankkimat osakkeet olivat todellisuudessa tarkoitettu pitkäaikaisiksi liiketoimintaa tukeviksi sijoituksiksi ja näin ollen niiden luovutusvoiton tulisi olla verovapaa. Päätösten perustelujen perusteella asia vaikuttaisi todellisuudessa jopa olevan näin, mutta silti päätös kaikissa tapauksissa oli se, että luovutus on verollinen siksi, että yhtiö harjoittaa pääomasijoitustoimintaa.

Päätökset ovat siis täysin linjassa keskenään, ja vahvistavat lainsäädäntöä siinä mielessä, että osakkeen hankinnan tosiasiallinen tarkoitus ei vapauta pääomasijoitusyhtiötä luovutuksen verollisuudesta. Linjaus on siinä mielessä hyvä, että se vähentää lain tulkinnanvaraisuutta, jota monet alan ammattikirjoittajat ovat kritisoineet. Lisäksi oikeustapausten lukumäärä ja verotoimistojen työmäärä kasvaisi huomattavasti, mikäli jokaisen pääomasijoitusyhtiön tekemän osakekaupan jälkeen pitäisi arvioida osakkeiden tosiasiallista luonnetta. Pienyhtiöitä asia ei juuri koske, mutta asiaan saadaan huomattava määrä lisäinformaatiota haastatteluilla. Haastateltavat ottavat kantaa myös pääomasijoitusyhtiön määritelmään, ja heidän havaintojensa perusteella tulkinta pääomasijoitusyhtiöksi saattaa tulla yhtiölle itselleen hyvin yllättäen. Näin ollen konsernin emoyhtiön ei tarvitse omistaa kovinkaan montaa osakkuusyhtiötä, kun tulkinta pääomasijoitusyhtiöksi saattaa olla ajankohtainen.

Keskusverolautakunnan päätökset 2005/26 ja 2005/41 sekä KHO:n päätös 2005:74 käsittelivät sijoitusten määräaikaaisuutta, eli kaikissa tapauksissa osakkaat olivat osakassopimukseen kirjanneet, että osakkeet luovutetaan joka tapauksessa tietyn ajan kuluessa. Myös tässä tapauksessa päätökset ovat keskenään linjassa, sillä kaikissa näissä tapauksissa

yhtiö todettiin pääomasijoitusyhtiöksi, ja näin ollen luovutus todettiin verolliseksi. Näin ollen myös pienyhtiön kannalta riski siitä, että osakeluovutus tulkitaan verolliseksi, kasvaa olennaisesti, mikäli osakkaat ovat sopimuksella sopineet luovuttavansa osakkeen eteenpäin tietyn ajan kuluessa.

Kahdessa tapauksessa myyjänä toiminut emoyhtiö ei harjoittanut lainkaan liiketoimintaa, mutta päätöksessä 2005/26 yhtiö sai myös muita tuottoja liiketoiminnan kehittämisestä. Näiden tuottojen perusteena ollutta toimintaa ei edes arvioitu päätöksessä, vaan yhtiö todettiin pääomasijoitusyhtiöksi. Perusteluna oli kokonaistilanteen huomiointi, mutta pääsyyntä lienee pakko olla osakassopimukseen perustuva luovutuksen määräaika. Muista syistä yksi saattaa olla esimerkiksi se, että osakkeet luovutusvoitot ovat yhtiön pääasiallinen tulolähde. Joka tapauksessa päätökset ovat linjassa keskenään, ja luovat jälleen yhden tarkennuksen lainsäädäntöön. Tämän tarkennuksen voisi tiivistää esimerkiksi näin: ”Yhtiö tulkitaan pääomasijoitusyhtiöksi, mikäli sen osakkaiden kesken on sovittu määräajasta, jonka aikana osakkeet luovutetaan, ja yhtiö ei harjoita muuta toimintaa tai sen muun toiminnan tuotot ovat osakkeiden luovutusvoittoihin nähden vähäisiä.”

Kolmas kolmikko on päätöksiltään ehdottomasti mielenkiintoisin. Kolmikron muodostavat hallinto-oikeuden päätös 2011/0680/6 sekä korkeimman hallinto-oikeuden päätökset 2009:64 ja 2010:12. Päätöksissä oli kyse siitä, tulkitaanko luovuttava yhtiö yleensäkin pääomasijoitustoimintaa harjoittavaksi yhtiöksi.

Hallinto-oikeuden päätöksessä A Oyj oli pörssiin listattu yhtiö, joka huolehti tytäryhtiöidensä taloushallinnosta ja muusta vastaavasta. Vaikka osa yhtiöistä oli ollut A:n hallussa jopa 20 vuotta ja vaikka niiltä saatiin osinkoa ja muita tuottoja, katsottiin A Oyj pääomasijoitusyhtiöksi johtuen siitä, että luovutusvoitot ovat yhtiön pääasiallinen tulolähde. Päätöksessä 2010:12 A Oy oli pääomasijoitusrahastojen omistama yhtiö, joka omisti kolmen tytäryhtiön osakkeet. Sen liiketoimintaa oli osakkeiden hallinta ja kaupankäynti. Vaikka A Oy ei ollut koskaan myynyt yhdenkään yhtiön osakkeita, sen hakiessa ennakkoratkaisua se katsottiin pääomasijoitusyhtiöksi. Vastaavasti

päätöksessä 2009:64 A Oy oli myös pääomasijoitusrahastojen omistama hiljattain perustettu yhtiö, jolla oli ainoastaan yksi tytäryhtiö B Oy. A Oy halusi purkaa B Oy:n ja tulkitsi, että purkamisessa syntyvä purkutappio on verotuksessa vähennyskelpoinen, sillä A Oy harjoittaa pääomasijoitustoimintaa. Syystä tai toisesta KHO otti kuitenkin täysin päinvastaisen kannan ja päätti, että yhtiö ei harjoita pääomasijoitustoimintaa ja näin purkuvoitto olisi verovapaa eli purkutappio on vähennyskeltoton.

Hallinto-oikeuden päätös on samassa linjassa keskusverolautakunnan päätöksen 2005/26 kanssa siinä suhteessa, että pienimuotoista muuta liiketoimintaa ei katsottu riittäväksi tekijäksi poistamaan yhtiön pääomasijoittaja-statusta, kun pääasiassa tuotot koostuvat kuitenkin osakkeiden myyntivoitoista. Tosin tässä tapauksessa ei vastaavaa sopimusta osakkeiden myynnistä ollut, vaan päätös tehtiin selkeästi pääasiallisen tulolähteen perusteella. Näin ollen voinee yleistää, että toiminta määritellään pääomasijoitustoiminnaksi, mikäli yhtiön pääasiallinen tulolähde ovat osakkeiden luovutusvoitot.

Sen sijaan kaksi KHO:n päätöstä jättää täysin auki sen, onko luovuttajayhtiö pääomasijoitustoimintaa harjoittava yhtiö, mikäli sen omistajina ovat pääomasijoitusrahastot. Toisen tapauksessa perustella on pääomasijoitustoimintaa harjoittava ja toisen perusteella ei. Erona on ainoastaan se, että toisella yhtiöllä on yksi tytäryhtiö ja toisella kolme, sekä se, että ensimmäinen yhtiö on perustettu ainoastaan ainoan tytäryhtiönsä hankintaa varten.

Päätös siitä, että purkutappio on vähennyskeltoton johtuen siitä, että yhtiö on perustettu hankkimaan toisen yhtiön osakkeet ja sitten purkamaan tämä, on melko käsittämätön. Mikäänhän ei estä yhtiötä hankkimasta myös muiden yhtiöiden osakkeita ja näin ollen myös näiden purkutappioiden tai luovutusvoittojen tulisi olla vähennyskeltottomia tai verovapaita. Lisäksi tapauksen A oli omistanut purettavan yhtiön osakkeet yli vuoden, ja se ei tänä aikana ollut harjoittanut mitään liiketoimintaa. Tämän perusteella A tulisi tulkita seuraavassa luvussa käsiteltävien oikeustapausten perusteella myös holdingyhtiöksi, jonka purkutappio on myös vähennyskelpoinen.

Näiden kahden päätöksen perusteella jääkin täysin avoimeksi, voiko henkilöyhtiömuotoinen pääomasijoitusrahasto omistaa yhtiöitä, joiden tekemät osakeluovutukset ovat verovapaita. Päätökset ovat niin suuressa ristiriidassa, että yksiselitteistä rajanvetoa asiaan ei voida tehdä, ja näin ollen asiasta lienee luvassa lisää oikeuskäytäntöä tulevaisuudessa. Toisaalta päätökset tekevät sekavammaksi myös purkamisessa syntyvän voiton tai tappion verotuskohtelun, mikä saattaa olla ajankohtainen myös pienyhtiötasolla.

3.4.2 Toiminnalliseen yhteyteen ja elinkeinotoimintaan liittyvät rajaukset

Markku Järvenoja on artikkelissaan (2011b) avannut hyvin ongelman, joka liittyy elinkeinotoiminnan harjoittamiseen. Hänen mukaansa oikeus- ja verotuskäytännön linjavedot ovat avainasemassa arvioitaessa holdingyhtiöstatusta eli liiketoiminnan harjoittamista ja toiminnallista yhteyttä, koska lakitekstin elinkeinotoiminnan määritelmä ei tällaista arviointia mahdollista. Myös oikeuskirjallisuus on hänen mukaansa tärkeä määrittelijä, kun taas lakiteksti ei juuri käytännön soveltamisesta kerro. (Järvenoja 2011b, 577)

Holdingsyhtiöihin liittyvästä oikeuskirjallisuudesta paljon käytetty artikkeli on Kari S. Tikan vuonna 1979 tekemä kirjoitus, joka tekee jaon erityyppisiin holdingyhtiöihin. Konsernin emoyhtiöiden ja konsernin apuyhtiöiden lisäksi kolmannen ryhmän muodostavat sijoituksia hallinnoivat holdingyhtiöt. Ne voivat olla joko passiivisia tai muuta arvopaperikauppaa harjoittavia. Tikan mukaan passiiviset pitkäaikaiset osakeomistukset eli käyttöomaisuusosakkeet eivät kuitenkaan yksiselitteisesti kuulu elinkeinotoiminnan tulolähteeseen, vaikka yhtiön liiketoiminta koostuisi arvopaperikaupasta. Tämä johtuu siitä, että osakkeen käyttöomaisuusluonne ei täyty, mikäli ne on hankittu kaupan kohteeksi, ja näin ollen ne on luettava muun toiminnan tulolähteeseen kuuluviksi. (Tikka 1979, 153-154)

Wisa Keskitalo puolestaan kritisoi väitöskirjassaan oikeuskäytäntöä siitä, että oikeusasteet ovat arvioineet päätöksissään lähinnä yhtiön elinkeino-

toiminnan harjoittamista ja käyttöomaisuusosakkeiden kuulumista elinkeinotoiminnan tulolähteeseen. Rajanvetoa on siis vedetty tulolähteiden välille, mutta varsinaisen käyttöomaisuusluonteen arviointi on usein unohdettu. Niissä päätöksissä, joissa tätä on arvioitu, arviointi on tehty poissulkumetelmällä eli toteamalla osakkeet sopimattomaksi muihin osakeryhmiin (vaihto-, rahoitus- tai sijoitusomaisuusosakkeet). Tapa on Keskitalon mukaan epätasällinen. (Keskitalo 2012, 1232)

Oikeuskäytännön arviointi on hyvä aloittaa Keskitalonkin mainitsemasta käyttöomaisuusosakkeen määritelmästä. Sitä onkin mitattu muutamissa päätöksissä eri näkökulmista. Eräässä päätöksessä (KVL 2005/11) käyttöomaisuusluonteisuus hyväksyttiin ainoastaan hallitustyöskentelyn perusteella. Tapauksessa myyjäyhtiö oli konsernin emoyhtiö, ja verovapaa luovutus hyväksyttiin, vaikka myyty yhtiö ei konserniin kuulunutkaan, koska myyjä omisti siitä ainoastaan noin 20 prosenttia. Riittäväksi katsottiin myös myyjäyhtiön muutaman kymmenen omistajan työskenteleminen myytävässä yhtiössä sekä toimiminen sen hallituksessa. Sama päätös (KHO:2010:64) kuitenkin otti kantaa vain käyttöomaisuusluonteisuuteen, eli jätti arvioimatta myyjän mahdollisen holdingyhtiöstatuksen. Sen sijaan hallitustyöskentely ei ollut riittävää KHO:n päätöksessä 2012:74, jossa tosin myyjäyhtiön ainoa liiketoiminta oli myydyn yhtiön konsultointi ja sen hallituksessa toimiminen. Riittämätöntä oli myös hallitustyöskentely ja vähäinen konsultointi hallinto-oikeuden päätöksessä 2011/0273/1. Tämän lisäksi luovuttajayhtiön osakkailla oli sopimus siitä, miten luovutettavan yhtiön liiketoimintaa harjoitetaan, ja tämä saattoi olla jopa merkittävin tekijä, jonka perusteella osakkeet tulkittiin myyjän omistajien sijoitukseksi eikä käyttöomaisuusosakkeiksi. KHO:n päätös taltionumerolla 2675 puolestaan tutki asiaa päinvastaiselta kannalta, eli se testasi myytyjen osakkeiden sopivuutta vaihto-, rahoitus- tai sijoitusomaisuusosakkeiksi. Kun ne eivät muihin omaisuusryhmiin sopineet, oli niitä pidettävä käyttöomaisuusosakkeina.

Edellä esiteltyjen päätösten perusteella käyttöomaisuusosakkeen määritelmä jää valitettavan epätarkaksi. Ilmeisesti siis pelkkä hallitus- ja hallinto-

työskentely on riittävää, kun kyse on suuresta konsernista ja vastaavasti riittämätöntä, kun konsernin muodostaa ainoastaan emoyhtiö ja yksi myytävä tytäryhtiö. Mistään ei voidaan tietää täyttääkö hallitustyöskentely tytäryhtiössä käyttöomaisuusosakkeen määritelmän, jos tytäryhtiöitä on esimerkiksi kaksi tai kolme. Vastaavasti myös ainoastaan yhden yhtiön osakkeiden omistaminen riittää, jos hallitustyöskentelyn lisäksi myyjäyhtiön omistajat työskentelevät myytävässä yhtiössä. Mitään yksiselitteistä rajanvetoa ei tällä perusteella kuitenkaan voi tehdä. Kokonaisuudessaan voi kuitenkin sanoa, että ainoastaan luovuttajayhtiön johdon hallitustyöskentely ja muu vastaava konsultointi luovutettavassa yhtiössä ei varmuudella takaa luovutettavien osakkeiden kuulumista käyttöomaisuuteen, jos konserni on pieni.

Määritelmää voidaan yrittää laajentaa muutamalla muulla päätöksellä. Erään päätöksen mukaan osake voidaan katsoa käyttöomaisuudeksi, kun luovuttajan toimitusjohtaja toimi luovutettavan hallituksessa ja luovuttaja tarjoaa taloushallinnon palveluja luovutettavalle. Lisäksi saman yritysryppään yhtiöt tuottivat palveluja ja tekivät tutkimus- ja kehitystoimintaa luovutuskohteelle. Toisessa tapauksessa verovapaa luovutus oli mahdollinen, kun hallitustyön lisäksi luovuttajayhtiö sai luovutettavalta tietotaitoon ja asiakkuuksiin perustuvia rojalteja. Lisäksi luovuttaja vuokrasi toimitiloja, asuntoja ja henkilöautoja luovutettavalle yhtiölle ja toimi tämän rahoittajana sekä ulkopuolisten lainojen takaajana. Lisäksi kolmannessa päätöksessä käyttöomaisuuteen on katsottu kuuluvan samalla toimialalla kuuluvan yhtiön osakkeet, vaikka yhtiöiden liiketoiminnat sinällään toimivat toisistaan erillään eri valtioissa.

Kaksi ensin esiteltyä päätöstä laajentavat käyttöomaisuusosakkeen määritelmää siinä mielessä, että tarpeeksi monta erilaista liittymäkohtaa yritysten välillä vaikuttaisi riittävän käyttöomaisuusosakkeeksi luokitteluun. Ensimmäisessä tapauksessa näitä on hallitustyöskentely mukaan lukien neljä ja jälkimmäisessä peräti kuusi, joskin näistä toimitilojen ja asuntojen vuokraus katsottiin TVL:n mukaiseksi toiminnaksi. Päätöksissä ei kuitenkaan sanota, että erityyppisten toiminnallisten yhteyksien lukumäärä olisi

ratkaiseva yhteyden muodostaja, vaan kummassakin päätöksessä viitataan yritysten muodostamaan kokonaisuuteen. Lisäksi yksittäiset hallintoneuvokset ovat päätöksissään pitäneet kriteerinä myös sitä, voisiko luovutettava yhtiö itse järjestää samat toimet irrallisena luovuttajayhtiöstä.

Myös luottamuksensuojaan liittyvät päätökset ovat hieman ristiriidassa, mutta niistä löytyy myös yhteneviä seikkoja. Ensimmäinen päätös näistä on KHO:n taltio T-2675 vuodelta 2010. Siinä luovuttaja oli luovuttanut pienen osan luovutettavan yhtiön osakkeista vanhan luovutusvoittolainsäädännön aikaan vuonna 2002 ja tätä luovutusta verotettiin EVL-tulolähteessä. Kun yhtiö vuonna 2005 luovutti loput luovutettavan osakkeet, yritti verotoimisto verottaa näiden osakkeiden luovutusta TVL-tulolähteessä. KHO kuitenkin katsoi, että luottamuksensuojaan vedoten myös jälkimmäinen luovutus tulee verottaa EVL-tulolähteessä. Myös käyttöomaisuusluonteisuus meni läpi, kun yhtiöiden kaupparekisteriin merkitty toiminta oli monilta osin sama, vaikka luovuttaja ei todellisuudessa kyseistä toimintaa harjoittanutkaan. Toinen päätös, jossa luottamuksensuojaan vedottiin ainakin osittain, oli päätös KHO:2010:64. Siinä kaksi edustajaa viidestä esitti yhtiön olevan EVL:n mukaista liiketoimintaa harjoittava yhtiö luottamuksensuojan vuoksi. Kolme viidestä oli sitä mieltä muista syistä, joten yhtiö tulkittiin EVL:n mukaista liiketoimintaa harjoittavaksi yhtiöksi. Luottamuksensuoja tuli kahden edustajan mukaan kyseeseen siksi, että verottaja oli jo yhtenä vuonna päättänyt verottaa yhtiötä TVL tulolähteessä, mutta yrityksen tekemän selvityksen jälkeen se oli perunut tulolähteen muutoksen. Lisäksi yhtiötä oli tietyltä osin verotettu TVL-tulolähteessä tämänkin jälkeen. Tässä kohtaa luottamuksensuojaan voitiin hallintoneuvosten mukaan vedota sen vuoksi, että verotus EVL-tulolähteessä oli erikseen verottajan taholta hyväksytty, joskin aikaan ennen lakimuutosta vuonna 2004. Päätöksestä ei käy ilmi kolmen muun hallintoneuvoksen kanta luottamuksensuojaan, sillä he äänestivät yhtiön EVL-statuksen puolesta muista syistä.

Sen sijaan luottamuksensuojaan vetoaminen ei toiminut päätöksessä KHO:2012:74, jossa osakkeet oli siirretty veroilmoituksella vuonna 2006

vaihto-omaisuudesta käyttöomaisuuteen. Verottaja ei ollut reagoinut tähän mitenkään, joten luovuttajayhtiössä vedottiin luottamuksensuojaan eli siihen, että verottaja on käyttöomaisuusluonteen vahvistanut hyväksyessään siirron osakelajista toiseen. Päätöksen mukaan luottamuksensuoja ei synny, sillä verottaja nimenomaan ei ottanut mitenkään kantaa asiaan. Päätöksen perusteella asia olisi siis toisin, jos yhtiö oli erikseen kysynyt verottajalta linjausta osakkeiden tosiasiallisesta luonteesta.

Päätöksistä voi vetää johtopäätöksen, että luottamuksensuojaan voi vedota, jos elinkeinotoiminnan harjoittamiseen tai osakkeiden käyttöomaisuuteen kuulumiseen on erityisesti otettu kantaa. Pelkkä hiljainen hyväksyntä ja toimenpiteiden tekemättä jättäminen eivät siis tuo päätösten perusteella vielä luottamuksensuojaa. Myös ennen verovapaan luovutuksen voimaantumista tehdyn osakeluovutuksen luovutusvoiton verotus elinkeinotoiminnan tulolähteessä tuo luottamuksensuojaa myös uuden lainsäädännön mukaisille luovutuksille.

Toiminnallisen yhteyden katkeamiseen liittyvät päätökset sen sijaan vaikuttaisivat olevan hyvin linjassa keskenään. Muutama kuukausi yhtiön liiketoiminnan lopettamisesta ei vielä katkaissut toiminnallista yhteyttä päätöksen KVL:2004/63 mukaan. Samoin toiminnallinen yhteys ei katkea, jos toimintaa siirretään hiljalleen luovuttavasta yhtiöstä luovutettavaan ja osakkeita luovutetaan erissä tämän projektin aikana. Näin linjasi hallinto-oikeus päätöksessä 2008/1306/6. Sen sijaan päätöksessä KHO:2010:50 luovutus ei enää ollut verovapaa. Siinä luovuttaja oli lopettanut liiketoiminnan vuonna 1999 ja luovutti osakkeet vuonna 2005. Lähes kuuden vuoden aika ilman liiketoimintaa ja toiminnallista yhteyttä katsottiin siten liian pitkäksi ajaksi.

Koska oikeuskäytäntö ei tunne tapauksia, joissa liiketoiminnan lopettamisen ja käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksen välillä olisi kahdesta viiteen vuotta aikaa, ei täysin tarkkaa verovapaan luovutuksen sallimaa aikaa voida määrittää. Asiaan on kuitenkin ottanut kantaa lukuisat alan ammattikirjoittajat, jotka epäilevät, että vanhasta lainsäädännöstä pohjautuva viiden vuoden aika olisi edelleen käytössä. Tässäkään tapauksessa täyttä var-

muutta asiasta ei kuitenkaan ole, mutta selvää on, että viiden vuoden ylittävä aika on katsottu liian pitkäksi verovapaan luovutuksen kannalta.

4. EMPIIRINEN ANALYYSI VEROVAPAAN LUOVUTUKSEN RAJAUKSISTA

Tässä luvussa on litteroitu asiantuntijoiden haastattelut. Haastattelukysymykset laadittiin oikeuskäytännön perusteella tehtyjen havaintojen perusteella. Haastattelujen kysymysrunko on tämän työn liitteenä 1. Haastatteluilla pyritään saamaan vahvistusta oikeuskäytännöstä tehtyihin havaintoihin ja toisaalta tarkentamaan entisestään luovutuksen verovapauden kriteerejä. Haastattelujen havainnot yhdistetään oikeuskäytäntöön luvussa 4.2 ja samalla vastataan perustellusti tutkimuksen alussa asetettuihin alaongelmiin.

4.1 Asiantuntijoiden näkemyksiä ja rajoja haastatteluissa

Tutkimuksen haastatteluosio koostuu neljän alaa laajasti tuntevan ja usein työssään käyttävän kokeneen asiantuntijan haastatteluista. Haastattelukysymykset olivat kaikille haastateltaville samat ja ne lähetettiin etukäteen sähköpostitse. Haastateltavat olivat tietoisia työn pienyhtiöitä korostavasta näkökulmasta, mikä vaikutti selkeästi myös heidän vastauksiinsa. Haastattelut nauhoitettiin, litteroitiin heti haastattelupäivänä ja nauhoitteet tuhottiin haastateltavien pyynnöstä. Haastatteluissa kävi ilmi, että haastateltavat tiesivät osittain toinen toisensa ja olivat kiinnostuneita toistensa lausunnoista. Vaikka osa haastateltavista ilmoitti, ettei heidän näkemyksensä välttämättä ole yleistettävissä koko edustamansa instituution näkökulmaksi, vastauksista käy varsin selkeästi ilmi kunkin haastateltavan lähestymiskulma asiaan.

4.1.1 Verohallinnon edustaja

Verohallinnosta kysymyksiini vastasi johtava veroasiantuntija Juhani Lehtosaari. Lehtosaari kuitenkin korosti heti haastattelun alkuvaiheessa, että hänen lausuntojaan ei suoraan voi yleistää koko Verohallinnon linjaukseksi, vaan kyse on osittain hänen omista näkemyksistään ja osittain niistä seikoista, joiden perusteella hän kollegoidensa kanssa arvioi käyttöomaisuusosakkeiden luovutusta, kun sellainen yrityksen veroilmoituksella käsiteltäväksi tulee.

Kysymykseen pääomasijoitustoimintaa harjoittavien yhtiöiden tiukasta kohtelusta Lehtosaari toistaa hallituksen esityksessäkin mainitun huomion, jonka mukaan yhtä toimialaa ei ole haluttu vapauttaa verosta kokonaan. Lehtosaaren mukaan pääomasijoitusyhtiön hallussa olevat osakkeet rinnastetaan vaihto-omaisuusosakkeisiin, vaikka ne olisivat pitkäaikaiseen käyttöön tarkoitettuja. Verohallinnon intresseissä ei ole alkaa selvittää osakkeiden tosiasiallista luonnetta, joten Lehtosaari pitää selkeänä linjausta, jonka mukaan pääomasijoitusyhtiön osakeluovutukset ovat verollisia riippumatta siitä, ovatko luovutettavat osakkeet alun perin tarkoitettu pitkäaikaiseen omistukseen. Lehtosaari pitää kuitenkin ongelmallisena koko pääomasijoitusyhtiön käsitettä. Suurin ongelma syntyy hänen mukaansa silloin, kun konsernin emoyhtiön omistaa henkilöyhtiömuotoinen pääomasijoitusrahasto tai pääomasijoittaja. Kysymykseen tulee tällöin se, "saastuttaako" tällainen omistaja konsernin emoyhtiön eli tekeekö se emoyhtiöstä pääomasijoitustoimintaa harjoittavan yhtiön. Lehtosaari harmittelee myös oikeuskäytännön ristiriitaisia päätöksiä aiheesta.

Elinkeinotoiminnan lopettamiskysymyksessä Lehtosaari nojaa varsin vahvasti oikeuskäytäntöön. Hän on kuitenkin sitä mieltä, että vaikka KHO:n vuosikirjaratkaisussa 2010:50 yli viisi tilikautta on katsottu liian pitkäksi toiminnallisen yhteyden katkokseksi, päätös ei linjaa mitenkään alle viiden vuoden mittaisen katkoksen käsittelyä. Hän toivookin uutta oikeuskäytäntöä aiheesta, sillä tarkempia säännöksiä tai päätöksiä alle viiden vuoden mittaisiin katkoksiin. Lehtosaari pitää EVL 6 b pykälää kuitenkin poikkeus-

säännöksenä varsinaiseen luovutusvoittolainsäädäntöön, joten sitä tulee hänen mukaansa tulkita mieluummin suppeasti kuin laajasti. Silti Lehtosaari tuo esiin lainkohdan, jonka mukaan verovapaat luovutukset ovat mahdollisia vuoden sen jälkeen, kun kymmenen prosentin omistusraja alituu. Hänen näkemyksensä mukaan vuoden rajaa voidaan laajentaa myös elinkeinotoiminnan lopettamiseen sekä toiminnalliseen yhteyteen. Kun tätä näkemystä tukevat vielä alempien oikeusasteiden päätökset, voidaan osakkeet luovuttaa verovapaasti melko luotettavasti vuoden ajan elinkeinotoiminnan päättymisen jälkeen.

Kysymykseen toiminnallisesta yhteydestä ja EVL:n mukaisen liiketoiminnan harjoittamisesta Lehtosaari ottaa varsin varovaisen kannan. Hän linjaa lähinnä varsin tuttuja seikkoja, joiden perusteella luovutusta ei katsota verovapaaksi. Pelkkä hallitus- ja hallintotyöskentely ei hänen mukaansa ole riittävää. Samoin myyjäyhtiön taloushallinnon palvelujen tarjoamista ei useimmiten katsota riittäväksi toiminnalliseksi yhteydeksi, sillä tällaisessa tapauksessa katsotaan, että yhtiö voisi hoitaa taloushallintonsa myös itse ja toisaalta usein konserni on niin pieni, että luovutettava yhtiö on sen ainoa toiminnallinen yksikkö. Lehtosaaren mukaan arvioinnin lähtökohtana on viime aikoina käytetty KHO:n vuosikirjapäätöstä 2012:73, joka on esitelty tässä työssä aiemmin. Siinä toiminnallisia liityntäkohtia oli useita, mutta Lehtosaaren mukaan liityntäkohtien lukumäärän sijaan arvioidaan yhteyden laajuutta, merkittävyyttä ja jatkuvuutta kokonaisuudessaan. Tapauksia on Lehtosaaren mukaan mennyt hallinto-oikeuteen myös vuoden 2012 jälkeen, mutta valituslupia korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei ole myönnetty. Näin ollen verotoimistot arvioivat jatkossakin yhteyttä mainitun päätöksen 2012:73 pohjalta, vaikka tämäkin on aiheuttanut jo useita uusia oikeustapauksia.

Suurena ongelmana Lehtosaari näkee jaottelun pienten ja suurten konsernien välillä. Suurten konsernien osalta pelkkä hallinnollinen yhteys saattaa olla riittävä, mutta pienten konsernien osalta riskinä on osakkeiden katsominen TVL-tulolähteen alaisuuteen. Riitatapauksista useimmissa käsitelyssä on juuri harvainomisteinen pieni konserni, jonka toiminnallinen

yhteys määritetään usein luovuttajan ja luovutettavan välillä, kun taas laajaomisteisissa laajemmissa konserneissa voidaan katsoa konsernin koko kuvaa ja sitä, miten konsernirakenne on järjestetty. Lehtosaaren mukaan ongelma piilee siinä, että missään ei määritellä kuinka monen yhtiön konsernia tai minkä omistajajoukon konsernia pidetään pienenä harvinyhtiönä, ja missä kohtaa arviointi tulee taas ulottaa koko konsernikokonaisuuteen.

Luottamuksensuojassa Lehtosaari tuo hyvän näkökulman esiin. Hänen mukaansa passiivinen hyväksyntä verottajalta ei luo luottamuksensuojaa elinkeinotoiminnan harjoittamisen tai käyttöomaisuusluonteen osalta. Siitä hän ei kuitenkaan ole täysin yhtä mieltä, että verottajan aktiivista päätöstä seuraisi automaattisesti luottamuksensuoja. Hän painottaa sitä, että verotuspäätöstä tehdessä on voitava arvioida se, ovatko olosuhteet muuttuneet siitä, kun jonkinlainen ratkaisu on annettu. Hän ei ota kantaa siihen, mikä on aikajänne, jolle luottamuksensuojaa voisi saada, mutta viidessä vuodessa olosuhteet voivat hänen mukaansa hyvinkin muuttua ratkaisevasti esimerkiksi toiminnallisen yhteyden osalta. Tämä nivoutuukin hyvin yhteen elinkeinotoiminnan lopettamista seuraavan verovapaan luovutuksen kanssa. Elinkeinotoiminnan lopettaminen on merkittävä olosuhdemuutos, eikä luottamuksensuoja voi Lehtosaaren mielestä olla ainakaan pidempi kuin verovapaan luovutuksen mahdollisuus elinkeinotoiminnan loppumisen jälkeen.

Kokonaisuudessaan Lehtosaari kaipaisi nykyainsäädännön puitteissa enemmän asioita selkeyttävää oikeuskäytäntöä aiheesta, sillä tulkinnanvaraisuus verotuksessa ei koskaan ole hyvä asia. Hän epäilee, että tulolähdejako nykyisessä muodossaan saattaa lainsäädännöstä poistua, mutta hän on sitä mieltä, että edelleen lakiin on pakko jäädä jokin ”muu tulolähde”, jotta yksityiset henkilöt eivät voi hallinnoida sijoituksiaan keinotekoisesti yhtiön kautta saadakseen veroetua. Tältä osin rajoitukset ovat siis hänen mielestään perusteltuja, vaikkei kansainvälisesti vastaavia rajoitteita olekaan. Muutoin hän tyytyy kommentoimaan asiaa siten, että Verohal-

linto ottaa vastaan sen lainsäädännön, joka kulloinkin on säädetty ja soveltaa sitä päätöksiin parhaan tietämyksensä mukaisesti.

4.1.2 Valtiovarainministeriön edustaja

Valtiovarainministeriöstä kysymyksiini vastasi Elinkeinoveroyksikön erityisasiantuntija Anu Rajamäki. Rajamäen mukaan aihe on ajankohtainen, mutta mitään konkreettisia muutospaineita tai esityksiä käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoittolainsäädännön muuttamiseksi ei tällä hetkellä ole vireillä.

Kysymykseen pääomasijoitusyhtiöiden osakkeiden todellisesta luonteesta Rajamäki ottaa varsin jämäkän kannan. Hän vetoaa lain säätämisvaiheessa laadittuun hallituksen esitykseen, joka yksiselitteisesti rajaa kaikki pääomasijoitusyhtiöksi luokitellun yhtiön osakeluovutukset verovapaan luovutuksen ulkopuolelle. Hänen mukaansa suurin syy on se, että lainsäädäntö jättää nyt jo verottajalle todella paljon vastuuta käytännön soveltamisesta, ja tätä vastuuta ei hänen mielestään ole yhtään tarvetta kasvattaa. Lisäksi Rajamäki kyseenalaistaa hieman sitä, voiko pääomasijoitusyhtiöllä aidosti olla tarkoituksenmukainen konsernirakenne, jossa on pitkäaikaiseksi sijoitukseksi tarkoitettuja tytäryhtiöitä, vai onko tällainen rakenne keinotekoinen ja verotussyistä rakennettu. Näin ollen on selkeintä, että kaikki pääomasijoitusyhtiöiden tekemät luovutukset rajataan hallituksen esityksen mukaisesti verovapauden ulkopuolelle.

Rajamäki linjaa elinkeinotoiminnan lopettamisen jälkeisiä verovapaita luovutuksia varsin varovaisesti. Hän myöntää, että lain tulkintaa aiheesta on varsin vähän. Samalla hän kuitenkin toteaa, että koska päätöksissä yli viisi vuotta on katsottu liian pitkäksi ajaksi ja alle vuosi riittävän lyhyeksi ajaksi, ne ovat tällä hetkellä ainoat vahvistetut rajat. Näin ollen päätösten pohjalta ei voida sanoa, säilyykö luovutuksen verovapaus esimerkiksi kaksi tai kolme vuotta elinkeinotoiminnan lopettamisesta.

Myös elinkeinotoiminnan harjoittamisessa Rajamäki korostaa tapauskohtaisuutta. Jokaisessa tapauksessa olosuhteet ovat hieman erilaiset kuin toisissa ja tulkinnassa tulee soveltaa lakia ja olemassa olevaa oikeuskäytäntöä parhaan käsityksen mukaisesti, mutta yleistettäviä sääntöjä ei nykyisestä oikeuskäytännöstä voi Rajamäen mukaan tehdä. Lainsäädäntö rakennetaan massaa varten ja tässä muodossaan se toimii suurelle massalle varsin hyvin. Tietyt tulkinnanvaraisuudet katsotaan tapauskohtaisesti, ja Rajamäen mielestä jommankumman osapuolelta kannalta kohtuuttomien päätösten välttämiseksi jonkin verran tulkinnanvaraa tuleekin olla.

Rajamäki muistuttaa kuitenkin, että esimerkiksi suurempien konsernien emoyhtiöiden osalta tulkintaa holdingyhtiöksi ei tehdä, vaan emoyhtiö katsotaan elinkeinotoimintaa harjoittavaksi yhtiöksi, vaikka se vain hallinnoisi tytäryhtiöitään. Tässäkin kohtaa ongelmaksi kuitenkin muodostuu määritelmä siitä, missä menee suuren ja pienen konsernin raja. Rajamäen mukaan rajaa voi vetää ainakin siihen, että mikäli yhtiön verotus on konserniverokeskuksen alaisuudessa, ei tulolähdearviointia tehdä kuin poikkeustapauksessa. Jälleen kuitenkin tulee noudattaa tapauskohtaisuutta, eikä oikeuskäytännön perusteella voida antaa yksiselitteisiä rajauksia.

Luottamuksensuojaan vedotaan Rajamäen mukaan vähintään toissijaisena lähes aina, kun siihen vain pienikin mahdollisuus on. Hänen mukaansa on hyvät mahdollisuudet saada luottamuksensuojaa silloin, kun verottaja on asiaan jossain vaiheessa ottanut tietyn kannan, mutta myös hän muistuttaa, että olosuhteiden merkittävä muuttuminen voi viedä pohjan aikaisemmalta kannanotolta. Luottamuksensuoja on näin ollen erityisen tapauskohtainen myös käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoittotapaus-ten osalta.

Valtiovarainministeriötä edustavan Rajamäen kanssa käytiin erityisen paljon keskustelua nykyisestä lainsäädännön sekä mahdollisesta muutospaineesta. Kuten jo mainittua, Rajamäki pitää lainsäädäntöä nykyisellään varsin hyvänä, ja mitään muutoksia siihen ei ainakaan tämän hallituskauden aikana ole tulossa. Rajamäki ei varsinaisesti ole EVL- ja TVL-tulolähdejako-oon perehtynyt, ja hänen mukaansa asiasta on tuotu julkisuu-

teen valtiovarainministeriön tämän hetken tärkeimmät näkemykset aiheesta.

Aihe on hänen mukaansa hankala ja vaatisi todella suuria muutoksia verotukseen, joten tulolähdejako tuskin lienee poistumassa. On tiedossa, että jaottelu ei ole ongelmaton, ja se näkyy oikeuskäytännön määrässä ja elinkeinoelämän antamassa palautteessa. Rajamäki näkeekin, että luovutusvoittolainsäädäntö voisi muuttua lähinnä siinä yhteydessä, jos tulolähdejako tai elinkeinoverolakia muuten muokattaisiin laajemmin.

4.1.3 Konsulttitoimiston johtaja

Ensimmäisenä yritysten asioita ajavana tahona kysymyksiini vastasi konsulttitoimisto Ernst & Youngilla yrityskauppuolen johtajana toimiva Markku Järvenoja. Järvenoja antoi aiheeseen lukuisia hyviä näkökulmia ja linjasi varsin kriittisesti verottajan ja oikeuslaitoksen toimintaa aiheeseen liittyen. Järvenojan mukaan tyypillisimpiä tapauksia ovat juuri tämän työn caseyhtiön kaltaiset tapaukset, joissa luovuttaja on harvainomisteinen ja luovuttajan ja luovutuksen kohteen välillä on muutamia liiketoiminnallisia liitoskohtia. Tällöin luovuttajayhtiö tulkitaan hyvin helposti omistajien henkilökohtaisten varojen hallintaan perustetuksi yhtiöksi eli holdingyhtiöksi.

Järvenojan mukaan päätös siitä, että myös pääomasijoitusyhtiöiden todellisuudessa käyttöomaisuustarkoituksessa hankittujen osakkeiden luovutusvoitot ovat luovutettaessa verollisia, on ristiriitainen. Hän ei ymmärrä, miksi pääomasijoitustoiminta ”saastuttaa” koko yhtiön ja tekee myös todellisuudessa pitkäaikaiseen käyttöön tarkoitetuista osakkeista luovutettaessa verollisia. Toisaalta hän ymmärtää rajanvedon vaikeuden ja tulkinnanvaraisuuksien lisääntymisen mikäli verovapaus hyväksyttäisiin. Hänen mukaansa on siis tehty helpoin mahdollinen päätös, joka ei suinkaan välttämättä ole oikea, ja hän haluaisikin lisää oikeuskäytäntöä aiheesta. Hän kuitenkin valittelee, että pääomasijoitusyhtiöt eivät olemassa olevan oikeuskäytännön vuoksi ole halukkaita viemään asiaa eteenpäin,

sillä tappio oikeudessa näyttää selkeältä. Hän olisi valmis jopa testaamaan rakennetta, jossa konserni olisi tarpeeksi moniportainen ja näin ollen verovapaat luovutukset saattaisivat onnistua alakonserneissa, ja alakonserneista voitot puolestaan voisi ohjata verovapaina osinkoina ylemmäs konsernissa. Testaus kohdistuisi näin ollen siihen, ”saastuttaako” pääomasijoittaja-omistaja myös alakonsernit, etenkin jos niissä on myös vähemmistöomistajia.

Omistusajan suhteen Järvenoja ei uskalla ottaa kovin tarkkaa linjausta ja jälleen toivoo aiheeseen lisää korkeimman oikeuden vuosikirjapäätöksiä. Hän ei ole omistusaikaan liittyvissä tapauksissa ollut mukana eikä uskalla sanoa, onko edes kaksi vuotta riittävän lyhyt aika verovapauden säilymiseen elinkeinotoiminnan päättymisen jälkeen tehtävässä luovutuksessa. Oikeuskäytännön mukaan vaikuttaisi kuitenkin siltä, että luovutus on verovapaa, mikäli liiketoiminta on siirretty luovutettavaan yhtiöön nimenomaan luovuttajalta. Toisaalta vastaavissa tapauksissa veronkantaja voi vedota lakiin verotusmenettelystä ja väittää, että kyseisen siirron pääasiallisena tarkoituksena on veroilta välttyminen. Tällainen tapaus on Järvenojan mukaan juuri vireillä, mutta hän epäilee sen kallistuvan verovelvollisen tappioksi sen vuoksi, että ennen jakautumista jakautuvan (ja myöhemmin luovuttajana olevan) yhtiön hallitus oli pöytäkirjaan kirjannut, että perustettavan yhtiön osakkeet luovutetaan vuoden päästä, kun luovutus on verovapaa. Ostaja oli siis tiedossa jo ennen jakautumismenettelyä. Joka tapauksessa jälleen yksiselitteinen linjaus puuttuu, ja Järvenojan mielestä ei pitäisi olla väliä sillä, mitä kautta luovutettavan yhtiön liiketoiminta on aikanaan luovuttajan haltuun tullut.

Elinkeinotoiminnan rajauksissa Järvenoja nostaa esiin erityisesti päätöksen KHO:2010:64, jossa hän itse toimi yrityksen edustajana. Päätöksessä luovuttajayhtiön osakkaat olivat töissä luovutettavassa yhtiössä ja osittain edustivat luovutettavaa yhtiötä myös hallitustasolla. Luovuttajayhtiö ei kuitenkaan ollut harjoittanut muuta elinkeinotoimintaa missään olemassaolonsa vaiheessa. Tästä huolimatta luovutusta pidettiin verovapaina ja elinkeinotoiminnan tunnusmerkit täyttyivät KHO:n mielestä. Järvenojan

mukaan tähän päätökseen olisi hyvä viitata lukuisissa tapauksissa, mutta Verohallinnon kanta asiaan on, että päätöksen olosuhteet ovat niin poikkeavat, että sitä ei voida soveltaa mihinkään muuhun tapaukseen. Myös päätöksen jälkeinen oikeuskäytäntö on ainakin osittain ristiriidassa tämän päätöksen kanssa ja Järvenoja harmitteleekin, että oikeuskäytäntöönkään ei enää voi vedota, vaan asiaan voidaan ottaa toinen kanta vedoten erilaisiin olosuhteisiin, vaikka olosuhteet ovat todellisuudessa vain marginaalisesti erilaiset. Tosin Järvenoja itsekin myöntää olleensa hieman yllättynyt päätöksen sisällöstä, sillä hän oletti tapauksen kääntyvän yrityksen voitoksi luottamuksensuojan (johon vetosi kaksi viidestä KHO:n hallintoneuvoksesta) eikä elinkeinotoiminnan harjoittamisen (johon vetosi kolme hallintoneuvosta) perusteella.

Järvenoja kritisoi myös sitä, että päätöksissä on listattu toiminnallisia liityntäkohtia, mutta eri tapauksissa painotetaan mielivaltaisesti eri yhteyksiä. Joissakin päätöksissä merkityksellinen seikka, kuten samalla toimialalla toimiminen, jätetään toisessa päätöksessä kokonaan huomioimatta. Näin ollen yksiselitteisiä hyväksyttäviä liityntäkohtia on mahdoton määrittää. Se on kuitenkin Järvenojan mukaan selkeää, että palveluiden tarjoamista yhtiöiden välillä tulee olla, mutta hallintopalvelut yksinään eivät riitä. Tavaroiden myynti tai vuokraus yhtiöiden välillä vahvistaa toiminnallista yhteyttä, mutta sekään ei välttämättä vielä riitä sen vuoksi, että joissakin tapauksissa verottaja vaikuttaisi vaativan sitä, että luovuttajayhtiö harjoittaa liiketoimintaa myös muiden yhtiöiden, kuin luovutuksen kohteen kanssa. Tämä puolestaan sotii Järvenojan mukaan vanhoja KHO:n päätöksiä vastaan, sillä niissä ainoastaan luovuttajan ja luovutuksen kohteen väliset liiketoimet ovat riittäneet. Kun yhteiset liiketoimet ovat luonteeltaan tarpeeksi erilaisia, Järvenojan mukaan neljä erityyppistä toimintaa vaikuttaisi vanhojen päätösten perusteella riittävän, mutta jälleen viime aikoina tiukentunut linja aiheuttaa tulkintaongelmia.

Luottamuksensuojassa Järvenoja on yhtä mieltä muiden haastateltavien kanssa. Hänen mukaansa luottamuksensuojaa voi saada, jos esimerkiksi osakkeiden luonnetta on aikaisempina vuosina erikseen kysytty ja verotta-

ja on aiheeseen vieläpä kantaa ottanut. Järvenojan mukaan kanta on otettu myös silloin, jos verottaja erikseen hyväksyy EVL-tulolähteen selvityksen jälkeen silloin, kun se alun perin on verottanut yhtiötä TVL-tulolähteessä. Oikeuskäytäntö tukee tätä näkemystä. Järvenoja on ohjeistanut asiakkaitaan laittamaan esimerkiksi käyttöomaisuusosakkeisiin liittyen lisäselvityksen, joka Verohallinnon tulisi hänen mielestään käsitellä. Tämän perusteella voisi myöhemmin saada luottamuksensuojaa. Hänen kokemustensa perusteella Verohallinto jättää kuitenkin toisinaan lisäselvitykset kokonaan käsittelemättä, ja pelkkä selvityksen olemassaolo veroilmoituksella ei vielä päätösten perusteella muodosta luottamuksensuojaa, vaikka Järvenojan mielestä sen tulisikin muodostaa.

Käsittämättömintä käyttöomaisuusosakkeiden luovutukseen liittyen on Järvenojan mukaan se, että hän tietää ainakin yhden tapauksen, jossa luovutettava yhtiö on ollut kahden yhtiön omistama. Kun kumpikin yhtiö on vähentänyt omistustaan, toisen yhtiön luovutus on tulkittu verovapaaksi ja toisen puolestaan verolliseksi, vaikka olosuhteet muutoin (muun muassa liiketoiminnallinen yhteys ja käyttöomaisuusluonne) ovat olleet erittäin samankaltaiset. Ainoa ero on ollut verotoimisto, jossa luovuttajan verotus on käsitelty. Luonnollisesti tapauksessa luovutuksesta verotettu yhtiö on valittanut verotuksen oikaisulautakuntaan ja verovapaaksi päätetyssä tapauksessa valittajana on toiminut veronsaajien oikeudenvallontayksikkö. Tapaukseen tullaan siis saamaan kumpaakin luovuttajayhtiötä sitova päätös, mutta näin räikeät erot eri verotoimistojen linjassa eivät Järvenojan mukaan anna ammattimaista kuvaa koko Verohallinnosta, vaikka hän myöntääkin kaikkien varmasti toimivan parhaan käsityksensä mukaisesti ja valittelee jälleen todella tulkinnanvaraista lainsäädäntöä.

Kokonaisuudessaan Järvenoja kaipaisi suurempia muutoksia koko elinkeinoverotukseen aina tulolähdejaosta alkaen. Osana tällaista arvioitavaksi tulisi luonnollisesti myös käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoittolainsäädäntö. Hän myöntää, että edelleen lakiin jäisi todennäköisesti jokin holdingyhtiöt verovapaan luovutuksen ulkopuolelle rajaava pykälä, ja muutos riippuisi hyvin pitkälti siitä, miten muu lainsäädäntö ympärillä muuttuisi.

Lopulta hän epäilee, että lainsäädäntö ei muuttuisi merkittävästi paremmaksi, kun tulkinnanvaraisuus edelleen säilyisi. Hän on kuitenkin hieman huolissaan siitä, että kiinteistöyhtiöiden luovutukset eivät Suomessa ole verovapaita ja kiinteistösijoitusyhtiöt ovatkin jo jonkin verran pyörittäneet omistuksiaan Ruotsin ja Luxemburgin kautta, sillä näissä maissa myös kiinteistöyhtiöiden luovutusvoitot ovat verovapaita. Toinen vaihtoehto on tehdä niin moniportainen konsernirakenne, että tarpeeksi korkealta konsernista myytäessä EVL 6 b§:n mukainen kiinteistöjen omistus ja hallinta pääasiallisena liiketoimintana ei täyty. Valtion kannalta kokonaisverovaikutus jäänee tästä huolimatta ainakin toistaiseksi positiiviseksi, sillä todella suuri osa kiinteistöyhtiöistä luovutetaan yhä suoraan Suomessa ja niiden luovutusvoitoista kannetaan merkittävä määrä veroa. Pienyhtiöiden ei todennäköisesti ole kannattavaa yhden kiinteistöyhtiön takia lähteä perustamaan konserniyhtiötä ulkomaille. Asiaa tulee kuitenkin seurata.

Järvenojan mukaan KHO on tehnyt asiasta paljon julkaistuja päätöksiä enemmän päätöksiä, mutta niitä ei ole tuotu julkisuuteen sen vuoksi, että ne ovat KHO:n mielestä keskenään niin erilaisia. Järvenoja ihmettelee linjausta, sillä hänen mukaansa juuri erilaisia päätöksiä julkaisemalla voisi syntyä yleistettävää käytäntöä. Hänen mukaansa näin ei kuitenkaan toiminta ilmeisesti sen takia, että erilaisten olosuhteiden merkitystä pidetään varsinkin veronsaajan näkökulmasta todella merkityksellisenä. Tätä vahvistavat myös kaksi aiemmin esiteltyä asiantuntijahaastattelua, mutta tämä on omiaan lisäämään lain tulkinnanvaraisuutta, mitä toisaalta haluttaisiin vähentää. Myös Järvenojan mielestä lain harmaa alue on edelleen aivan liian suuri.

4.1.4 Konsulttitoimiston tuloveroasiantuntija

Toisena yrityksiä avustavana tahona haastatteluuni vastasi niin ikään Ernst & Youngilla työskentelevä veroasiantuntija, director Jouko Rekola, jolla on kokemusta käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten osalta enimmäkseen hieman pienemmistä yhtiöistä. Kun tämän työn näkökulma ote-

taan huomioon, on Rekolan kokemus juuri pienyhtiöistä ensiarvoisen tärkeää.

Pääomasijoitusyhtiökysymyksessä Rekola ottaa muista vastaajista hieman erilaisen näkökulman. Hän kertoo olemassa olevan tapauksen, jossa perinteistä liiketoimintaa harjoittava yhtiö alkoi haalia muita saman toimialan yhtiöitä ympäri Eurooppaa. Tyypillisesti toimialalla muutokset tapahtuvat todella hitaasti, mutta tämän yhtiön kaupankäyntitahti oli varsin kiivas. Näin ollen yhtiö todettiin ensimmäisen luovutuksen tapahtuessa pääomasijoitusyhtiöksi, vaikka luovuttajayhtiö edelleen harjoitti liiketoimintaa samalla toimialalla. Pääomasijoitusyhtiöksi tulkinta "saastutti" näin ollen kaikki osakeluovutukset, mutta asian käsittely oikeusasteissa on edelleen kesken. (Rekola 2014b)

Rekolan mielestä ja oikeuskäytännön perusteella olisi käsittämätöntä, jos yhtiö tulkittaisiin pääomasijoitusyhtiöksi, sillä pelkkä toimialalle tyypillistä nopeampi kaupankäyntitahti ei mitenkään voi olla peruste pääomasijoitusyhtiöksi tulkinnalle. Tätä varten on lakiin säädetty vuoden määräaika, ja laki muuttuu merkittävästi tulkinnanvaraisemmaksi, mikäli oikeusasteissa aletaan arvioida toimialalle tyypillistä kaupankäyntiaikaa. Lisäksi luovuttajayhtiö harjoittaa edelleen normaalia liiketoimintaa, joten se ei siltäkään osin muistuta pääomasijoitusyhtiötä. Tämän lisäksi pienissä konserneissa toiminnallisen yhteyden yksi kriteereistä on ollut samalla toimialalla toimiminen. Toisaalta myös aiemmin työssä esitellyn keskusverolautakunnan päätöksen 2005/26 yhtiö oli teknologiakeskus, joka omisti teknologia-alan yhtiöitä, ja se tulkittiin pääomasijoitusyhtiöksi yhtiösopimukseen kirjatun sijoitusten määräaikaisuuden vuoksi. Tällaisen sopimuksen mahdollinen olemassaolo lienee siis tässäkin tapauksessa avainasemassa, sillä tämän kaltainen sopimus luo osakkeelle väistämättä sijoituksellista luonnetta.

Varsinaiseen kysymykseen kaikkien pääomasijoitusyhtiöiden luovutusten verolliseksi määrittämisestä Rekola vastaa varsin lyhyesti. Hänen mukaansa näin on selkeämpi, sillä se ehkäisee pääomasijoittajia rakentamasta mutkikasta konsernirakennetta, joka saattaisi mahdollistaa verovapaan luovutuksen esimerkiksi sopivasta kohtaa kokonaisen alakonsernin myy-

mällä. Koko pääomasijoittajien verovapauden ulosrajaaminen olisi hänen mukaansa kuitenkin harkittava uudestaan juuri pääomasijoittajan määrittelyvaikeuden vuoksi, vaikka hän myöntääkin, että valtion saama verohyöty nykymallilla on varsin merkittävä.

Rekolalle ei ole tuttuja tapaukset, joissa luovuttajan liiketoiminta olisi lopetettu ennen luovutusta, mutta hän epäilee tässäkin käytettävän tapauskohtaista harkintaa, kunnes tarkempaa oikeuskäytäntöä syntyy. Sen sijaan hän nostaa esiin tapauksen KHO:2012:73, jossa pidettiin toiminnallisena yhteytenä sitä, että liiketoiminta oli siirretty emoyhtiöstä tytäryhtiöön jättäen emoon ajoneuvojen ja kiinteistön vuokrausta, rojalitointia ja muuta vastaavaa. Toisaalta on monia tapauksia, joissa toiminta on siirretty tytäryhtiöön ja myöhemmin tytäryhtiötä luovutettaessa aiemmin tehty sulautuminen on tulkittu tehdyksi yhtenä päätarkoituksena verojen välttäminen, jolloin luovutus menee veronalaiseksi. (Rekola 2014b) Näin ollen tässäkin vallitsee ristiriita hyväksyttävän ja verolliseksi johtavan käytännön välillä, joskin liiketoimintasiirtoa harkitessa yrityksen tulee kuitenkin ymmärtää riski siitä, että verottaja voi vedota verojen välttämisargumenttiin.

Muutoinkin Rekolan mukaan tapaus KHO:2012:73 on hyvä rajanvetotapaus siihen, milloin luovutus on verovapaa. Mikäli toiminnallinen yhteys vaikuttaa vähemmän tiiviiltä kuin kyseisessä tapauksessa, ei täyttä varmuutta luovutuksen verovapaudesta voida ennakkoon antaa. Sen sijaan hallinnollinen yhteys ei selkeästi ole riittävä. Rekolan mukaan verottaja arvioi toiminnallista yhteyttä mm. sillä, millaisia tuloja luovutettavasta yhtiöstä tulee luovuttajalle tai päinvastoin. Pelkkä osinkotulo ei riitä, vaan sen lisäksi tulee olla esimerkiksi vuokratuottoja, tavaroiden myyntituloa tai korkotuloa. Samoin jos konserni on muodostettu osakevaihdolla, katsotaan Rekolan mukaan lähes poikkeuksetta, että omistajan henkilökohtaista varallisuutta on siirretty tytäryhtiöön ja näin ollen myös niiden luovutusvaiheessa luovuttaja katsotaan holdingyhtiöksi.

Luottamuksensuojakysymyksessä Rekola pitää selvänä, että luottamuksensuojaa tulee saada, mikäli yhtiön tulolähdestatukseen on otettu aiemmin kantaa. Kannanotoksi riittää hänen mukaansa se, että yhtiön tulolähde

on oikaisupyynnön jälkeen palautettu TVL-tulolähteestä EVL-tulolähteeseen. Hänen mukaansa myös verottajan linja on tässä tapauksessa ollut varsin johdonmukainen. Rekola kuitenkin toteaa, että luottamuksensuojaan on oikeuden päätöksissä vedottu suppeasti. Tällä hän tarkoittaa sitä, että luottamuksensuojaan on vedottu vain pienen osan, esimerkiksi käyttöomaisuusluonteen, osalta, mutta verovapaa luovutus on voitu hylätä jonkin muun kriteerin vuoksi tai palauttaa asian käsittely Verohallinnolle. (Rekola 2014b) Tämä pitää oikeuskäytännön perusteella paikkansa.

Rekola kertoo myös, että luovutuksen tulolähdestatusta on joskus kokeiltu ennen luovutusta jakamalla sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoa. Uuden lainsäädännön mukaan sijoitetun vapaan oman pääoman jakamista voidaan käsitellä luovutuksena, jos omistus on kestänyt alle kymmenen vuotta. Mikäli luovutus olisi verovapaa, on SVOP-rahaston jakokin verovapaa riippumatta osakkeiden hankintamenosta. Jos SVOP-rahastosta jaetaan osakkaiden tai muiden tahojen pääomasijoituksia, pidetään varojenjako pääomanpalautuksena, johon sovelletaan luovutusvoiton verosäännöksiä. Vaikka SVOP-rahaston jako tulkittaisiin verolliseksi luovutukseksi, saattaa todellinen verovaikutus olla nolla, sillä saatu varojenjako käsitellään osakkeiden hankintamenon vähennyksenä, eli se on verovapaata osakkeiden hankintahintaan asti. Koska välitön verovaikutus on joka tapauksessa nolla, ei verottajalla välttämättä ole niin suurta intressiä selvittää jakavan yhtiön taustoja ja yhtiöiden välisiä suhteita ja näin ollen osakkeen käyttöomaisuusstatus saattaa mennä helpommin läpi.

Joka tapauksessa SVOP-rahaston jakamisvaiheessa verottajan tulee ottaa kantaa, vähennetäänkö osakkeiden hankintahintaa jakaessa vai ei, eli toisin sanoen kuuluvatko osakkeet yhtiön käyttöomaisuuteen. Tästä syntyy luottamuksensuoja myös samojen osakkeiden luovutustilanteeseen. Rekolan mukaan SVOP-rahaston jakaminen muuttui 1.1.2014 alkaen siten, että jakoa käsitellään luovutuksena ainoastaan silloin, kun osakkeenomistajan tekemä SVOP-sijoitus palautetaan juuri samalle osakkeenomistajalle. Silti varsinkin 100 prosenttisesti omistettuun tytäryhtiöön on helppoa tehdä

SVOP-sijoitus, joka voidaan sopivan ajan kuluttua jakaa takaisin emoyhtiöön testaten samalla jakamisen verotuskohtelua. Rekolan esittämää verosuunnittelumahdollisuutta puoltaa KHO:n päätös 2005:24, joka linjasi, että luovutukseksi tulkittava ylikurssirahaston jakaminen on verovapaata, mikäli osakkeet kuuluvat rahastoa jakavan yhtiön omistajan käyttöomaisuuteen. Rekolan käsityksen mukaan vastaavaa käytäntöä on päätöksen perusteella noudettava myös sijoitetun vapaan pääoman jaossa, mikäli se luovutukseksi tulkitaan.

Nykyisessä lainsäädännössä Rekola pitää ongelmana eniten jakoa eri tulolähteisiin. Tämä ongelma heijastuu hänen mukaansa myös perintö- ja lahjaverotukseen ja sitä kautta sukupolvenvaihdoksiin. Hänen mukaansa tulolähdejakoä käytetään jossain määrin väärin, kun verottaja voi yllättäen vaihtaa tulolähdettä isomman veroihin vaikuttavan erän tullessa, vaikka olosuhteet eivät olisi muuttuneet vuosikausiin. Tämän häiritsee verotuksen ennakoitavuutta. Nopeaan muutokseen hän ei kuitenkaan usko. Kuten jo mainittua, hän pitää ongelmana pääomasijoitusyhtiöiden verovapaiden luovutusten epäämistä, mutta ei usko lainsäädännön muuttuvan, sillä nykyisellä mallilla menetetään merkittävästi vähemmän verotuloja ulkomaille kuin menetettäisiin verovapaiden luovutusten sallimisella.

Kiinteistöjen luovutuksen verollisuutta Rekola ei pidä niin suurena ongelmana, sillä maidenvälisten verosopimusten perusteella Suomessa sijaitsevan kiinteistöyhtiön osakkeiden luovutusvoiton verot tulevat Suomeen riippumatta siitä, missä maassa luovuttajayhtiö sijaitsee. Tätäkin kuitenkin voidaan kiertää tarpeeksi moniportaisella konsernilla, jolloin verottajan resurssit eivät riitä selvittämään sitä, milloin Suomessa kiinteistöyhtiön osakkeita omistavan yhtiön tosiasiallinen omistaja lukuisia konsernin tasoja ylempänä vaihtuu. (Rekola 2014b) Tämä ei kuitenkaan ole pienten ja keskiuurtenkaan yhtiöiden osalta ajankohtainen ongelma, eikä se myöskään vaikuta merkittävästi Suomen saamiin verotuloihin.

4.2 Oikeuskäytännön ja asiantuntijalausuntojen vertailu ja kootut rajaukset

Mikäli Suomi olisi jättäytynyt verovapaan osakeluovutuksen ulkopuolelle, olisi riskinä ehdottomasti ollut konsernien emoyhtiöiden poistuminen Suomesta. Vaihtoehto tälle olisi ollut erilaisten osakkeita omistavien holdingyhtiöiden perustaminen maihin, jossa luovutus on verovapaa. Siinä samalla olisi menetetty emoyhtiön muusta liiketoiminnasta kertyvät voitot ja niiden verot. Konsernien hallinnolliset osat eivät ole sinänsä sidoksissa mihinkään valtioon, joten niiden siirtäminen on kohtuullisen helppoa.

Ernst & Youngin tuloveroasiantuntija Jouko Rekola (2014b) uskoo vahvasti, että tämä ei kosketa ainoastaan suuria kansainvälisiä konserneja. Mikäli osakeluovutus olisi Suomessa aina verollinen, mikään ei estäisi varsin pienehköjäkään konserneja perustamaan Ruotsiin jonkinlaista holdingyhtiötä, joka omistaa suomalaisen varsinaista liiketoimintaa harjoittavan yhtiön osakkeet ja saa tilanteen tullen myydä ne verovapaasti.

Wisa Keskitalon mukaan Suomen vaatimus luovuttajan elinkeinotoiminnan harjoittamisesta ja pääomasijoitusyhtiöiden verovapaan luovutuksen epääminen ovat aiheuttaneet huomattavan määrän ongelmia verrattuna Ruotsin lainsäädäntöön, josta vastaavat vaatimukset puuttuvat. Tämä näkyy pelkästään oikeustapausten määrässä ja laadussa, sillä Ruotsissa kiistaa ovat aiheuttaneet lähinnä ulkomaisten tytäryhtiöiden luovutukset. Sen lisäksi, että Ruotsin järjestelmä on Suomen järjestelmää kilpailukykyisempi, se on myös huomattavasti ennakoitavampi. (Keskitalo 2012, 1233)

Keskitalo kutsuu Suomen lainsäädäntöä esimerkiksi liiketoimintakokonaisuudesta muodostettujen osakeyhtiöiden edelleen luovutuksen osalta rajoittuneeksi. Veronkiertosäännökset ja harvinyhtiöiden osalta holdingyhtiötulkinnan riski ovat omiaan hidastamaan yrityskauppoja. Ruotsissa vastaavia esteitä ole ja ainoastaan kiinteistön irrottaminen omaksi yhtiökseen ja jatkoluovutus verovapaasti on estetty. Koko Keskitalon väitöskirjan loppupäätelmä onkin, että hänen mukaansa Suomessa tulisi ryh-

tyä toimiin verovapaan luovutuksen kriteerien laajentamiseksi. (Keskitalo 2012, 1233-1234)

4.2.1 Todetut rajaukset tutkimusongelmakohtaisesti

Tässä luvussa kootaan tutkimuksen aikana todetut havainnot käyttäen jaotteluna suunnitteluvaiheessa asetettuja alaongelmia. Tutkimuksen ensimmäinen alaongelma eli kysymys siitä, milloin luovutus on verollinen ja milloin verovapaa, tulee jakaa osiin. Jako on hyvä tehdä siitä syystä, että luovutuksen verovapauteen vaikuttavat seikat ovat keskenään varsin erilaisia.

Ensimmäinen tärkeä verovapauteen liittyvä kysymys koskee pääomasijoitusyhtiön tekemiä luovutuksia ja jopa pääomasijoitusyhtiön määritelmää. Kuten jo oikeuskäytännöstä todettiin, pääomasijoitusyhtiöiden tekemät osakeluovutukset ovat verollisia riippumatta siitä, ovatko myytävät yhtiöt alun perin hankittu pitkäaikaiseen käyttöön ja siten, että niillä on toiminnallinen yhteys emoyhtiön kanssa. Haastatellut asiantuntijat olivat yksimielisiä siitä, että nykyisen oikeuskäytännön valossa tulkinta on yksiselitteinen. On täysin ymmärrettävää Verohallinnon kannalta, että ei ole tarkoituksenmukaista kohdistaa resursseja tällaiseen asiaan, sillä kuten valtiovarainministeriön edustajakin haastattelussaan totesi, hallituksen esitys lain valmisteluvaiheessa rajaa yksiselitteisesti kaikki pääomasijoitusyhtiöiden osakeluovutukset verovapauden ulkopuolelle. Konsulttien puolelta sen sijaan pidetään päätöstä helppona, muttei välttämättä oikeana. Konsultteilla olisikin haluja testata lainsäädännön rajoja erilaisilla yritys rakenteilla. Ongelmana on halukkaiden yritysten puute, sillä nykyisen oikeuskäytännön valossa luovutuksen verollisuus vaikuttaa selvältä. Tällä hetkellä selkeä linjaus siis on, että jos yhtiö tulkitaan pääomasijoitusyhtiöksi, ovat kaikki sen osakeluovutukset verollisia.

Sen sijaan asiantuntijoiden mielestä ja myös oikeuskäytännön perusteella on todella vaikeaa määritellä, milloin yhtiö tulkitaan pääomasijoitusyhtiöksi.

Käytännössä kaikki haastateltavat pitivät ongelmallisena sitä, että pääomasijoitusyhtiö tai -rahasto koko konsernin emona "saastuttaa" kaikki konsernissa tehtävät osakeluovutukset verollisiksi. Samalla kun konsultit haluaisivat rakentaa pääomasijoitusyhtiöön moniportaisen konsernirakenteen verotuksen optimoimiseksi, valtiovarainministeriössä pohditaan sitä, onko moniportaisen konsernirakenteen yhtenä päätarkoituksena verotuksen välttäminen, jonka perusteella luovutus voitaisiin todeta verolliseksi joka tapauksessa. Kun tähän yhdistetään vielä ristiriitaiset KHO:n päätökset sekä esimerkinomaisesti yksi mielivaltainen päätös määrittellä samalta toimialalta useampia yhtiöitä ostanut edelleen aktiivisesti liiketoimintaa harjoittava yhtiö pääomasijoitusyhtiöksi, ollaan pääomasijoitusyhtiön määrittelyssä täysin umpikujassa. Varmaksi voidaan sanoa vain, että pieni emoyhtiöstä ja yhdestä tai kahdesta tytäryhtiöstä koostuva konserni ei täytä pääomasijoitusyhtiön kriteerejä, mutta jo hieman suurempi saattaa puolestaan täyttää. Vastaavasti voidaan linjata, että pääomasijoitusrahasto omistajana "saastuttaa" nykyisen tiedon valossa koko konsernin osakeluovutukset verollisiksi riippumatta konsernin tytäryhtiöiden määrästä, mutta konsulttien näkemyksen mukaan tämä linjaus saattaisi olla oikeuden päätöksillä muutettavissa. Nykyisen tiedon valossa jää suuri harmaa alue, jolla yhtiö saattaa olla pääomasijoitusyhtiö, holdingyhtiö, tai normaali EVL:n mukaista liiketoimintaa harjoittava yhtiö.

Myös luovutuksen verovapaus elinkeinotoiminnan lopettamisen jälkeen jää hyvin spekulatiiviselle tasolle. Oikeuskäytännön perusteella yksi vuosi ei vielä katkaise toiminnallista yhteyttä, mutta viisi ja puoli vuotta katkaisee. Näiden väliin jäävästä ajasta ei kukaan asiantuntijoista uskalla esittää sellaista rajaa, jota ennen luovutus olisi automaattisesti verovapaa muiden ehtojen täytyessä. Myöskään oikeuskäytännöstä ei tällaista aikaa voida määrittää. Tapaukset ovat varmasti varsin harvinaisia, sillä haastatellut asiantuntijat eivät työssään itse olleet vastaavia käsitelleet. Harvinaisuudesta huolimatta silloin, kun luovuttajan elinkeinotoiminnan päättymisestä on kulunut kahdesta viiteen vuotta, ei luovuttaja voi olla varma verokohtelustaan. Ehdottomasti selkeimmän ratkaisun asian käsittelyyn on esittänyt

Seppo Penttilä (2010, 505). Hänen näkemyksensä mukaan jos osake on hankittu elinkeinotoimintaa varten ja sitä on käytetty elinkeinotoiminnassa, myös sen luovutusta tulisi käsitellä siten kuin osakkeet kuuluisivat luovuttajan elinkeinotoimintaan. Näin tulee toimia riippumatta siitä, mikä on tämän hetkinen yhteys ja riippumatta siitä, onko lopputulos edullinen vai epäedullinen verovelvolliselle. Hän kuitenkin itse vahvistaa, että oikeus on ollut asiasta eri linjoilla ja oikeus arvioi nimenomaan toiminnallisen yhteyden katkoksen pituutta.

Eniten oikeuskäytäntöä löytyy ja eniten keskustelua ja eroavaisuuksia herätti kysymys siitä, milloin yhtiöiden välinen toiminnallinen yhteys on riittävä ja milloin luovuttajan voidaan katsoa harjoittavan EVL:n mukaista liiketoimintaa. Lähtökohtana voidaan nykyisestä oikeuskäytännöstä pitää KHO:n päätöstä 2012:73, jossa toiminnallisia liityntäkohtia oli lukumääräisesti kuusi, joista EVL-tulolähteessä neljä. Vastaajien mukaan lukumäärä ei kuitenkaan ole olennainen seikka, vaan kuten oikeustapauksen perusteluissakin kerrotaan, arviointi perustuu yhteyden laajuuteen, merkittävyyteen ja jatkuvuuteen.

Vaikka edellä mainittu päätös KHO:2012:73 selkeytti lain tulkintaa jonkin verran, on asiantuntijoiden mukaan päätöksistä valitettu tämänkin jälkeen runsaasti. Markku Järvenojan (2014) mukaan tapauksessa selkeitä toiminnallisia yhteyksiä oli neljä, mutta hänkin korostaa silti kokonaisharkinnan merkitystä. Jouko Rekola (2014b) huomioi hyvin, että yhteyden arvioinnissa käytetään erilaisten liiketoimien määrän lisäksi sitä, millaisia tuloja yhtiöt toisiltaan saavat. Myyntitulojen lisäksi kyseeseen tulevat siis esimerkiksi osingot, korkotulot ja muut vastaavat tulot. Joissakin tapauksissa merkitystä on annettu myös sille, toimivatko luovuttaja ja luovutettava samalla toimialalla. Toisinaan tämä taas ei ole ollut osana kokonaisharkintaa. Yhtenä nyrkkisääntönä voidaan pitää myös sitä, voisiko luovutuksen kohde järjestää emoyhtiönsä tarjoamat palvelut itse.

Koska harkinta vaikuttaisi perustuvan ja painottuvan eri päätöksissä eri seikkoihin, on erittäin vaikeaa linjata seikkoja, jotka varmistaisivat luovutuksen verovapauden. Sen sijaan voitaneen sanoa, että pelkkä hallinnolli-

nen yhteys ja taloushallinnon palvelujen tarjoaminen eivät pienessä konsernissa ole riittäviä toiminnallisen yhteyden muodostajia. Muiden seikkojen osalta luovuttajan tulee pyrkiä muodostamaan yhteydestä mahdollisimman tiivis ja vieläpä siten, että toiminta on mahdollisimman monipuolista eikä esimerkiksi pelkästään yhdentyypisen palvelun tarjoamista.

Pienten konsernien emoyhtiöt tulkitaan helposti omistajien henkilökohtaisen varallisuuden hallinnointia varten perustetuiksi holdingyhtiöiksi, joiden ei katsota harjoittavan liiketoimintaa. Sen sijaan suuret konsernit ovat usein järjestetty siten, että emoyhtiöllä ei varsinaista liiketoimintaa ole, mutta tämä järjestely on katsottu liiketoiminnan harjoittamisen kannalta hyväksyttäväksi. Tässä tapauksessa ongelmaksi muodostuukin pienen ja suuren konsernin välinen rajanveto, johon oikeuskäytäntö ei sellaisenaan ota kantaa. Asiantuntijoiden linjauksien mukaan konserniverokeskus ei arvioi liiketoiminnan harjoittamista kuin poikkeustapauksissa, joten sen kautta verotettavat konsernit voivat järjestää yritysraakenteensa suuren konsernin määritelmien mukaan. Sen sijaan kaikki pienemmät konsernit joutuvat pohtimaan rakennettaan tarkoin, sillä kuten asiantuntijalausunnoista käy ilmi, päätökset saattavat vaihdella voimakkaasti pelkästään verotoimistojenkin välillä ja ristiriitoja ilmenee aina KHO:ssa asti. Myös kolme neljästä asiantuntijasta mainitsee asiasta erikseen kysymättä, että juuri tässä piilee yksi lainsäädännön ja sen tulkinnan suurimmista ongelmista.

Toinen tutkimuksen alaongelma liittyi kysymykseen luottamuksensuojasta. Lähtökohtana oikeustapausten perusteella vaikuttaisi olevan, että luottamuksensuojaan voi vedota, jos elinkeinotoiminnan harjoittamiseen tai osakkeiden käyttöomaisuuteen kuulumiseen on erityisesti otettu kantaa. Pelkkä hiljainen hyväksyntä ja toimenpiteiden tekemättä jättäminen eivät siis tuo päätösten perusteella vielä luottamuksensuojaa. Vaikeampaa onkin määritellä, milloin tällainen kannanotto on verottajan toimesta tehty. Konsultit pyytävät asiakkaitaan tekemään lisäselvityksen veroilmoituksella, mutta Verohallinto jättää nämä usein käsittelemättä ja näin ollen luottamuksensuojaan ei voida vedota. Sen sijaan kaikki asiantuntijat ovat yhtä

mieltä siitä, että yrityksen tulolähteeseen voidaan soveltaa luottamuksensuojaa, mikäli yritystä on joskus yritetty verottaa TVL-tulolähteessä, mutta selvityksen jälkeen on silti päädytty takaisin EVL-tulolähteeseen.

Koska etenkin veronsaajapuolella toimivat asiantuntijat kertoivat haastatelluissaan, että luottamuksensuoja voidaan ohittaa vetoamalla olosuhteiden muuttumiseen, ei luottamuksensuojaankaan voi kovin luotettavasti vedota. Kun tähän vielä yhdistetään se, että konsulttipuolen mukaan veronsaaja painottaa keskenään hyvin samanlaisissa tapauksissa hyvin erilaisia seikkoja, ei luovutusta harkitseva yritys voi varmuudella arvioida mikä on sellainen olennainen muutos, joka vie pohjan luottamuksensuojaan vetoamiselta. Jälleen ainoa yleistettävä johtopäätös onkin, että luottamuksensuojaan voi vedota ainoastaan silloin, kun verottaja on ottanut osakkeiden käyttöomaisuusluonteeseen tai liiketoiminnan harjoittamiseen erikseen kantaa, ja olosuhteet ovat tämän kannanoton jälkeen muuttuneet erittäin vähän.

Kolmas tutkimuksen alaongelma koski verosuunnittelun mahdollisuuksia joko Suomessa, tai käyttämällä apuyhtiöitä muualla Euroopassa. Lisäksi asiantuntijoilta kysyttiin näkemyksiä nykyisen lainsäädännön mahdolliseen kehitykseen lähitulevaisuudessa, mikä tulisi luonnollisesti ottaa huomioon luovutusta suunniteltaessa. Nykyinen lainsäädäntö astui siis voimaan poikkeuksellisesti heti hallituksen esityksen tullessa julkiseksi 19.5.2004. Tämä johtuu siitä, että mikäli muutos olisi astunut voimaan vasta vuoden alusta 2005, olisivat yrityskaupat olleet käytännössä jäissä seitsemän kuukautta, ja toisaalta tappiollisia käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksia olisi tehty verotussyistä vielä silloin, kun ne olivat vähennyskelpoisia.

Kukaan haastatelluista asiantuntijoista ei usko lainsäädännön pikaisten muutosten olevan ajankohtaisia. Valtiovarainministeriöstä todetaan suoraan, että muutokset eivät lyhyellä tähtäimellä eli ainakaan tämän hallitusohjelman puitteissa ole ajankohtaisia. Silti kaikki pitävät lainsäädäntöä ongelmallisena niin veronmaksajien kuin veronsaajienkin osalta. Vaikka nykyisenkaltaisesta tulolähdejaosta luovuttaisiinkin, kaikki osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että lakiin tulee jäämään jonkinlainen ”muu tulolähde”,

jotta henkilökohtaisen varallisuuden hallinnointi eli lähinnä juuri kiinteistöihin ja osakkeisiin sijoittaminen ei muutu merkittävästi edullisemmaksi osakeyhtiön kautta. Näin ollen tällä hetkellä holdingyhtiöksi määriteltävien yhtiöiden on tarpeetonta odotella muutoksia, joilla myös niiden luovutukset tulkittaisiin verovapaiksi. Kumpikin puoli toivoo aiheesta lisää oikeuskäytäntöä ja etenkin yrityksiä edustava puoli ihmettelee, miksi korkein hallinto-oikeus jättää niin suuren osan tekemistään päätöksistä julkaisematta.

Varsinaisia verosuunnittelun mahdollisuuksia on muutamia. Pääomasijoitusyhtiön saattaa olla järkevää järjestää omistuksensa ulkomailla toimivan yhtiön kautta. Jos pääomasijoitusyhtiöllä on tytäryhtiö esimerkiksi Luxemburgissa, ja tämän yhtiön alaisuudessa ovat sen sijoitusmielessä hankitut yhtiöt, on Luxemburgin lainsäädännön puitteissa mahdollista luovuttaa nämä yhtiöt verovapaasti, mikäli yhtiöllä on muuta verotettavaa tuloa Luxemburgissa. Tällaista voi olla esimerkiksi normaali sijoitusosakkeista saatu osinko tai luovutusvoitto. Luxemburgista tuotot vastaavasti voidaan ohjata osinkoina Suomeen. Vastaava malli toimii myös kiinteistöyhtiöiden osalta, joskin kiinteistöyhtiöiden osakeluovutuksissa tulee huomioida valtioiden kahdenväliset verosopimukset, joiden perusteella kiinteistöyhtiöiden luovutusvoitot verotetaan kiinteistön sijaintimaassa. Konsulttien lausuntojen perusteella kuitenkin tarpeeksi moniportainen konsernirakenne saattaa mahdollistaa myös tällaisten yhtiöiden osakeluovutukset verovapaasti. Tämän tyyppiset järjestelyt eivät kuitenkaan ole järkeviä tämän työn pääkohderyhmänä olevien pienyhtiöiden näkökulmasta, vaan ne koskettavat lähinnä suuria pääoma- ja kiinteistösijoitusyhtiöitä. Pienelle yhtiölle raskas yritys rakenne olisi lähinnä taakka, joka aiheuttaisi turhia hallinnollisia kustannuksia ja mahdollisesti paljon selvitystyötä.

Sen sijaan hyvä keino suunnitella ja ennen kaikkea testata verotusta voi olla toisen yritysconsultin esittämä malli, jossa luovutettava yhtiö jakaa SVOP-rahastoon. SVOP-rahaston jaon verotuskohtelu ratkaisee myös luovutuksen verotuskohtelun. SVOP-rahaston kerryttäminen on helppoa, mutta verokohtelua arvioidessa tulee huomioida, päätyykö verottaja verottamaan palautusta osinkona, vai luovutuksena. Luovutus tulee kyseeseen

ainoastaan, kun SVOP-rahaston perustamisesta on alle 10 vuotta, ja rahastoa on kartutettu nimenomaan pääomansijoituksella, ei siirrolla voittovaroista. Ennen SVOP-rahastosta palautusta tulee siis tiedostaa lähtökohdat ja arvioida huolella, verotetaanko palautusta osinkona vai luovutuksena, jolloin saadaan haluttu ennakkotieto. Työn neljäs alaongelma käsitellään työn seuraavassa luvussa.

Yksi mahdollisuus suunnitella tulevaa verotusta on tietysti hakea luovutuksen verokohtelulle ennakkoratkaisu. Ennakkoratkaisu ei ole kallis ja se voi näin ollen tulla hyvin kyseeseen myös pienyhtiöiden osalta. Ennakkoratkaisun hakemiseen liittyy kuitenkin kaksi aikaan liittyvää ongelmaa. Tilanne saattaa usein olla se, että tytär- tai osakkuusyhtiölle löytyy ostaja niin nopeasti, että ennakkoratkaisun hakeminen ei ajallisesti enää ole mahdollista, sillä asian käsittely Verohallinnossa saattaa kestää. Etenkin silloin käsittelystä tulee todella pitkäkestoinen, mikäli jompikumpi osapuoli valitsee ennakkoratkaisusta eteenpäin. Toinen ajallinen ongelma on se, että ennakkoratkaisu on voimassa enintään sen verovuoden loppuun, joka päättyy ennakkoratkaisun antamista seuraavan kalenterivuoden aikana (Verohallinto 2013). Näin ollen yrityksen tulee olla varma, että luovutus tapahtuu hakemistilikauden tai sitä seuraavan tilikauden aikana. Käytännössä tämäkin voi venyä myöhempisiin tilikausiin, mikäli asian ratkaisusta valitetaan eteenpäin. Lisäksi Jouko Rekolan (2014b) mukaan mikäli yrityksen hakemus luovutuksen verovapaudesta ratkaistaan veronsaajan eduksi, eivät mitkään muutokset yhtiöiden välisessä yhteydessä tai luovuttajayhtiön harjoittamassa liiketoiminnassa välttämättä auta. Tämä johtuu siitä, että verottaja tutkii luovutuksen entistäkin tarkemmin ja viime kädessä vetoaa verojen välttämispöytäkirjaan. Näin ollen pienyhtiöllä on ennen ennakkoratkaisun hakemista oltava vähintäänkin vahva uskomus luovutuksen tulkitsemisesta verovapaaksi tai erittäin kattava suunnitelma mahdollisista muutoksista, joilla liiketoiminta saadaan järjestettyä verovapaan luovutuksen ehdot täyttäväksi.

5. HAVAINTOJEN SOVELTAMINEN CASEYHTIÖÖN

Tässä luvussa sovelletaan työn edellisessä luvussa koottuja havaintoja yhtiöön, jolla käyttöomaisuusosakkeiden luovutus tulee ajankohtaiseksi muutaman vuoden kuluessa. Luvussa tutkitaan yhtiön mahdollisuuksia pystyä soveltamaan verovapaan luovutuksen mahdollistavaa pykälää EVL 6b. Tämä käytäntöön soveltaminen A Oy:n avulla on samalla tutkimuksen neljäs alaongelma.

5.1 Konsernin esittely

A Oy on maanrakennusta harjoittava yhtiö, joka on hiljattain tehnyt EVL 52 d§:n mukaisen liiketoimintasiirron, jolla se on siirtänyt maanrakennustoiminnot, sekä luonnonkivien kaupan perustamaansa ja 100 prosenttisesti omistamaansa tytäryhtiö B Oy:öön. Lisäksi A Oy omistaa vähemmistöosuuden kivisahausta harjoittavasta yhtiöstä, jonka myynti ei kuitenkaan tällä hetkellä ole ajankohtainen. A Oy:llä on neljä henkilöomistajaa, joista pääomistaja omistaa lähes 80 prosenttia yhtiöstä.

A Oy:n liiketoimintaa oli ennen liiketoimintasiirtoa sekä yhä liiketoimintasiirron jälkeen myös pyöräkuormaajien vuokraus joko kuljettajan kanssa tai ilman kuljettajaa. Tämä on tällä hetkellä A Oy:n pääasiallista liiketoimintaa ja sen tase koostuukin maa-alasta, jolla sijaitsee kaksi hallia, sekä koneista ja kalustosta, jotka koostuvat suurimmaksi osaksi pyöräkuormaajista. Maa-alue rakennuksineen on tasearvoltaan n. 267.000 euroa ja pyöräkuormaajat sekä muu kalusto n. 248.000 euroa. Lisäksi yhtiö omistaa taseen loppusummaan nähden merkittävän määrän sijoitusosakkeita.

B Oy:lle siirtyi liiketoimintakaupan myötä maansiirtoautoja, sekä yksi pyöräkuormaaja yhtiön kummallekin soranotto paikalle. Lisäksi kaupassa siirtyi yhtiön itsensä kehittämä kiviseula, sekä verottajan vaatimuksesta hieman yli 10 prosentin omistusosuus luonnonkiviä jälleenmyyvistä yhtiöstä. Maa-alueita B Oy:llä ei ole, sillä yhtiö ajaa soraa kolmannen osapuolen omis-

tamilta soranottoaikoilta ja näin ollen maksaa niistä erillisiä korvauksia. A Oy:n aikaan käytettyä soranottoaikkaa ei ollut tarpeen siirtää B:lle, sillä se on jo maisemointivaiheessa eli soranotto on lopetettu ja A:n tulee vastata maisemoinnin kustannuksista. Vastaavasti samalla maa-alueella sijaitsevat A Oy:n vuokraamattomien pyöräkuormaajien säilytykseen ja huoltoon tarkoitetut hallit, joten maa-alueen jäämiseen A:n haltuun oli hyväksytyt perusteet.

B Oy:n omaisuus koostuu siis käytännössä kokonaan koneista ja kalustosta, joiden tasearvo poistojen jälkeen on n. 480.000 euroa, josta kiviseulan osuus n. 80.000 euroa. Kaupassa siirtyneiden luonnonkiviä myyvän yhtiön osakkeiden tasearvo on ainoastaan 25.000 euroa. B Oy on nettovelaton yhtiö, eli sillä on vain joitakin osto- ja siirtovelkoja. B Oy:n arvo perustuu sen asiakaskuntaan. Sillä on sopimus soran toimittamisesta lukuisien suurten asiakkaiden, kuten kivialotehtaan ja betoniasemien kanssa. Lisäksi yhtiön luonnonkivet ovat tunnettuja laadustaan, eli lähinnä väristä ja sileydestä. Yhtiö pystyy myös kehittämänsä kiviseulan avulla seulomaan asiakkaalle halutun kokoisia kiviä ilman, että ne naarmuuntuvat.

5.2 Luovutuksen verovapauden arvioinnissa käytettävät tiedot

Liiketoimintasiirron perusteluna oli yhtiön varsinaisen toiminnan eriyttäminen kahteen eri yhtiöön toiminnan luonteen perusteella. Taustalla on myös halu luoda liiketoiminnasta myyntikelpoinen kokonaisuus, sillä koko yhtiön myynti olisi ollut haastavaa johtuen emoyhtiölle jääneiden kiinteistöjen sijainnista pääomistajan omassa pihapiirissä. Lisäksi pääomistajan halu keventää työtaakkaa ja jakaa vastuuta organisaatiossa onnistuu paremmin eriyttämällä yhtiöt.

Pyöräkuormaajien vuokraus oli perusteltua jättää emoyhtiön hoidettavaksi, sillä se henkilöityy hyvin paljon pääomistajaan, johon vuokraajat ovat suoraan yhteydessä. Kun se oli helppo eriyttää muusta liiketoiminnasta, ei ollut perusteltua siirtää sitä toimintaa tytäryhtiöön. Lisäksi vuokraustoimin-

taa voi vähentää yksinkertaisesti myymällä koneita, mikäli haluaa kyseistä toimintaa vähentää tai lopetella. On kuitenkin tärkeää huomata, että koneiden vuokraus muodostaa yhtiön merkittävimmän liiketoiminnan, joten sen lopettaminen kokonaan saattaisi vaarantaa jopa yhtiön statuksen EVL:n mukaista liiketoimintaa harjoittavana yhtiönä.

Lisäksi pyöräkuormaajien vuokraukseen liittyy tärkeä yhtiöiden välinen toiminnallinen yhteys. Sesonkiaikoina yksi pyöräkuormaaja per yhtiön soranottopaikka ei riitä, vaan emoyhtiö vuokraa tytäryhtiölle yhtä tai kahta konetta tarpeen mukaan. Lisäksi se vuokraa koneiden mukana tarpeen mukaan henkilöstöä, ja loma-aikoina myös pelkän henkilöstön vuokraus yhtiöiden välillä tulee tarpeeseen.

Emoyhtiö vuokraa myös maa-aluetta ja hallia tytäryhtiön luonnonkivien varastointia ja kaluston huoltoa ja pesua varten. Kiinteistön vuokraustoimintaa verotettaneen EVL-tulolähteessä, sillä suurin osa kiinteistöstä on yhä emoyhtiön käytössä. Kiinteistön vuokraus ei ainakaan yksinään kuitenkaan todennäköisesti täytä käyttöomaisuusosakkeelta vaadittavaa toiminnallista yhteyttä.

Emoyhtiön hallituksessa toimivat kaikki neljä omistajaa sekä yksi heidän lähipiiriin kuuluva henkilö. Yksi heistä on myös yhtiön toimitusjohtaja. Hallitus on täsmälleen samassa kokoonpanossa myös tytäryhtiössä ja toimitusjohtaja toimii myös tytäryhtiön toimitusjohtajana. Toimitusjohtaja vastaa yhtiön myynnistä ja ajojärjestelystä käytännössä yksinään. Myös suurin yksittäinen omistaja, joka toimii myös hallituksen puheenjohtajana, osallistuu aika-ajoin kummankin yhtiön operatiiviseen toimintaan aivan ruohonjuuritasolla toimittaen yksittäisiä vuokrakoneita asiakkaille tai tytäryhtiön tapauksessa yksittäisiä sorakuormia kohteisiin. Toiminta on siis aktiivista myös muutoin kun pelkän hallitustyöskentelyn kautta.

Kummankin yhtiön laskutus hoidetaan emoyhtiöstä käsin kuten myös kivisahausta harjoittavan osakkuusyhtiön laskutus. Tytäryhtiö siis ostaa tämän palvelun emoyhtiöltä. Vastaavasti myös tytäryhtiö B:n palkat lasketaan A Oy:ssä. Myös tämä lisää toiminnallista yhteyttä, joskin talous-

hallinnon palvelujen tuottaminen on joissakin oikeustapauksissa ja myös Verohallinnon Juhani Lehtosaaren (2014) lausuntojen perusteella katsottu teennäiseksi toiminnalliseksi yhteydeksi.

5.3 Näkemys tytäryhtiön osakkeiden luovutuksen verokäsittelystä

Käyttöomaisuusosakkeiden luovutusta tulevaisuudessa harkitseva A Oy kuuluu edellä todettujen havaintojen perusteella sille suurelle harmaalle alueelle, jolla on lukuisia osakeluovutuksia harkitsevia yhtiöitä, ja joiden luovutuksen verokohtelua ei voida täydellä varmuudella ennakkoon arvioida. Matti Kukkonen toteaa kirjassaan (2007) mielenkiintoisen seikan liittyen liiketoimintasiirrolla perustettuihin tytäryhtiöihin. Hallituksen esityksessä on erikseen todettu, että yhden vuoden omistusaika on varsin lyhyt erityisesti ajatellen tiettyjä yritysjärjestelytilanteita. Esimerkiksi silloin, kun luovutusta on välittömästi edeltänyt liiketoimintasiirto (EVL 52 d §), tulee hallituksen mukaan huomiota kiinnittää tehtyihin järjestelyihin kokonaisuutena. Jos järjestelylle ei ole osoitettavissa liiketaloudellista perustetta vaan niiden tarkoituksena on lähinnä verosta vapautuminen, tilannetta voidaan arvioida veronkiertosäännös huomioon ottaen myös silloin, kun yhden vuoden omistusaika luovutushetkellä nimellisesti täyttyy. (Kukkonen 2007, 171) (HE 92/2004, s.34)

Mikäli osakkeiden luovutus tapahtuu piakkoin, Verohallinto voi hyvinkin vedota hiljattain tapahtuneeseen liiketoimintasiirtoon, joka yhdessä luovutuksen kanssa luo kokonaisuuden, jonka päätarkoitus saattaisi verottajan kannan mukaan olla veron välttäminen. Todellisuudessa kyse ei kuitenkaan ole tästä. Vaikka perustetun tytäryhtiön myynti tulevaisuudessa oli tiedossa jo liiketoimintasiirtoa tehtäessä, päätarkoitus järjestelylle oli yleensäkin yhtiön myynnin mahdollistaminen. Konevuokrauksen kanssa yhdessä yhtiön myynti olisi ollut huomattavasti hankalampaa, kun taas nyt tytäryhtiö on kiinnostava hankintakohde laajennusta haluavalle maansiir-

toalan yhtiölle. Kaitramon et al. (2011, 196) mukaan verottaja voi kuitenkin vedota tähän säännökseen vain siinä tapauksessa, että jo sovittua kauppaa lykätään vuodella ainoastaan verointressin vuoksi. Heidän mukaansa veron kiertämisestä ei voi olla kyse, jos yhtiöittämällä vain varaudutaan tulevaan yrityskauppaan. Näin ollen verovapauden hyväksyminen olisi edellä mainitut perustelut huomioiden tältä osin kohtuullisen varmaa, ja sitä varmemmaksi se muuttuu, mitä pidempi aika liiketoimintasiirrosta kuluu.

Tapauksessa liiketoiminnallisia yhteyksiä on lukumääräisesti saman verran kuin KHO:2012:73:ssa. Mikäli liiketoiminnallisten yhteyksien määrää arvioidaan puhtaasti lukumääräisesti, löytyy niitä neljä. Näitä ovat koneiden vuokraus, hallin vuokraus, hallitustyöskentely sekä laskutuksen ja palkanlaskun hoitaminen eli taloushallinnon järjestäminen. Jos puolestaan asia käännetään Jouko Rekolan (2014b) esittämän erään verottajan arviointitavan mukaan siten, millaisia tuloja A saa B:ltä, ovat kaikki tulot luonteeltaan myyntituloja. Yhtiöt ovat velattomia, joten korkotuottojen tai takausten järjestäminen ei tule kyseeseen, mutta osinkotulot ovat jatkossa todennäköisiä. Toisaalta yhteys on kiinteämpi, kun A selkeästi jatkaa toimintaa hyvin läheisellä toimialalla, ja omistaa myös kivisahaukseen ja B:n kautta kivien jälleenmyyntiin keskittyneiden yhtiöiden osakkeita. Näistä muodostuu kokonaisuus, jossa jokaisella yhtiöllä on selkeä erillinen liiketoiminta jota harjoittaa, mutta silti yhtiöt ovat kiinteästi sidoksissa toisiinsa.

Myös luottamuksensuojasta saattaa lähivuosina olla apua yhtiölle. A:lla on suurehko arvopaperisalkku, joka saatetaan verotuksessa tulkita TVL:n mukaiseksi liiketoiminnaksi. Mikäli arvopaperisalkun tuottoja verotetaan TVL-tulolähteessä ja muut liiketoiminnan tuotot, kuten osinkotulo B Oy:stä, jäävät EVL-tulolähteeseen, voidaan tämä tulkita verottajan kannanotoksi B Oy:n osakkeiden luonteesta EVL-liiketoimintaan kuuluvina osakkeina. Näin ollen myös luottamuksensuojaan voisi tarvittaessa vedota luovutusvuonna.

Edellä esiteltyihin seikkoihin perustuen B Oy:n osakkeiden luovutus on A Oy:lle todennäköisemmin verovapaa kuin verollinen luovutus. Vaikuttaa

siltä, että selkeimmin on todistettavissa osakkeiden käyttöomaisuusluonne, sillä myytävä yhtiö toimii kiinteästi osana A:n yrityskokonaisuutta. A Oy ei myöskään täytä pääomasijoitusyhtiön kriteerejä, sillä sen tuotot eivät koostu pääasiassa osakkeiden luovutusvoitoista ja se harjoittaa myös itse liiketoimintaa. Myöskään holdingyhtiöksi A:ta ei oikeuskäytännön rajausten perusteella missään olosuhteissa voida tulkita, sillä se harjoittaa pyöräkuormaajien vuokraamista myös ulkopuolisille tahoille.

Mikäli toiminnallista yhteyttä olisi vielä halunnut vahvistaa yhdentyypisillä tuloilla, olisivat yhtiöt voineet siirron yhteydessä sopia, että luonnonkivikaupan tuotoista osa maksetaan rojalteina emoyhtiölle sen vuoksi, että emoyhtiö on aikanaan kehittänyt kiviseulan. Tällainen järjestely ei vielä-kään ole myöhäistä toteuttaa, kunhan asiasta tehdään asianmukainen sopimus. Järjestelystä voi luonnollisesti luopua, kun B:n osakkeet siirtyvät uuden omistajan haltuun. Yhtiö saattaa myös päästä vähintään toissijaisena vetoamaan luottamuksensuojaan, mikäli sen arvopaperisalkkua aletaan lähitulevaisuudessa verottaa TVL-tulolähteessä. Tämä mahdollisuus on kuitenkin toistaiseksi varsin spekulatiivinen, ja ainoastaan sen varaan ei luovutuksen verovapautta ole syytä laskea. Ulkomaisen tytäryhtiön perustaminen emoyhtiön ja tytäryhtiön väliin ei enää edes onnistuisi järkevästi, ja lisäksi se tekisi näin pienestä konsernista rakenteeltaan ja hallinnoltaan turhan raskaan verrattuna hyötyyn, josta ei perustamisvaiheessa voida olla edes varmoja.

Oikeastaan ainoa syy, joka edellä tutkitun aineiston perusteella saattaisi kääntää luovutuksen verolliseksi, on liiketoimintasiirron ja osakeluovutuksen muodostaman kokonaisuuden tulkinta siten, että se on tehty yhtenä päätarkoituksena verotuksen välttäminen. Riski tähän alenee ainoastaan odottamalla useamman vuoden ennen kauppoja. Mikäli näin kävisi, yhtiöllä on kuitenkin esittää edellä kerrotut vahvat muihin kuin verosyihin liittyvät perusteet liiketoimintasiirron tekemiselle. Lisäksi yhtiöllä ei ole yhtiösopimuksia tai liiketoimintasiirron yhteydessä tehtyjä muita sopimuksia, joiden perusteella se olisi sitoutunut myymään tytäryhtiönsä osakkeet tiettyyn aikaan tai tietyin perustein. Ennakkoratkaisua ei edellä esiteltyjen näke-

mysten vuoksi kannata hakea, sillä varsinkin näin pian liiketoimintasiirron jälkeen ennakkoratkaisussa saatettaisiin hyvinkin vedota verotuksen välttämisenargumenttiin. Sen sijaan A:n sijoitus SVOP-rahastoon voisi olla harkinnan arvoinen kokeilu, mikäli tällä hetkellä näyttää siltä, että kauppvoja ei ole vielä muutama vuoteen tarkoitus tehdä ja näin ollen SVOP-rahaston jakaminenkin ehdittäisiin toteuttaa.

On edelleen täysin mahdollista, että ostaja haluaakin ostaa koko konsernin sisältäen mm. kiinteistöt nykyisen pääomistajan pihapiirissä. Myös A:Oy:n kannalta se on varmasti mahdollista, jos kauppahinta ja ostajan ja myyjän muut intressit kohtaavat. Kaitramo et al (2011, 196) kuitenkin huomauttavat, että erityisen tarkkana tulee olla tilanteissa, joissa myydään tytäryhtiön osakkeet ja kiinteistö emoyhtiöstä. Myyjän kannalta voi kiusauksena olla ohjata kauppahintaa enemmän osakkeisiin ja vähemmän kiinteistöön, sillä osakkeiden luovutus on verovapaa, kun taas kiinteistön luovutusvoitosta menee vero. Myös ostaja saattaa tähän suostua, mikäli se uskoo yrityksen arvon yhä kehittyvän suotuisasti, ja vaikka ostaja ei suostuisikaan, on tämä mahdollista kiertää laatimalla kauppakirja, jossa näkyy ainoastaan kaupan kokonaishinta erittelemättä sitä osakkeisiin ja kiinteistöön. Tällaisiin asioihin verottaja todennäköisesti pyytää lisäselvitystä veroilmoituksen saatuaan, ja tällainen vääristely saattaa hyvinkin toimia verottajalle vahvana näyttönä siitä, että koko järjestelykokonaisuuden perimmäinen tarkoitus oli verolta välttyminen. Tällaisessa tapauksessa yhtiön tulisikin erittäin tarkoin arvioida saatavan hyödyn ja kasvavan riskin välinen suhde.

Kokonaisuudessaan A Oy:n ja B Oy:n nykyinen toiminta vaikuttaisi olevan järjestetty siten, että verovapaa luovutus on huomattavasti todennäköisempi kuin luovutuksen tulkinta verolliseksi. Yhteyttä voi vielä vahvistaa edellä esitellyllä rojaltiljärjestelmällä ja toisaalta on mahdollista, että verottajan toimesta tulee jälkiselvityksiä liiketoimintasiirron ja osakeluovutuksen muodostamasta kokonaisuudesta. Mikäli tällainen selvityspyyntö tulee, saattaa asian käsittelystä tulla pitkäkin prosessi, sillä täsmälleen kyseisen kaltaisesta kokonaisuudesta ja olosuhteista ei ole olemassa julkista vero-

tuskäytäntöä, joten sitä jouduttaisiin todennäköisesti hakemaan oikeusasteista asti. Vaikka verovapaa luovutus vaikuttaa todennäköiseltä, on myös tämän pienkonsernin kannalta erityisen harmillista, että se ei voi olla täysin varma luovutuksensa verokohtelusta ennen kuin kaupat on todella tehty, ja tämänkin jälkeen lopullisen päätöksen saaminen voi viedä jopa vuosia.

6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Rajauksia kokoavasta luvusta sekä niitä caseyhtiöön soveltavasta luvusta käy selkeästi ilmi, että on olemassa lukuisia huomionarvoisia seikkoja, jotka pienyhtiön tulee ottaa huomioon harkitessaan käyttöomaisuusosakkeeksi tulkitsemiensa osakkeiden luovutusta. Tutkielman tärkeimpänä havaintona voidaan todeta, että EVL 6 b§:ssä vaadittujen ehtojen muodollinen täytyminen ei vielä varmista yhtiön osakeluovutuksen verovapautta. Lainsäädännön lisäksi lopullisen verokohtelun arvioinnissa käytetään apuna oikeustapauksia, arvioidaan olosuhteita ja jopa yhtiön motiiveja luovutukselle. Kokonaisuudessaan verovapaan luovutuksen mahdollistavien yksityiskohtaisten reunaehtojen rajaaminen osoittautui huomattavasti odotettua vaikeammaksi tehtäväksi. Tämä johtuu pääosin kolmesta seikasta; lainsäädännön ympärilyöreydestä, verotoimistojen keskinäisistä eroavaisuuksista ja erikoisista perusteluista asiaa koskevissa päätöksissä sekä korkeimman hallinto-oikeuden jossain määrin linjattomista päätöksistä. Asiassa voikin lainata professori Kari S. Tikkaa, jonka mukaan ”Verotuksessa ainoa vakio on muutos”.

Edellä esitellyn pohjalta tietyntyyppisten yritysten luovutuksen verovapaus voidaan varsin aukottomasti todeta, ja toisaalta edellä on selkeästi esitetty tapauksia, joissa luovutus todetaan hyvin todennäköisesti verolliseksi. Näiden väliin jää kuitenkin todella suuri määrä yrityksiä, jotka saattavat tälläkin hetkellä harkita käyttöomaisuusosakkeidensa kauppaamista, mutta jotka ovat verovapauden osalta niin sanotulla harmaalla alueella, eli ne eivät voi olla varmoja luovutuksensa verokohtelusta. Tämän tyyppinen epävarmuus ei palvele ketään ja ennen kaikkea kärsijänä ovat luovuttavat yritykset. On selvää, että mikäli luovutusvoitosta yritykselle jäävä osuus on verovaikutuksen vuoksi 20 % pienempi, nousee tällöin yrityksen osakkeista vaatima luovutushinta. Luovuttava yritys on erittäin hankalassa tilanteessa, jos se ei voi olla varma verokohtelustaan. Tosin on selvää että ostaja ei välttämättä ole valmis kasvattamaan kauppahintaa luovuttajan

verojen vuoksi, mutta kyseeseen saattaa tulla koko kaupan tekemättä jättäminen.

Kuten kansainvälisen vertailun sisältävästä luvusta 2.5. voidaan todeta, Suomi siirtyi osakeluovutusten verovapaaseen järjestelmään käytännössä muusta Euroopasta tulleen paineen johdosta. On ymmärrettävää, että lakia halutaan tämän vuoksi tulkita suppeasti ja pyrkiä rajaamaan tietynlaisia, esimerkiksi holdingyhtiöitä verovapaan luovutuksen ulkopuolelle. Kuitenkin oikeuskäytäntöä käsittelevästä luvusta huomataan, että rajaukset eivät ole onnistuneet erityisen hyvin, sillä oikeuskäytäntöön on vuosien aikana kertynyt myös keskenään ristiriidassa olevia ratkaisuja.

Myös asiantuntijat ovat edustamastaan instituutiosta riippumatta yhtä mieltä siitä, että nykyinen lainsäädäntö on ongelmallinen juuri suuren liikkumavaran, olosuhteiden huomioinnin ja tarkoitusharkinnan vuoksi. Haastateltavat kertovat luvussa neljä, että oikeustapauksia aiheesta on huomattavasti nykyistä enemmän, mutta niitä ei ole haluttu julkaista ilmeisesti vedoten siihen, että kunkin tapauksen olosuhteiden merkitystä on korostettu ja näin ollen päätöksistä ei ole haluttu tehtävän yleistyksiä. Oikeuslaitoksen intresseissä vaikuttaisi siis olevan tulkinnanvaraisuuden ja tapauskohtaisuuden jatkaminen ennakoitavuuden ja yleistettävyyden sijaan. Tässä kärsijänä ovat ehdottomasti kauppaa tulevaisuudessa suunnittelevat yhtiöt, joiden verokohtelu ratkeaa pahimmassa tapauksessa vasta vuosia tehdyn luovutuksen jälkeen.

Luvun neljä haastattelut antavat jokainen kuitenkin lisäinformaatiota vallitseviin rajanvetoihin koskien verovapaata luovutusta. Oli hämmentävää huomata, miten jokaisessa haastattelussa esiin nousi seikkoja, joita muut haastateltavat eivät nostaneet esiin ja joita ei myöskään kirjallisuuskatsauksessa käynyt ilmi. Haastateltavien lausunnoissa korostui heidän edustamansa taho ja onkin täysin loogista, että valtion tehtävissä toimivien lausunnot olivat hieman varovaisempia, vaikka kumpikin korosti antavansa lausuntoja omissa nimissään eikä heidän näkemyksiään välttämättä voida yleistää koko instituution mielipiteeksi. Selkeimmin näkemysero kävi ilmi siinä, että veronsaaja- ja lainsäädäntöpuolen mukaan lakia tulee tulkita

mieluummin suppeasti, kun taas yrityksiä edustavien henkilöiden näkemysten mukaan tulkinta on tällä hetkellä aivan liian suppeaa ja kirjoitettua lakitekstiä tiukempaa.

Haastattelujen ja oikeuskäytännön avulla pystytään rajaamaan tietty joukko yrityksiä verovapauden ulkopuolelle ja toisaalta pienen joukon osalta voidaan saavuttaa erittäin suuri varmuus siitä, että luovutusta tullaan käsittelemään verovapaana käyttöomaisuusosakkeen luovutuksena. Viides luku soveltaa saatua tietoa käytäntöön yhden yksittäisen tapauksen osalta. Tapauksessa kaikki lain vaatimat kriteerit täyttyvät selkeästi, mutta silti sen tarkempi pohdinta osoittaa, että luovutuksen verovapaus ei sittenkään ole itsestään selvää. Tapaus osoittaa hyvin nykyisen tilanteen, jossa yritykset elävät epätietoisuudessa, eikä edes ennakkoratkaisun hakeminen toimi tässä yhteydessä helppona ratkaisuna, sillä myös siitä voi valittaa kumpi tahansa osapuoli ja käsittely saattaa venyä kaupan toteutumisen kannalta ratkaisevasti liian pitkäksi.

Lainsäädäntö on tällä hetkellä aivan liian tulkinnanvarainen, ja pienyhtiöillä on liian monta mietittävää asiaa, jotka sen tulee huomioida arvioidessaan luovutuksen verovapautta. Nykylainsäädäntö vaikeuttaa yritysten toimintaa aivan tarpeettomasti. On toki huomioitava, että kyseessä on poikkeus lainsäädäntöön, jonka lähtökohta on, että kaikki tulo on veronalaista. Verolliseen luovutukseen ei kuitenkaan kansainvälisen paineen vuoksi voida palata, joten verovapaata mallia tulisi kehittää huomattavasti vähemmän tulkinnanvaraiseksi.

Nykyinen jako EVL- ja TVL-tulolähteisiin on todella ongelmallinen, kun yhtiön verotusstatusta saatetaan muuttaa vasta isomman toisessa tulolähteessä verovapaaksi tulkitun luovutuksen osuessa kohdalle. Jouko Rekolan (2014b) mukaan sama ongelma on sukupolvenvaihdoksissa ja lahjoituksissa. Verottaja käyttää siis tulolähteen vaihtamista väärin vaihtaessaan tulolähdettä vasta siinä vaiheessa, kun siitä koituu veronsaajalle hyötyä. On selvää, että yksittäisten henkilöiden henkilökohtaisten varojen hallinta yhtiön kautta tulee jatkossakin rajata verovapaan luovutuksen ulkopuolelle, mutta määritelmä tulee tehdä tarkemmin jo lainsäädäntövai-

heessa. Samoin yhtiön tulee voida luottaa tulolähdestatukseen. Mikäli olosuhteet pysyvät olennaisilta osin samana, ei yhtiön tulolähdettä voida muuttaa vasta siinä vaiheessa, kun tulolähteen vaihtaminen vaikuttaa merkittävästi yhtiön verotuskohteluun. Samoin pääomasijoitusyhtiöt tulee määrittää tarkemmin, mikäli niiden rajaamisesta verovapauden ulkopuolelle ei haluta luopua. Ainakin tällä hetkellä nykymalli tuottanee verotuloja paremmin kuin pääomasijoitusyhtiöiden osakeluovutusten verovapaus, vaikka osa pääomasijoitusyhtiöistä onkin jo järjestellyt toimintansa ulkomaisten kautta. Pääomasijoitusyhtiöillä harvoin kuitenkaan on muita merkittäviä tulolähteitä, joiden tulot jäävät nykymallin vuoksi saamatta.

Myös aiheen asiantuntijoiden mielestä muutostarpeita nykyiseen epätasälliseen lakiin on. Näin ollen myös aiheen jatkotutkimustarpeet liittyvät tavalla tai toisella lainsäädännön kehittämismahdollisuuksiin. Aiheesta voisi esimerkiksi tehdä kattavan Euroopan laajuisen vertailun ja pohtia sen pohjalta lainsäädännön kehittämistä. Vaihtoehtoinen malli voisi olla jonkin toisen Euroopan maan käyttämä malli, joka on aiheuttanut vähemmän tulkintaa ja oikeuteen asti edenneitä kiistoja. Yksi tutkimisen arvoinen malli voisi olla koko termin ”käyttöomaisuus” poistaminen luovutuksen yhteydestä. On erikoista, että lähes samaan aikaan kun käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoittolainsäädäntö säädettiin, poistettiin kirjanpitolaista kokonaan käyttöomaisuuden määritelmä. Käyttöomaisuus-määritelmän poistaminen varmasti vähentäisi riitatilanteita, mutta siihen liittyy monia muitakin huomioitavia seikkoja, joiden esiintuomiseksi aihe olisi ehdottomasti laajemmän tutkimuksen arvoinen.

Tässä tutkielmassa pienemmälle huomiolle jätettyä pääomasijoitusyhtiöiden verovapauden ulkopuolelle rajaamista voisi myös tutkia ennen kaikkea pääomasijoitusyhtiön näkökulmasta, kuten Osku Eskelinen on Pro Gradussaan (2012) jo tehnytkin. Pääomasijoitusyhtiöiden luovutusten verovapaudesta tulisi ehdottomasti keskustella, mutta nykyisellä lainsäädännöllä kannettava verotulo on vaihtoehtoiseen malliin verrattuna niin merkittävä, että pikaisia muutoksia ei ole luvassa. Tutkimusta voisi myös laajentaa perusteelliseen tutkimukseen siitä, milloin luottamuksensuoja

syntyy ja milloin siihen voi vedota niin tässä asiassa, kuin muissakin verotusta koskevissa aihepiireissä. Vielä laajempaa tutkimusta voisi tehdä koko elinkeinoverotuksen ja siihen liittyvän tulolähdejaon vaihtoehtoisten mallien etsinnästä ja arvioinnista.

Suomen kilpailukyvyn kannalta on välttämätöntä, että se on mukana Euroopan laajuisessa lainsäädännössä, jossa päälinjaus on se, että pitkäaikaiseen käyttöön hankittujen osakkeiden luovutus on luovuttajalle verovapaata. Yhtäältä tärkeää on valtion verokertymä, joten on varmasti perusteltua rajata tietyntyyppisiä tapauksia verovapauden ulkopuolelle. Yritysten kannalta rajaukset ja niiden epäselvyys aiheuttavat merkittävää päänsäilyä ja selvitystyötä, kun ne selvittävät ja kamppailevat omien osakeluovutustensa verovapauden puolesta. Järjestelmää tulee lähitulevaisuudessa kehittää johdonmukaisemmaksi ja ennalta-arvattavammaksi siten, että Suomen verotuksen kilpailukyky kansainvälisesti säilyy, mutta samalla siten, että yrityksillä on mahdollisimman monissa tapauksissa varmuus luovutuksensa verokohtelusta jo ennen luovutusta ilman kohtuutonta selvitystyötä.

LÄHTEET

Auten Gerald, 1999. Capital Gains Taxation. Tax Policy Center, The Encyclopedia of Taxation and Tax Policy s. 58-61 [verkkojulkaisu] Viitattu 20.7.2014, saatavilla <http://www.taxpolicycenter.org/UploadedPDF/1000519.pdf>

Bettendorf Leon, van der Horsty Albert, de Mooijzand Ruud A. & Vrijburg Hendrik, 2009. Corporate Tax Consolidation and Enhanced Cooperation in the European Union. Fiscal Studies, vol 31: 4, s. 453–479

Ehling Paul, Gallmeyer Michael, Srivastava Sanjay & Tompaidis Stathis, 2008. Portfolio Choice with Capital Gain Taxation and the Limited Use of Losses. EFA 2008 Athens Meetings Paper [verkkojulkaisu]. Viitattu 18.7.2014, saatavilla <http://www.uis.no/getfile.php/Forskning/CGTpaper%5D.pdf>

Ernst & Young, 2013. Worldwide Corporate Tax Guide. EYGM Limited, Lontoo

Eskola, Jari & Suoranta, Juha, 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos, Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino

Hallinto-oikeus, 2011a. Päätös, taltionumero 11/0680/6, Helsinki, [verkkojulkaisu]. Viitattu 19.7.2014, saatavilla http://www.finlex.fi/fi/oikeus/hao/2011/helsingin_hao20110680

Hallinto-oikeus, 2011b. Päätös, taltionumero 11/0273/1, Rovaniemi, [verkkojulkaisu]. Viitattu 19.7.2014, saatavilla http://www.finlex.fi/fi/oikeus/hao/2011/rovaniemen_hao20110273

Hallinto-oikeus, 2010. Päätös, taltionumero 10/1509/3, Helsinki [verkkojulkaisu]. Viitattu 19.7.2014, saatavilla http://www.finlex.fi/fi/oikeus/hao/2010/helsingin_hao20101509

Hallinto-oikeus, 2008. Päätös, taltionumero 08/1306/6, Helsinki [verkkajulkaisu]. Viitattu 20.7.2014, saatavilla http://www.finlex.fi/fi/oikeus/hao/2008/helsingin_hao20081306

Hellberg Nils, 2013. Konsernituki osana elinkeinotulon verotusta. Vaasa, Acta Wasaensia 286. painettu.

Hirviniemi Pauli, 2012. KHT-tilintarkastaja (EVP), Ernst & Young Oy. Haastattelu kandidaatintutkielmaan 23.3.2012

Immonen Raimo, 2008. Yritysjärjestelyt. 4. uudistettu painos, Helsinki, Talentum

Juusela Janne, 2004. Osinkojen ja osakeluovutusten verotus. 1.painos, Helsinki, Talentum

Järvenoja Markku, 2011a. Yritysverotuksen oikeuskäytäntöä 2010. Defensor legis, vol 92: 3, s. 309-324

Järvenoja Markku, 2011b. Käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoiton verovapaus ja luottamuksensuojan soveltuvuus – ratkaisujen KHO 2010:64 ja KHO 2010:50 arviointi. Lakimies, vol 109: 3, s. 576-584

Järvenoja Markku, 2014. Executive Leader, OTK, KTM, Ernst & Young Oy. Haastattelu 19.8.2014.

Kaitramo Mikko, Lauriala Jari, Matinlauri Ismo, Niemelä Jaakko, Svennas Karin, Wilkman Nina, 2011. Yrityskauppa. 1. painos, Helsinki, WSOYPro

Keskitalo Wisa M. 2012. Osakeyhtiön verovapaat osakeluovutukset. Lakimies, vol 110: 7-8, s. 1230-1234

Keskusverolautakunta, 2012a. Päätös KVL:2012/19 [verkkajulkaisu]. Viitattu 18.7.2014, saatavilla <http://www.edilex.fi/kvl/20120019>

Keskusverolautakunta, 2012b. Päätös KVL:2012/53 [verkkajulkaisu]. Viitattu 18.7.2014, saatavilla <http://www.edilex.fi/kvl/20120053>

Keskusverolautakunta, 2008. Päätös KVL:2008/35 [verkkajulkaisu]. Viitattu 18.7.2014, saatavilla <http://www.edilex.fi/kvl/20080035>

Keskusverolautakunta, 2005a. Päätös KVL:2005/26 [verkkajulkaisu]. Viitattu 18.7.2014, saatavilla <http://www.edilex.fi/kvl/20050026>

Keskusverolautakunta, 2005b. Päätös KVL:2005/41 [verkkajulkaisu]. Viitattu 28.7.2014, saatavilla <http://www.edilex.fi/kvl/20050041>

Keskusverolautakunta, 2005c. Päätös KVL:2005/11 [verkkajulkaisu]. Viitattu 18.7.2014, saatavilla <http://www.edilex.fi/kvl/20050011>

Keskusverolautakunta, 2005d. Päätös KVL:2005/11 [verkkajulkaisu]. Viitattu 18.7.2014, saatavilla <http://www.edilex.fi/kvl/20050050>

Keskusverolautakunta, 2004. Päätös KVL:2004/63 [verkkajulkaisu]. Viitattu 19.7.2014, saatavilla <http://www.edilex.fi/kvl/20040063>

Keuschnigg Christian & Nielsen Søren Bo, 2002. Start-ups, Venture Capitalists, and the Capital Gains Tax. CESifo Working Paper, No. 742

Kirjanpitolaki, 1997. L 30.12.1997/1336

Korkein Hallinto-oikeus, 2013. Päätös KHO:2013:29 [verkkajulkaisu]. Viitattu 20.7.2014, saatavilla

Korkein Hallinto-oikeus, 2012a. Päätös KHO:2012:74 [verkkajulkaisu]. Viitattu 21.7.2014, saatavilla

Korkein Hallinto-oikeus, 2012b. Päätös KHO:2012:73 [verkkajulkaisu]. Viitattu 21.7.2014, saatavilla

Korkein Hallinto-oikeus, 2010a. Päätös KHO:2010:12 [verkkajulkaisu]. Viitattu 20.7.2014, saatavilla <http://www.edilex.fi/kho/vuosikirjat/201000350>

Korkein Hallinto-oikeus, 2010b. Päätös KHO:2010:50 [verkkajulkaisu]. Viitattu 22.7.2014, saatavilla

Korkein Hallinto-oikeus, 2010c. Päätös KHO:2010:64 [verkkajulkaisu]. Viitattu 22.7.2014, saatavilla

Korkein Hallinto-oikeus, 2010d. Päätös, taltionumero 2675 [verkkajulkaisu]. Viitattu 22.7.2014, saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/muut/2010/201002675>

Korkein Hallinto-oikeus, 2009a. Päätös KHO:2009:64 [verkkajulkaisu]. Viitattu 20.7.2014, saatavilla <http://www.edilex.fi/kho/vuosikirjat/200901620>

Korkein Hallinto-oikeus, 2009b. Päätös, taltionumero 1619 [verkkajulkaisu]. Viitattu 21.7.2014, saatavilla

Korkein Hallinto-oikeus, 2007. Päätös KHO:2007:30 [verkkajulkaisu]. Viitattu 15.7.2014, saatavilla <http://www.juradmin.eu/docs/FI01/FI01000042.pdf>

Korkein Hallinto-oikeus, 2005a. Päätös KHO:2005:74 [verkkajulkaisu]. Viitattu 21.7.2014, saatavilla

Korkein Hallinto-oikeus, 2005b. Päätös KHO:2005:24 [verkkajulkaisu]. Viitattu 21.7.2014, saatavilla

KPMG, 2012. Elinkeinoverotus 2012. 1. painos, Helsinki, Edita

Kukkonen Matti & Walden Risto, 2010. Elinkeinoverolaki käytännössä. 2. uudistettu painos, Helsinki, WSOYpro

Kukkonen Matti, 2010. Pienyhtiön ja sen osakkaan tuloverotus. 2. uudistettu painos, Helsinki, Talentum

Kukkonen Matti, 2007. Yrityksen luovutusvoittojen verotus. 1. painos, Helsinki, Talentum

Laki elinkeinotulon verottamisesta, 1968. L 24.6.1968/360

Laki verotusmenettelystä, 1995. L 18.12.1995/1558

Lehtosaari Juhani, 2014. Johtava veroasiantuntija, Pohjois-Suomen Yritysveroimisto. Puhelinhaastattelu 7.8.2014

Myrsky Matti, 2013. Kansainvälisen verokilpailun kysymyksiä. Defensor legis, vol 94: 3, s. 399-410

Myrsky Matti, 2010. Mikä on käyttöomaisuutta? Missä menee TVL:n ja EVL:n soveltamisalueiden raja? Milloin verovelvollinen voi saada luottamuksensuojaa? Ratkaisujen KHO 2010:50, KHO 2010 T 2675 ja KHO 2010:64 arviointia. Defensor legis, vol 91: 6, s. 901-909

OECD, 2011. Country Rules on Corporate Tax Losses in Corporate Loss Utilisation through Aggressive Tax Planning. OECD Publishing [verkkojulkaisu]. Viitattu 12.7.2014, saatavilla <http://dx.doi.org/10.1787/9789264119222-7-en>

OECD Tax Database 2014. Part II, Taxation of Corporate and Capital Income. [verkkojulkaisu] Viitattu 12.7.2014, saatavilla http://www.oecd.org/ctp/tax-policy/Corporate-and-Capital-Income-Tax_Explanatory-Annex-2014.pdf

Oropallo Filippo & Parisi Valentino, 2005. Will Italy's Tax Reform Reduce the Corporate Tax Burden? A Microsimulation Analysis. Società Italiana di Economia Pubblica, Working paper No. 403. [verkkojulkaisu]. Viitattu 15.7.2014, saatavilla http://www.researchgate.net/publication/216124709_Will_Italys_Tax_Reform_Reduce_the_Corporate_Tax_Burden_A_Microsimulation_Analysis/file/9fcfd5086f84fcc4fa.pdf

Osakeyhtiölaki, 2006. L 21.7.2006/624.

Penttilä Seppo, 2010. Käyttöomaisuusosakkeiden luovutukset – vanha käytäntö ja uudet tulkintaongelmat. Verotus, vol 60: 5, s. 499-511

Penttilä Seppo, 2012. EU-oikeudelliset näkökohdat elinkeinoverolain yrittäjäjärjestelysäännösten tulkinnassa. Verotus, vol 62: 1, s. 29-40

Rekola Jouko, 2014a. Director, tuloveroasiantuntija, OTK, Ernst & Young Oy. Haastattelu / aloituskatsaus tutkielma-aiheeseen 20.5.2014

Rekola Jouko, 2014b. Director, tuloveroasiantuntija, OTK, Ernst & Young Oy. Haastattelu 27.8.2014.

Saaranen-Kauppinen Anita & Puusniekka Anna, 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatie-

teellinen tietoaarkisto. Viitattu 12.7.2014, saatavilla
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>

Tikka Kari S. 1979. Korkeiden vähennysoikeuden rajoittamislain soveltamiseen liittyvistä ongelmista. Verotus, vol 29: 2, s. 153-154

Turun Sanomat, 2014. Solidiumilla on satojen miljoonien verokiista. Turku [verkkojulkaisu]. Viitattu 29.8.2014, saatavilla
<http://www.ts.fi/uutiset/talous/669828/Solidiumilla+on+satojen+miljoonien+verokiista>

Valtiovarainvaliokunta, 2004. Valtiovarainvaliokunnan mietintö 12/2004. Hallituksen esitys yritys- ja pääomaverouudistukseksi. Helsinki [verkkojulkaisu]. Viitattu 27.7.2014, saatavilla http://www.eduskunta.fi/fak-tatmp/utatmp/akxtmp/vavm_12_2004_p.shtml

Verohallinto, 2005. Yhteisön osakkeiden luovutusten verokohtelu. Diaarinumero 1292/345/2005 [verkkojulkaisu]. Viitattu 8.7.2014, saatavilla http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/Yhteison_osakkeiden_luovutusten_verokoht%2812071%29

Verohallinto, 2013. Ennakkoratkaisu- ja poikkeuslupahakemuksen tekeminen ja siihen annettava päätös. Diaarinumero A15/200/2013 [verkkojulkaisu]. Viitattu 18.9.2014, saatavilla http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Perinto_ja_lahjaverotus/Ennakkoratkaisu_ja_poikkeuslupahakemukse%2827656%29#2HakemuksenjttaiKaX

Verohallinto, 2014. Ennakkoratkaisun hakeminen keskusverolautakunnalta. [verkkojulkaisu]. Viitattu 20.9.2014, saatavilla http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Keskusverolautakunnan_KVL_ennakkoratkaisut/Ennakkoratkaisun_hakeminen_keskusverolau%2812937%29

Äimä Kristiina & Kujanpää Emmiliina, 2013. Kasvuyrityksen kansainvälinen tuloverotus. 1. painos, Helsinki, Lakimiesliiton kustannus

LIITE 1.

Haastateltaville esitetty kysymysrunko, joka on lähetetty haastaville etukäteen sähköpostitse.

1) Miksi lainsäädäntö on pääomasijoitusyhtiöiden osalta niin tiukka, että pääomasijoitusyhtiö ei saa verovapaata luovutusvoittoa edes todellisuudessa pitkäaikaiseen käyttöomaisuustarkoitukseen hankittujen osakkeiden myyntivoitoista? Lisäisikö tämä tulkinnanvaraisuuksia ja sen vuoksi verotajan ja oikeuslaitoksen työmäärää vai onko tähän olemassa jokin muu syy?

2) Oikeudessa (ja keskusverolautakunnassa) on annettu päätöksiä, joiden mukaan verovapaa luovutus on ollut mahdollinen, vaikka varsinainen elinkeinotoiminta on loppunut ennen luovutusta. Se on siis joko ajettu alas tai siirretty toisiin yhtiöihin, mahdollisesti jopa luovutettavaan yhtiöön. Onko olemassa jotain aikaa, miten kauan varsinaisen liiketoiminnan lopettamisen jälkeen luovutus on yhä verovapaa? Vaikuttavatko tähän muut seikat kuten omistusaika, harjoitetun liiketoiminnan luonne tms. ts. miten tämä toiminnan lopettamisen jälkeen verovapaa aika määritellään?

3) Onko olemassa joitakin tiettyjä kriteerejä, joiden perusteella yhtiön voidaan katsoa harjoittavan elinkeinotoimintaa, eikä se ole ainoastaan yksityishenkilöiden varojen hallinnointiin tarkoitettu ns. holdingyhtiö? Oikeuskäytännön perusteella tällainen suhde syntyy, kun liityntäkohtia yhtiöiden välillä on useampia, mutta tarkkaa määritelmää ei oikeuskäytännön perusteella voi tehdä. Oikeuskäytännön perusteella toiset hallintoneuvokset ovat arvioineet asiaa myös niin, pystyisikö luovutuskohde itse järjestämään ne toiminnot, joiden osalta se luovutushetkellä on sidoksissa luovuttajaan. Pidättekö tätä arviointitapaa hyvänä?

4) Muutama korkeimman oikeuden päätös on päätetty verotettavan eduksi luottamuksensuojan perusteella. Oikeuskäytäntö antaa viitteitä siitä, että luottamuksensuojaa tulee soveltaa silloin, kun yhtiön tulolähdestatukseen (EVL vai TVL-tulolähde) tai luovutettavien osakkeiden käyttöomaisuus-

luonteeseen on erikseen otettu kantaa. Oletteko samaa mieltä väitteen kanssa? Onko olemassa muita perusteluja, joissa veronmaksaja voi vedota luottamuksensuojaan tai onko olemassa selkeitä tilanteita, joissa luottamuksensuojaan ei voi vedota?

5) Liittyen edellä esitettyyn elinkeinotoiminnan määritelmään, muissa Euroopan maissa ei vastaavaa tulolähdejakoja ole käytössä ja näin ollen näissä maissa ei Suomea vastaavin perustein yhtiöitä rajaudu verovapaan luovutuksen ulkopuolelle. Näettekö tämän seikan heikentävän Suomen kilpailukykyä yhtiöiden pääkonttorien tai tytäryhtiöiden sijoittelussa? Pidätkö Suomen järjestelmän tulolähdejakoja hyvänä asiana?